

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos energetikos ministro
2026 m. sausio 26 d.
įsakymu Nr. 1-9

**LIETUVOS RESPUBLIKOS ENERGETIKOS MINISTRO
VALDYMO SRIČIŲ
2026–2028 METŲ STRATEGINIS VEIKLOS PLANAS**

Lietuvos Respublikos energetikos ministerija, 31.900.2763

TURINYS

I SKYRIUS	3
MISIJA	3
II SKYRIUS	3
VALSTYBĖS VEIKLOS SRITIS IR STRATEGINIAI IR (ARBA) VEIKLOS TIKSLAI	3
III SKYRIUS	4
VEIKLOS PRIORITETAI	4
IV SKYRIUS	5
PROGRAMOS	5
V SKYRIUS	55
ŽMOGIŠKIEJI IŠTEKLIAI	55
VI SKYRIUS	56
VALSTYBĖS VALDOMŲ ĮMONIŲ PLANUOJAMOS PASIEKTI PAGRINDINIŲ VEIKLOS RODIKLIŲ REIKŠMĖS	56
VII SKYRIUS	57
VIEŠŲJŲ ĮSTAIGŲ, KURIŲ SAVININKĖ YRA VALSTYBĖ ARBA KAI VALSTYBĖ TURI 50 PROCENTŲ IR DAUGIAU BALSŲ VISUOTINIAME DALININKŲ SUSIRINKIME, PLANUOJAMOS PASIEKTI PAGRINDINIŲ VEIKLOS RODIKLIŲ REIKŠMĖS	57

I SKYRIUS

MISIJA

Plėtoti valstybei ir vartotojui vertę kuriančią energetiką

II SKYRIUS

VALSTYBĖS VEIKLOS SRITIS IR STRATEGINIAI IR (ARBA) VEIKLOS TIKSLAI¹

Lietuvos Respublikos energetikos ministerija (toliau – Energetikos ministerija) veikia energetikos valstybės veiklos srityje.

Energetikos ministerija, vykdydama pavestasias funkcijas, prisideda prie 2021-2030 metų Nacionalinio pažangos plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. nutarimu Nr. 998 „Dėl 2021–2030 metų Nacionalinio pažangos plano patvirtinimo“, tikslų įgyvendinimo:

1 lentelė. Strateginiai ir (arba) veiklos tikslai ir jų poveikio rodikliai

Nacionalinio pažangos plano (toliau – NPP)-strateginis tikslas ir (arba) veiklos tikslas ir stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Paskutinė žinoma reikšmė (metai)	Siektinis stebėsenos rodiklio reikšmės arba kitimo tendencija			NPP nustatytos siektinos stebėsenos rodiklio reikšmės arba kitimo tendencija	
		2026 metai	2027 metai	2028 metai	2025 m.	2030 m.
1	2	3	4	5	6	7
NPP-01 Pereiti prie mokslo žiniomis, pažangiosiomis technologijomis, inovacijomis grįsto darnaus ekonomikos vystymosi ir didinti šalies tarptautinį konkurencingumą ²	-	-	-	-	-	-
NPP-02 Didinti gyventojų socialinę gerovę ir įtraukti, stiprinti sveikatą ir gerinti Lietuvos demografinę padėtį ³	-	-	-	-	-	-
NPP-05 Gerinti transporto, energetinį ir skaitmeninį vidinį ir išorinį junglumą ⁴	-	-	-	-	-	-
NPP-06 Užtikrinti gerą aplinkos kokybę ir gamtos išteklių naudojimo darną, saugoti biologinę įvairovę, švelninti Lietuvos poveikį klimato kaitai ir didinti atsparumą jos poveikiui	-	-	-	-	-	-
6.5. Atsinaujinančių energijos išteklių dalis nuo bendro galutinio energijos suvartojimo (proc.)	35,1 (2024)	Didėjimas			Didėjimas	
6.6. Iš atsinaujinančių energijos išteklių pagamintos elektros energijos dalis nuo bendros elektros energijos gamybos (proc.)	72,5 (2024)	Didėjimas			Didėjimas	

¹ Veiklos prioritetai tiesiogiai susiję su 2021-2030 m. nacionalinio pažangos plano tikslais, uždaviniais ir rodikliais, ir Nacionalinės darbotvarkės „Nacionalinė energetinės nepriklausomybės strategija“ strateginiais prioritetais, ir Lietuvos Respublikos nacionalinio energetikos ir klimato srities veiksmų plano 2021-2030 m., energetikos sektoriaus tikslais.

² Už šio NPP strateginio tikslo rodiklių pasiekimą atsakingos kitos ministerijos.

³ Taip pat.

⁴ Taip pat.

Nacionalinio pažangos plano (toliau – NPP)-strateginis tikslas ir (arba) veiklos tikslas ir stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Paskutinė žinoma reikšmė (metai)	Siekimos stebėsenos rodiklio reikšmės arba kitimo tendencija			NPP nustatytos siektinos stebėsenos rodiklio reikšmės arba kitimo tendencija	
		2026 metai	2027 metai	2028 metai	2025 m.	2030 m.
1	2	3	4	5	6	7
6.7. Elektros energijos bendroji gamyba (TWh)	7,76 (2024)	Didėjimas			Didėjimas	
6.8. Elektros energijos galutinis suvartojimas (TWh)	12,38 (2024)	Didėjimas			Didėjimas	
11 Užtikrinti strateginių tikslų ir uždavinių įgyvendinimą, kurie numatyti strateginio planavimo dokumentuose	-	-	-	-	-	-
Laiku įgyvendintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano veiksmų dalis (procentai)	100 (2024)	100	100	100	-	⁵

III SKYRIUS

VEIKLOS PRIORITETAI

1 prioritetas. Saugus ir patikimas energijos tiekimas.

1 darbas. Elektros energetikos sistemos sinchronizavimas su kontinentinės Europos elektros tinklais..

2 darbas. Elektros energetikos sistemos pajėgumų ir lankstumo užtikrinimas

3 darbas. Elektros energijos perdavimo ir skirstymo infrastruktūros vystymas.

4 darbas. Gamtinių ir kitų dujų, naftos ir naftos produktų tiekimo užtikrinimas pereinamuoju į klimatui neutralią ekonomiką laikotarpiu.

5 darbas. Pasirengimas krizėms ir atsparios Lietuvos energetikos sektoriaus infrastruktūros užtikrinimas.

2 prioritetas. 100 procentų klimatui neutralios energijos Lietuvai ir regionui.

1 darbas. Jūrinio vėjo elektrinių plėtra ir energetinio centro sukūrimas.

2 darbas. AEI plėtros sausumos teritorijoje užtikrinimas.

3 darbas. Galimos branduolinės energetikos (saugių MBR) panaudojimo galimybių įvertinimas.

4 darbas. Vandenilio energetikos ir išvestinių jo produktų vystymas.

5 darbas. Šilumos energijos sektoriaus dekarbonizacija ir vėsumos sektoriaus plėtros užtikrinimas.

6 darbas. Transporto sektoriaus perėjimas prie netaršių, klimatui neutralių transporto rūšių ir kuro.

3 prioritetas. Perėjimas prie elektros ekonomikos ir aukštą pridėtinę vertę kuriančios energetikos pramonės vystymas.

1 darbas. Anglies dioksido surinkimo ir panaudojimo vertės grandies sukūrimas bei vystymas.

2 darbas. Palankių sąlygų sudarymas naujų energijos produktų gamybai ir eksportui.

3 darbas. Nacionalinės pramonės plėtros skatinimas ir aukštą pridėtinę vertę kuriančios pramonės pritraukimas.

4 prioritetas. Energijos išteklių prieinamumas vartotojams.

1 darbas. Gaminančių ir aktyviųjų vartotojų plėtros skatinimas.

⁵ Veiklos rodiklio reikšmė nėra numatyta NPP.

2 darbas. Bendruomeninės energetikos vystymas ir energijos nepriteklių patiriančių namų ūkių skaičiaus mažinimas.

3 darbas. Energijos kainų ir rinkos konkurencingumo užtikrinimas.

4 darbas. Paklausos valdymas elektros energetikos sistemos lankstumo ir papildomų paslaugų rinkose.

IV SKYRIUS PROGRAMOS

Energetikos ministerija vykdo šias programas:

03-001 (F) Nacionalinių energetikos politikos strateginių vystymosi kryptių, tikslų ir uždavinių įgyvendinimo programa;

03-002 (F) Branduolinės energetikos objektų eksploatavimo nutraukimo ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo programa;

03-003 (V) Energetikos ministerijos valdymo programa.

Programos pasirinktos siekiant užtikrinti sėkmingą Energetikos ministerijos misijos vykdymą efektyviai naudojant šiame strateginiame veiklos plane numatomus finansinius, materialinius ir žmogiškuosius išteklius, galimybę vertinti pasiektus rezultatus ir laiku imtis reikalingų priemonių Energetikos ministerijos darbuotojų gebėjimams stiprinti.

Vykdoma Nacionalinių energetikos politikos strateginių vystymosi kryptių, tikslų ir uždavinių įgyvendinimo programa sudaromos sąlygos įgyvendinti pagrindines Nacionalinės darbotvarkės „Nacionalinė energetinės nepriklausomybės strategija“⁶ (toliau – NENS) nuostatas.

2004 metais tapusi ES nare, Lietuva įsijungė į vieningą ES sistemą, tapdama bendros ES ekonominės rinkos dalimi, tačiau tuo metu energetiniame kontekste sąlygos beveik nepakito, kadangi sistemiskai ir infrastruktūriškai Lietuva buvo susieta su Rusijos energetine sistema. 2009 m. gruodžio 31 d. galutinai sustabdžius Ignalinos AE 2-ąją bloką ligtolinė Lietuvos energetikos sektoriaus priklausomybė nuo vienintelio išorinio energijos išteklių tiekėjo (Rusijos) dar labiau sustiprėjo. Lietuva neturėjo energetinių jungčių su ES kontinentine dalimi ir visos gamtinės dujos ir didžioji dalis elektros energijos buvo perkamos iš vienintelio monopolistinio tiekėjo.

Tačiau tuo pat metu Lietuva pradėjo įgyvendinti regioninės svarbos infrastruktūrinius energetikos projektus, skirtus sujungti Lietuvos ir ES energetines sistemas, įgyvendino Trečio energetikos paketo reikalavimus energetikos rinkai ir konkurenciniams rinkos dalyvių santykiams sukurti. Per pastarąjį dešimtmetį vykdant nuoseklią energetinio saugumo politiką Lietuva sugebėjo išsivaduoti iš iki tol buvusios beveik absoliučios energijos išteklių tiekimo priklausomybės nuo Rusijos. Įgyvendinant NENS suformuotus tikslus buvo diversifikuoti energijos ir energijos išteklių tiekimo šaltiniai, kuomet 2014 m. pradėjo veikti Klaipėdos suskystintų gamtinių dujų terminalas (toliau - SGD), 2015 ir 2016 m. pradėtos eksploatuoti elektros energijos jungtys su Lenkija (LitPol Link) ir Švedija (NordBalt), 2021 m. užbaigta Lietuvos-Lenkijos dujų jungties (GIPL) statyba Lietuvoje, o visas dujotiekis pradėjo veikti 2022 m. gegužės 1 d.

2025 m. pasiektas vienas esminių Lietuvos energetinės nepriklausomybės strateginių tikslų – vasario 8 d. 09:09 val. Baltijos šalių elektros energetikos sistemos galutinai atsijungė nuo IPS/UPS sistemos ir pradėjo veikti izoliuotu režimu, kurio metu buvo atlikti izoliuoto darbo bandymai, o vasario 9 d. 14:05 val. Baltijos šalių elektros energetikos sistemos sėkmingai pradėjo veikti nuolatinio sinchroninio režimu su kontinentinės Europos tinklais.

Įgyvendinant NENS toliau yra svarbu užtikrinti strateginę reikšmę turinčių projektų potencialą (žr. 1 paveikslą) – integruotis į ES energetines sistemas bei skatinti darnią, konkurencingą ir efektyvią energetikos sektoriaus plėtrą: daugiau naudojant vietinių ir atsinaujinančių išteklių, didinant

⁶ <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/9c0abcf0352b11efbdaea558de59136c>

konkurencingus vietinius energijos generavimo pajėgumus bei diversifikuojant energijos išteklių, kurių negalima pakeisti vietiniais, importą.

1 paveikslas. Strateginiai energetikos projektai

Vykdoma Branduolinės energetikos objektų eksploatavimo nutraukimo ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo plėtros programa įgyvendina Stojimo į Europos Sąjungą sutarties protokole Nr. 4 „Dėl Ignalinos atominės elektrinės Lietuvoje“ numatytus įsipareigojimus bei prisideda prie 2021-2030 m. nacionalinio pažangos plano 6.9 uždavinio „Saugiai nutraukti branduolinės energetikos objektų eksploatavimą ir sutvarkyti radioaktyviąsias atliekas“ įgyvendinimo.

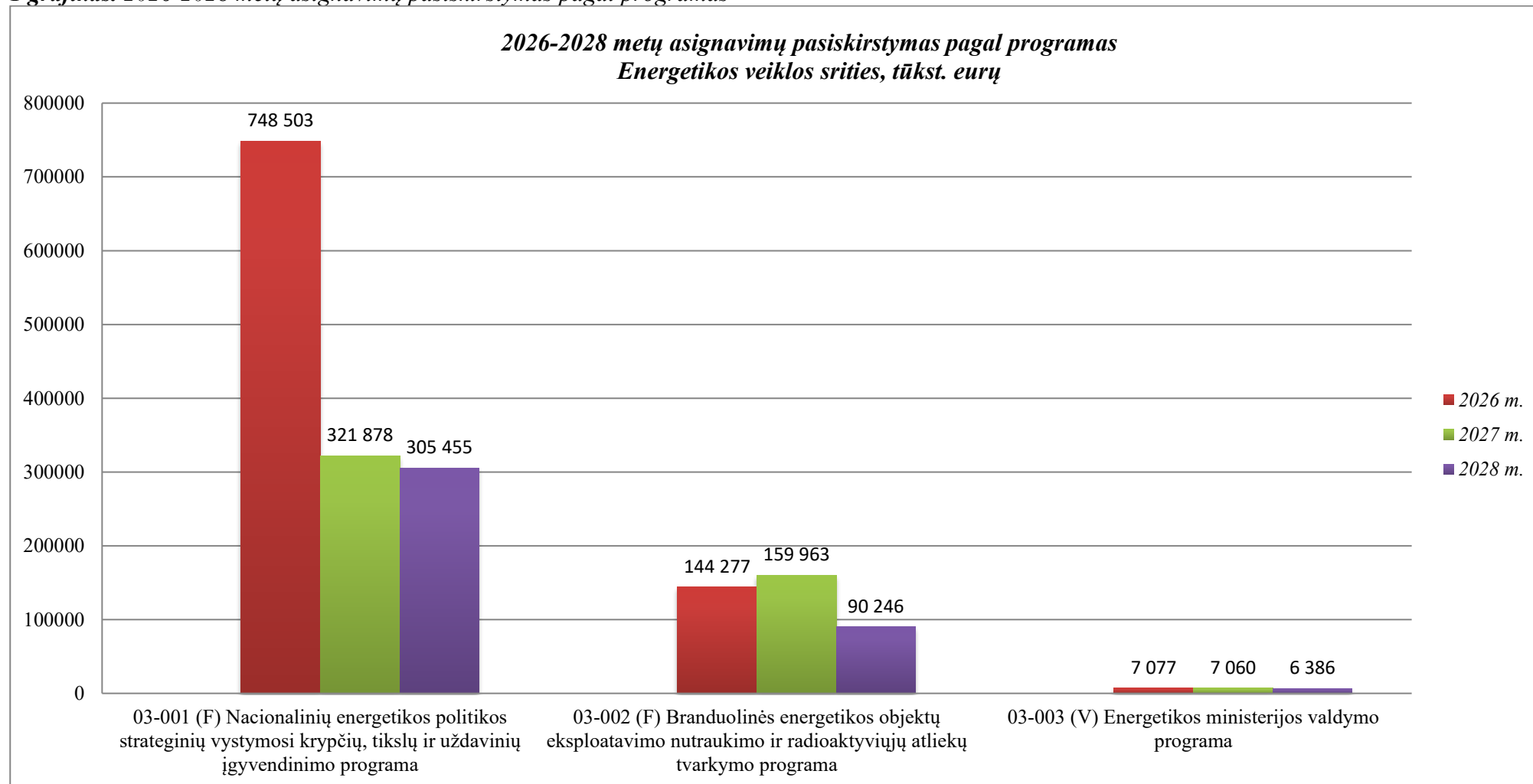
2025 m. pabaigoje valstybės įmonė Ignalinos atominė elektrinė (toliau – VĮ Ignalinos AE) turėjo VATESI išduotas licencijas šioms licencijuojamoms veikloms: Ignalinos atominės elektrinės (toliau – Ignalinos AE) eksploatavimo nutraukimo, Ignalinos AE panaudoto branduolinio kuro sausojo tipo tarpinio saugojimo saugyklos eksploatavimas, Ignalinos AE sucementuotų skystųjų radioaktyviųjų atliekų saugyklos eksploatavimas, Ignalinos AE labai mažo aktyvumo radioaktyviųjų atliekų saugyklos eksploatavimas, Ignalinos AE panaudoto branduolinio kuro saugyklos eksploatavimas, Ignalinos AE labai mažo aktyvumo radioaktyviųjų atliekų atliekyno statyba ir eksploatavimas, mažo ir vidutinio aktyvumo trumpaamžių radioaktyviųjų atliekų paviršinio atliekyno statyba ir eksploatavimas, kietųjų radioaktyviųjų atliekų išėmimo ir pradinio apdorojimo įrenginio eksploatavimas, kietųjų radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įrenginio ir radioaktyviųjų atliekų saugyklos eksploatavimas, Maišiagalos radioaktyviųjų atliekų saugyklos eksploatavimo nutraukimo vykdymas, pradėti pramoninį labai mažai radioaktyviųjų atliekų atliekyno eksploatavimą.

Iki 2025 m. lapkričio mėn. VĮ Ignalinos AE neįvyko nei vieno incidento, klasifikuojamo pagal tarptautinę branduolinių įvykių skalę kaip pirmo ir aukštesnio lygio, suminė personalinė apšvitos dozė vienam darbuotojui neviršijo nustatytos 18 mSv ribos, radioaktyviųjų medžiagų išmetimai į orą ir vandenį buvo žymiai mažesni už leidžiamas normas.

2 lentelė. 2026-2028 metų asignavimų ir kitų lėšų pasiskirstymas pagal valstybės veiklos sritis ir programas (tūkst. eurų)

Eil. Nr.	Valstybės veiklos srities pavadinimas, programos kodas ir pavadinimas	2026 metų asignavimai		2027 metų asignavimai		2028 metų asignavimai	
		iš viso	iš jų darbo užmokesčiui	iš viso	iš jų darbo užmokesčiui	iš viso	iš jų darbo užmokesčiui
1	2	3	4	5	6	7	8
1	03 Energetikos valstybės veiklos sritis	899857,0	5730,0	488901,0	5665,0	402087,0	5458,0
1.1	03-001 (F) Nacionalinių energetikos politikos strateginių vystymosi kryptių, tikslų ir uždavinių įgyvendinimo programa	748503,0	1350,0	321878,0	1350,0	305455,0	1350,0
1.2	03-002 (F) Branduolinės energetikos objektų eksploatavimo nutraukimo ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo programa	144277,0		159963,0		90246,0	
1.3	03-003 (V) Energetikos ministerijos valdymo programa	7077,0	4380,0	7060,0	4315,0	6386,0	4108,0
IŠ VISO		899857,0	5730,0	488901,0	5665,0	402087,0	5458,0
Iš jų pažangos ir regioninių pažangos priemonių		867170,0		464583,0		377042,0	
Iš jų tęstinės veiklos priemonių		32687,0	5730,0	24318,0	5665,0	25045,0	5458,0
Iš jų pervedimų priemonių							
Iš jų Lietuvos Respublikos valstybės biudžetas (įskaitant Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšas)		899857,0	5730,0	488901,0	5665,0	402087,0	5458,0
Iš jų kiti šaltiniai (Europos Sąjungos finansinė parama projektams įgyvendinti ir kitos teisėtai gautos lėšos)							
Asignavimų pokytis, palyginti su ankstesniais metais		121938,0	266,0	-410956,0	-65,0	-86814,0	-207,0
Iš jų pažangos ir regioninių pažangos priemonių		133783,0	0,0	-402587,0	0,0	-87541,0	0,0
Iš jų tęstinės veiklos priemonių		-11845,0	266,0	-8369,0	-65,0	727,0	-207,0
Iš jų pervedimų priemonių		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

1 grafikas. 2026-2028 metų asignavimų pasiskirstymas pagal programas

NACIONALINIŲ ENERGETIKOS POLITIKOS STRATEGINIŲ VYSTYMOSI KRYPTIŲ, TIKSLŲ IR UŽDAVINIŲ ĮGYVENDINIMO PROGRAMA (03-001)

Šia programa siekiama NENS suformuluotų keturių svarbiausių tikslų⁷. Ji prisideda prie 2021-2030 m. nacionalinio pažangos plano tikslų įgyvendinimo:

1 tikslas. Pereiti prie mokslo žiniomis, pažangiosiomis technologijomis, inovacijomis grįsto darnaus ekonomikos vystymosi ir didinti šalies tarptautinį konkurencingumą

2 tikslas. Didinti gyventojų socialinę gerovę ir įtraukti, stiprinti sveikatą ir gerinti Lietuvos demografinę padėtį

5 tikslas. Gerinti transporto, energetinį ir skaitmeninį vidinį ir išorinį junglumą

6 tikslas. Užtikrinti gerą aplinkos kokybę ir gamtos išteklių naudojimo darną, saugoti biologinę įvairovę, švelninti Lietuvos poveikį klimato kaitai ir didinti atsparumą jos poveikiui

NPP tikslams pasiekti Energetikos ministerija įgyvendina NPP uždavinius, kurie pateikiami 2 grafike. „Nacionalinių energetikos politikos strateginių vystymosi kryptių, tikslų ir uždavinių įgyvendinimo programa ir jos uždaviniai”.

Šia programa įgyvendinami Energetikos ministerijos veiklos prioritetai, nurodyti šio dokumento III skyriuje „Veiklos prioritetai”.

1 prioritetas. Saugus ir patikimas energijos tiekimas.

Elektros energetikos sistemos sinchronizavimas su kontinentinės Europos elektros tinklais.

Prie Lietuvos energetinio saugumo stiprinimo svariai prisidėjo ES, skyrusi tiek politinę, tiek finansinę paramą strateginiams Lietuvos energetikos projektams, taip pat siekiant galutinio politinio sutarimo dėl Baltijos šalių sinchronizacijos su kontinentinės Europos tinklais įgyvendinimo.

Baltijos šalių sinchronizacijos su kontinentinės Europos tinklais (toliau – KET) projekto tikslas – visavertė Baltijos šalių energetikos sistemų ir elektros rinkos integracija į Europos elektros energetikos sistemą (2 paveikslas).

2 paveikslas. Baltijos šalių sinchronizacija su kontinentinės Europos tinklais (KET)

⁷⁷ <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/9c0abcf0352b11efbdaea558de59136c>

2025 m. vasario 9 d. Lietuva ir Baltijos šalys pasiekė istorinį etapą – sinchronizaciją su kontinentinės Europos elektros tinklais. Šis žingsnis žymi istorinį lūžį Baltijos šalių energetikos sektoriuje, užbaigiant daugiau nei šešis dešimtmečius trukusią priklausomybę nuo Maskvoje koordinuojamo elektros dažnio valdymo. Sinchronizacija su kontinentine Europa – tai ne tik techninis, bet ir geopolitinis, ekonominis bei strateginis žingsnis, turintis ilgalaikę reikšmę regiono saugumui, energetinei nepriklausomybei ir tvarumui. Sinchroninis veikimas su kontinentinės Europos tinklais sudaro sąlygas Baltijos šalims valdyti savo elektros sistemas glaudžiai bendradarbiaujant su kitomis Europos šalimis, užtikrinant stabilų ir patikimą dažnio reguliavimą, taip sustiprinant energetinę nepriklausomybę ir padidinant energetinį saugumą visame regione. Baltijos šalys prisijungė prie kontinentinės Europos tinklo, aptarnaujančio daugiau kaip 400 mln. vartotojų 26 šalyse.

Sinchronizacijos projektas paskatino reikšmingus infrastruktūros atnaujinimus visose trijose Baltijos šalyse. Bendra sinchronizacijos programos vertė yra kiek daugiau nei 1,6 mlrd. eurų. Europos Komisija bendrai jau yra patvirtinusi daugiau kaip 1,2 mlrd. eurų finansavimą Baltijos šalių energetikos sistemos sinchronizacijai su KET iš Europos infrastruktūros tinklų priemonės. Lietuvos investicijų dalis sinchronizacijos programoje sudaro kiek daugiau 700 mln. eurų, iš kurių Lietuvos projektams iki šiol skirta beveik 470 mln. eurų. Priimti Europos Komisijos sprendimai dėl finansinės paramos skyrimo patvirtina, kad sinchronizacija yra visos ES projektas.

Rengiantis sinchronizacijai buvo įgyvendinama daugiau nei 40 projektų (iš kurių 20 Lietuvoje), įskaitant naujų elektros linijų statybą, pastočių modernizavimą, sinchroninių kompensatorių įrengimą ir valdymo sistemų atnaujinimą. Iki 2025 m. pabaigos užbaigti visi likę sinchronizacijos infrastruktūros plėtros projektai Lietuvoje, išskyrus antrosios sinchroninės elektros energijos jungties su Lenkija - Harmony Link projektą, kurio įgyvendinimas nusikėlė dėl pasikeitusio projekto modelio (sausumos jungtis vietoj iš pradžių planuotos jūrinės jungties).

Nors šiuo metu numatoma, kad Harmony Link jungtis pradės veikti 2030 m., siekiama susitarti su Lenkijos puse dėl projekto paankstinimo į 2029 m. Pradėjus veikti Harmony Link jungčiai elektros energijos prekybos apimtys tarp Lietuvos ir Lenkijos sieks iki 1200 MW.

Visi šie pokyčiai ne tik sudaro technines sąlygas sinchronizacijai, bet ir padidina elektros sistemos efektyvumą, patikimumą ir atsparumą trikdžiams. Moderni infrastruktūra leidžia greičiau reaguoti į sistemos pokyčius ir užtikrinti stabilų elektros tiekimą vartotojams.

Sinchronizacija su kontinentine Europa sudaro palankesnes sąlygas atsinaujinančių energijos išteklių integracijai į elektros tinklus. Didesnė ir stabilesnė sinchroninė zona leidžia lengviau subalansuoti elektros gamybą ir vartojimą, net jei atsinaujinančių šaltinių gamyba yra nepastovi. Tai ypač svarbu siekiant klimato kaitos mažinimo tikslų ir pereinant prie žaliosios energetikos.

Lietuvos pastangomis, EK skiria didelį dėmesį BAE klausimui ir Baltarusijos nacionalinio veiksmų plano dėl streso testų rekomendacijų įgyvendinimo tarptautinei ekspertinei peržiūrai ir streso testų rekomendacijų įgyvendinimui. Baltarusijos nacionalinio veiksmų plano dėl streso testų rekomendacijų įgyvendinimo tarptautinės peržiūros ataskaita buvo pavišinta 2021 m. lapkričio 24 d., kai jai pritarė ENSREG. Ataskaitoje buvo konstatuota, kad ne visos Baltarusijai pateiktos rekomendacijos įgyvendintos ir netgi identifikuotos naujos saugos problemos. Baltarusija buvo paraginta atnaujinti nacionalinį veiksmų planą ir reguliariai publikuoti šio veiksmų plano įgyvendinimo eigą ir rezultatus. Baltarusijos branduolinės ir radiacinės saugos reguliatorius – Branduolinės ir radiacinės saugos departamentas (Gosatomnadzor), 2023 sausio 13 d. savo tinklalapyje atnaujino informaciją apie BAE atliktų streso testų rezultatų įgyvendinimo būklę, o 2024 ir 2025 metais atnaujintos informacijos nepaskelbė. 2023 metais paskelbtąją informaciją įvertinusi VATESI, konstatavo, kad dalis priemonių vėluoja, neaišku ar priemonės įgyvendintos BAE 2-ajme reaktoriuje ir kt. Į periodinius VATESI raštiškus paklausimus dėl BAE branduolinės saugos trukumų, Baltarusijos reguliatorius pateikia tik formalius atsakymus nepaneigiančius BAE branduolinės saugos trukumų. Todėl darytina išvada, kad BAE 1-ojo ir 2-ojo energijos blokų eksploatavimas turi būti sustabdyti kol nebus išspręstos visos streso testų bei kitų tarptautinių misijų ir peržiūros procesų metu nustatytos branduolinės saugos problemos.

Lietuva ir toliau laikysis pozicijos, kad visos streso testų rekomendacijos yra svarbios ir turi būti įgyvendintos nedelsiant, o jų įgyvendinimas kruopščiai patikrintas realybėje. BAE branduolinio saugumo klausimas keliamas ES Transporto, telekomunikacijų ir energetikos taryboje, TATENA formatuose ir kt.

Rusijai ir Baltarusijai pradėjus karinę agresiją prieš Ukrainą, kontaktai su Baltarusija dėl BAE branduolinio saugumo yra išaldyti (Baltarusijos dalyvavimas ENSREG sustabdytas) ir galimybių Europos ekspertams įvertinti ar visos streso testų rekomendacijos yra įgyvendintos realybėje, artimiausiu metu nenumatoma.

Elektros energetikos sistemos pajėgumų ir lankstumo užtikrinimas.

Remiantis elektros energijos gamybos ir vartojimo prognozėmis iki 2050 m., Lietuvoje pagaminamos elektros energijos augimas, palyginti su 2022 m., gali siekti apie 20 kartų, vartojimas – apie 6–7 kartus, elektros energetikos sistemos lankstumo priemonių galia – apie 15 kartų. Todėl elektros energijos sistemos adekvatumo užtikrinimas, mechanizmų elektros energijos gamybos rezerviniams pajėgumams išlaikyti ir vystyti sukūrimas, kartu užtikrinant ir efektyvų elektros energetikos sistemos lankstumo, balansavimo ir su dažnio reguliavimu nesusijusių papildomų paslaugų rinkos plėtojimą ir veikimą, lanksčių elektros energijos paklausos priemonių ir technologijų diegimą yra svarbiausi dalykai artimiausiu laikotarpiu.

Vertinant elektros energetikos sistemos adekvatumą, turėtų būti atsižvelgiama į iš AEI gaminamos energijos netolygumą, kuris didėjant AEI įrengtosioms galioms skirtingais laikotarpiais gali sukelti vis didesnę energijos trūkumą ar perteklių. Šiam disbalansui valdyti reikalingų prieinamų generavimo ir (ar) energijos kaupimo bei lanksčios apkrovos pajėgumų apimtis turėtų būti iš anksto vertinama, o jų galia bei jų pagamintinos energijos kiekis turėtų būti viešai skelbiami. Nesant pakankamo ekonominio pagrįstumo tokių pajėgumų prieinamumui rinkoje, turi būti sudaromos teisinės, finansinės ir kitos būtinos prielaidos juos vystyti ir (ar) išlaikyti. Siektina, kad esama ir sukuriama nauja strategiškai svarbi energetinė infrastruktūra ir toliau išliktų valstybės valdomų įmonių nuosavybe.

Remiantis 2022 m. Lietuvos elektros perdavimo sistemos operatoriaus atlikto elektros energetikos sistemos adekvatumo vertinimo 2026–2030 m. duomenimis, esminę įtaką elektros energetikos sistemos adekvatumui turi elektros perdavimo jungties Harmony Link eksploatacijos pradžia. Iki šios jungties eksploatacijos pradžios, įvertinus Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos galimybes dirbti izoliuotu režimu, elektros energetikos sistemos galių adekvatumui užtikrinti reikalinga patikimai prieinamos ir kontroliuojamos elektros energijos gamybos pajėgumų apimtis yra ne mažiau kaip 1 100 MW, tai yra reikalingi visų Lietuvoje veikiančių patikimai prieinamų elektrinių pajėgumai (Lietuvos elektrinės, Kauno termofikacinės elektrinės, „Orlen Lietuva“ elektrinės ir AB „Panevėžio energija“ elektrinės).

Iki elektros energetikos sistemos sinchronizacijos su KET projekto visiško įgyvendinimo – antrosios Lietuvos ir Lenkijos elektros perdavimo jungties Harmony Link projekto užbaigimo – Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos adekvatumas bus užtikrinamas išlaikant esamus patikimai prieinamus elektros energijos gamybos pajėgumus, tęsiant elektros energijos gamybos įrenginių prieinamumo užtikrinimo izoliuotam elektros energetikos sistemos darbui paslauga.

Siekiant užtikrinti Lietuvos elektros energetikos sistemos adekvatumą ir pasirengimą izoliuotam elektros energetikos sistemos darbui po 2030 m., atsižvelgiant į ypač sparčią AEI naudojančių energijos gamybos pajėgumų plėtrą bei elektros energijos poreikio augimą, 2026 m. numatoma atlikti Lietuvos elektros energetikos sistemos adekvatumo vertinimą ir jo pagrindu priimti sprendimus dėl lanksčios generacijos poreikio bei pajėgumų vystymo modelio.

2023 m. pradėta eksploatuoti 200 MW elektros energijos kaupimo įrenginių sistema, ne trumpiau kaip iki elektros energetikos sistemos sinchronizacijos projekto pabaigos (kol bus baigta antroji elektros perdavimo jungtis į Lenkijos Respubliką) turės svarbų vaidmenį užtikrinant elektros energetikos sistemos balansavimo paslaugų ir izoliuoto elektros energetikos sistemos darbo rezervo

užtikrinimo paslaugos teikimą. 2026 m. užbaigus Kruonio hidroakumuliacinės elektrinės penktojo sinchroninio agregato projektą, Kruonio hidroakumuliacinė elektrinė galės efektyviai dalyvauti papildomų paslaugų rinkoje panaudojant visą 1 010 MW potencialą.

2025 m. pradėjo veikti bendra Baltijos šalių elektros energetikos sistemos balansavimo pajėgumų rinka, todėl yra siekiama, kad esamų pajėgumų, elektros energetikos sistemos balansavimo paslaugas pradėtų teikti rinkos dalyviai, turintys arba planuojantys tokius pajėgumus:

1. Elektros energijos kaupimo įrenginius ir kitas energijos kaupimo sistemas, kurios gali energiją kaupiti ir ją patiekti į tinklą pagal poreikį;

2. Jau veikiančias ir naujai vystomas AEI naudojančias elektrines su valdymo sistemomis, pritaikytomis automatinio būdu keisti gamybos ir kaupimo režimus;

3. Žaliojo vandenilio ir išvestinių jo produktų gamybos įrenginius, galinčius įsijungti per itin trumpą laiką ir sukaupti pagamintą vandenilį arba jį iš karto panaudoti;

4. Automatizuotas ir robotizuotas gamybinės įmonės, galinčias lanksčiai keisti elektros energijos suvartojimą atsižvelgiant į jos kainą rinkoje;

5. Paklausos telkėjai, turintys išmaniojo ir abikrypčio elektrinio transporto įkrovimo infrastruktūrą, didelės galios šilumos siurblius, elektrinius boilerius bei akumuliacines talpas, ir kiti elektros energijos naudotojai, atitinkantys techninius reikalavimus ir galintys valdyti ir agreguoti savo elektros energijos vartojimo galią atsižvelgdami į skirstomųjų tinklų apkrovą ir elektros energijos kainą rinkoje.

Elektros energijos gamybos ir vartojimo pokyčiai ir elektros energetikos sistemos lankstumo galimybės 2022–2050 m. turės įtakos elektros tinklų atnaujinimo sprendiniams. Elektros tinklus svarbu vystyti atsižvelgiant į gamintojų ir vartotojų poreikį, įvertinant ir elektros energetikos sistemos lankstumo priemonių galimybes ir jų vietą. Vystant elektros perdavimo tinklus turi būti vertinamas didėjantis trumpalaikių ir ilgalaikių elektros energetikos sistemos lankstumo priemonių poreikis.

Siekiant užtikrinti tolesnę sparčią AEI plėtrą, iki 2030 metų reikalinga sukurti iki 1,5 GW kaupimo pajėgumų. 2024 metais užtikrintas 48 mln. eurų finansavimas juridinių asmenų kaupiklių įsirengimui. Pagal inicijuotą 48 mln. eurų kvietimą, pasirašyta sutarčių už 40,4 mln. eurų. Šiuo metu vyksta projektų įgyvendinimas.

Pažymėtina, kad 2024 m. spalio mėn. buvo suderinta valstybės pagalbos schema 180 mln. eurų didelės galios (nuo 15 MW galios ir 2-4 val.) juridinių asmenų kaupimo įrenginių diegimui. Pagal šią schemą 2025 metais paskelbti du kvietimai 102 mln. eurų ir 44,7 mln. eurų. Pagal ją įgyvendinus projektus, tikimasi sukurti ne mažiau 1200 MWh kaupimo pajėgumų, kurie teiktų balansavimo, lankstumo paslaugas elektros energetinei sistemai.

Elektrinis kelių transportas gali tapti papildomu elektros energetikos sistemos lankstumo šaltiniu. Dėl to turi būti kartu su kitomis ministerijomis užtikrinamas ir skatinamas išmaniojo ir abikrypčio įkrovimo infrastruktūros vystymas.

Siekiant palaikyti investuotojų suinteresuotumą tolesne Lietuvos elektros energijos gamybos pajėgumų iš AEI plėtra, energijos perdavimo sistemų operatorius valdanti bendrovė (ar su ja susijusi įmonė) turi atlikti Syderių geologinės struktūros tyrimus dėl jos tinkamumo ilgalaikiam energijos saugojimui ir elektros energetikos sistemos lankstumo didinimo priemonių diegimui, panaudojant naujus technologinius sprendimus, ir nustatiusi tinkamas sąlygas užtikrinti tokio projekto įgyvendinimą.

Elektros energijos perdavimo ir skirstymo infrastruktūros vystymas.

Energetikos ministerija 2021-2027 m. ES fondų investicijomis skatina elektros skirstomojo tinklo skaitmenizavimą ir modernizavimą, sudarantį technines ir rinkos organizavimo sąlygas tvariai paskirstytosios generacijos iš AEI plėtrai. Siekiant sėkmingai integruoti didesnius atsinaujinančios energijos kiekius ir didelį elektrą gaminančių vartotojų skaičių, numatoma kompleksškai spręsti su

tuo susijusius tinklo technologinius bei elektros energijos kokybės, patikimumo iššūkius. Investicijos į pažangaus elektros skirstomojo tinklo elementų, pažangių energijos sistemų diegimą, skirstomojo tinklo kokybės analizę ir stebėseną leis sukurti galimybes prijungti AEI bei integraliai užtikrins tiekiamos elektros energijos kokybę ir patikimumą esamiems ir būsimiems gaminantiems vartotojams, atsinaujinančių išteklių, piliečių energetikos bendrijoms ir kitiems atsinaujinančių išteklių energijos gamintojams.

Prioritetinės veiklos, kurioms iki 2029 m. numatyta 82,5 mln. eurų, susijusios su išmaniųjų sprendimų elektros skirstomajame tinkle diegimu paskirstytosios gamybos iš AEI ir energijos kaupimo integravimui ir valdymui bei tinklo pralaidumo didinimu. Tuo tikslu yra skatinama skirstomajame tinkle diegti pažangaus tinklo elementus, sprendžiant esamus tinklo technologinius trūkumus tvariam AEI integravimui, AEI darbo režimų stebėsenos ir valdymo sprendimus (pvz. automatinė galios ir įtampos reguliavimo įranga naujai prijungiamiems AEI gamintojams) bei modernizuoti skirstomojo tinklo elementus, siekiant padidinti esamus pralaidumus.

Apie 80 proc. elektros tiekimo atjungimų įvyksta dėl sutrikimų 10 kV tinkle, kuris pažeidžiamas krentančių medžių ir jų šakų. 2020 metais įvykusi audra Laura buvo didžiausia, tačiau jau 2024 m. per Lietuvą praūžė kelis kartus galingesnė audra Kirsti, kuri be elektros paliko daugiau nei 474 tūkst. vartotojų, o kai kuriems elektros energiją pavyko atstatyti tik po 8 dienų. Pagrindinė priežastis - nuvirtusių medžių kiekis buvo daugiau nei 3 kartus didesnis nei bet kada anksčiau. Vienu svarbiausių įrankių siekiant mažinti gamtos sukeltų elektros tinklo gedimų toliau išlieka elektros oro linijų keitimas požeminėmis elektros kabelių linijomis. Taip miškingose vietovėse tinklas apsaugomas nuo užvirsti ant laidų galinčių medžių. Atsižvelgiant į tai yra užsibrėžtas ambicingas tikslas – pakeisti 2000 km 10 kV elektros oro linijų kabeliais po žeme miškingose vietovėse (iki 2028 m. III ketv.), taip padidinti elektros skirstomojo tinklo atsparumą ir greitesnį elektros tiekimo atstatymą vartotojams. Tai reiškia, kad dabartinis oro linijų keitimo požeminių kabelių linijomis tempas būtų padidintas 3 kartus. Tuo tikslu yra planuojama nauja priemonė „Elektros oro linijų pakeitimas kabeliais po žeme miškingose vietovėse“, kuriai būtų skirta 40 mln. eurų 2021–2027 m. ES fondų investicijų programos lėšų. 2030–2035 m. turi būti sustiprinti elektros perdavimo tinklai šiaurės Lietuvoje. Tai leis užtikrinti geresnes sąlygas AEI elektrinėse pagamintos elektros energijos perdavimui į vartojimo centrus ir naujų technologijų (vandenilio gamybos elektrolizės būdu ir kt.) vartotojų elektros energijos poreikius. Tuo tikslu toliau bus tęsiamas 2024 m. gegužės 9 d. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimu Nr. XIV-2611 ypatingos valstybinės svarbos projektu pripažinto Šiaurės vakarų ir rytų elektros perdavimo tinklų sujungimo projekto įgyvendinimas. Taip pat numatoma sustiprinti tarpsisteminį pjūvį su Latvija, įgyvendinant naujos tarpsisteminės 330 kV linijos Broceni-Varduva statybą ir kitus susijusius elektros perdavimo tinklo vystymo projektus.

Gamtinių ir kitų dujų, naftos ir naftos produktų tiekimo užtikrinimas pereinamuoju į klimatui neutralią ekonomiką laikotarpiu.

Suskystintų gamtinių dujų (toliau – SGD) terminalas. Įvertinant Klaipėdos SGD terminalo reikšmę šalies energetiniam saugumui ir poveikį konkurencijos gamtinių dujų rinkoje užtikrinimui, NENS konstatuota, kad ilgalaikio SGD tiekimo tęstinumo užtikrinimas yra strategiškai svarbus Lietuvai.

2018 m. buvo priimtas ilgalaikis sprendimas dėl SGD laivo-saugyklos įsigijimo. Tai strategiškai svarbus Lietuvai ir ekonomiškai naudingas visiems vartotojams žingsnis. Siekdama rasti ekonomiškai naudingiausią FSRU sprendinį, 2021 m. AB „KN Energies“ (buvusi AB „Klaipėdos nafta“) atliko rinkos tyrimą bei tarptautinę viešojo pirkimo procedūrą. Viešojo pirkimo procedūros metu potencialūs tiekėjai iš esmės pripažino negalintys pasiūlyti ekonomiškai naudingesnį sprendinį nei turima FSRU „Independence“ išpirkimo opcija. 2022 m. vasario 25 d. AB „KN Energies“ visuotiniame akcininkų susirinkime priimtas sprendimas dėl laivo-saugyklos su išdujinimo įranga (FSRU) „Independence“ įsigijimo ir įsigijimo sąlygų, kurios buvo numatytos nuomos sutartyje. Kaip numatyta Suskystintųjų gamtinių dujų terminalo įstatyme, SGD terminalo operatorius pasirinko ekonomiškai naudingiausią pasiūlymą laivo-saugyklos FSRU „Independence“

įsigijimui iki 2024 m. gruodžio 31 d. Nuo 2025 m. sausio 1d., AB „KN Energies“ nuosavybės teise perėmė valdyti SGD laivą, jis buvo registruotas Lietuvos Respublikos jūrų laivų registre ir atitinkamai jam taikoma Lietuvos vėliavos reguliavimas. Terminalo veikla bus užtikrinama iki 2044 m. gruodžio 31 d.

2024 m. spalio 22 d. Modernizavimo fondo investicijų komitetas pritarė AB „KN Energies“ SGD terminalo elektrifikavimo projekto įgyvendinimui, iš dalies jį finansuojant Modernizavimo fondo lėšomis. 2024 m. užsitikrintas 6 mln. eurų finansavimas iš Modernizavimo fondo. Pagal jį 2025 m. vasarį paskelbtas kvietimas ir sudaryta projekto finansavimo sutartis su AB „KN Energies“. Įgyvendinus projektą, bus sukurta 13 MW galios elektros tiekimo infrastruktūra, užtikrinanti elektros energijos tiekimą iš krante esančių elektros tinklų į SGD laivą-saugyklą Independence. Tikimasi, kad per metus vidutiniškai bus sumažinama iki 18 000 tonų CO₂.

Lietuvos – Lenkijos dujų jungties (GIPL) projektas. 2022 m. gegužės 1 dieną pradėjo veikti Lietuvą ir Lenkiją jungiantis dujotiekis GIPL. 508 km ilgio GIPL dujotiekiu sujungus Lietuvą ir Lenkiją, faktiškai išplėsta Europos dujų rinka, integruojant Baltijos šalis ir Suomiją. Šis žingsnis dar labiau sustiprino regiono energetinę nepriklausomybę bei padidino Klaipėdos SGD terminalo panaudojimo galimybes. Jungties pajėgumai leis iš Lietuvos į Lenkiją perduoti 21 TWh/metus gamtinių dujų (58 GWh/parą), o iš Lenkijos į Lietuvą – 27 TWh/metus (74 GWh/parą).

„Amber Grid“ 2022 m. gruodžio 7 d. užbaigė regioninės svarbos ELLI (angl. *Enhancement of Latvia-Lithuania interconnection*) projekto jungties su Latvija pajėgumų padidinimo Lietuvos dalies darbus ir atitinkamai dujotiekio pralaidumas padidėjo trečdaliu. 2024 m. sausio 26 d. baigtas įgyvendinti visas ELLI projektas, Dujų perdavimo pajėgumai buvo padvigubinti, t. y. į Latviją padidėjo iki 130,5 GWh per parą, į Lietuvą – iki 119,5 GWh per parą. Įgyvendinus šį projektą padidėjo tiekimo diversifikavimas ir saugumas, pagerėjo konkurencija dujų rinkoje, suteikusi galimybę Lietuvai ir Lenkijai efektyviau naudotis Inčukalnio požemine dujų saugykla, o Latvijai, Estijai ir Suomijai - dujų importo keliais per SGD terminalą Klaipėdoje ir GIPL.

Pasirengimas krizėms ir atsparios Lietuvos energetikos sektoriaus infrastruktūros užtikrinimas.

Pastaraisiais metais Europoje ir visame pasaulyje išryškėjo rimti iššūkiai, susiję su kritinės energetikos infrastruktūros saugumu ir atsparumu. Geopolitinė įtampa, ypač Rusijos agresija prieš Ukrainą, atskleidė, kad ES energetikos sistemos – vamzdynai, dujų terminalai, elektros tinklų jungtys ir povandeniniai kabeliai – yra pažeidžiamos ir tampa strateginiais taikiniais. Šių objektų apsauga yra ne tik energetinio saugumo, bet ir visos ES konkurencingumo klausimas.

Baltijos jūros regione fiksuojami sistemingi incidentai, susiję su povandeninių kabelių pažeidimais. Be to, dronų technologijos tapo nauju asimetrinio karo įrankiu – jų naudojimas žvalgybai, sabotazui ar tiesioginiams smūgiams kelia grėsmę energetikos objektams. Lietuva kartu su Latvija, Estija ir Lenkija jau patyrė dronų įsibrovimus, o kai kuriais atvejais buvo aktyvuoti NATO saugumo mechanizmai.

Atsižvelgiant į šias grėsmes 2025 m. vasario ir birželio mėn. Baltijos šalių ir Lenkijos energetikos ministrai pasirašė bendrą pareiškimą ir supratimo memorandumą dėl bendradarbiavimo kritinės energetikos infrastruktūros apsaugos ir atsparumo srityje. Šių dokumentų pagrindu yra vystoma bendra energetikos infrastruktūros apsaugai ir atsparumui skirta kompetencijos modelio koncepcija. Šis modelis remiasi keturiais pagrindiniais veiksmais: atgrasymu, grėsmių aptikimu, fizine apsauga ir greitu infrastruktūros atkūrimu. Šalys jau investuoja į bepiločių orlaivių aptikimo ir neutralizavimo sistemas, elektroninės ir fizinės saugos sistemas, įrangos rezervų kaupimą ir kitas atsparumo stiprinimo priemones.

Vykstant diskusijoms dėl naujos Europos Sąjungos daugiametės (2028-2034 m.) finansinės perspektyvos planavimo, yra siekiam užtikrinti ilgalaikį Europos Sąjungos finansavimą atsparumo priemonių diegimui ir siūloma sukurti naują finansavimo šaltinį, kaip atskirą dalį Europos infrastruktūros tinklų priemonės (angl. Connecting Europe Facility) energetikos programoje.

Ši iniciatyva pabrėžia, kad energetikos infrastruktūros apsauga ir atsparumas nebegali būti laikomi pasirenkamais – tai būtina sąlyga saugiai ir konkurencingai Europai. Tik koordinuotos ir iš anksto suplanuotos investicijos gali užkirsti kelią daug didesniems nuostoliams ateityje. Lietuva turi toliau taikyti ir įgyvendinti jau sukurtas energetinio saugumo priemones ir skirti papildomą dėmesį grėsmių prevencijai, energijos tiekimo patikimumo, energetikos sistemų atsparumo, fizinės energetikos objektų apsaugos ir kibernetinio saugumo klausimams.

Lietuva kaupia gamtinių dujų, naftos produktų ir kitų energijos išteklių atsargas, įgyvendindama nacionalinius, ES ir Tarptautinės energetikos agentūros įsipareigojimus. Energetinio saugumo priemonė – esamos apimties atsargų kaupimas išlieka svarbus ir turi būti tęsiamas, o vykstant energetikos sistemos transformacijai turi būti nuosekliai pereinama prie kitų energijos kaupimo būdų.

Įgyvendinant nacionalinius reikalavimus, energetikos sektoriaus įmonėms, teikiančioms elektros energijos gamybos įrenginių prieinamumo paslaugą, kuri reikalinga izoliuotam elektros energetikos sistemos darbui užtikrinti, rekomenduojama turėti kuro atsargų elektros energijos gamybai iki 60 kalendorinių dienų.

Energetikos objektų apsauga privalo apimti ir kibernetinį saugumą. Energetikos sektoriaus įmonės turi būti pasiruošusios reaguoti į kibernetines grėsmes, nuolat atnaujinti kibernetinio saugumo priemones, įsigyti naujos įrangos, organizuoti periodinius mokymus, įtraukiant visus įmonių, įstaigų, institucijų darbuotojus, ir specializuotas pratybas kibernetinio saugumo specialistams. Būtina užtikrinti nuolatinį bendradarbiavimą ir informacijos mainus ne tik su valstybės institucijomis, bet ir su skirtingomis energetikos sektoriaus įmonėmis.

2 prioritetas. 100 procentų klimatui neutralios energijos Lietuvai ir regionui.

Jūrinio vėjo elektrinių plėtra ir energetinio centro sukūrimas.

Siekiant AEI tikslų sukurtas teisinis pagrindas naudoti Lietuvos jūrinę teritoriją AEI naudojančių elektrinių plėtrai ir eksploatacijai, organizuojant dviejų tipų konkursus:

1) su galimybe įgyti teisę į skatinimą. Jei skatinimo nesiekama, dalyviai gali siūlyti vystymo mokesť Valstybei. Laimi dalyvis, pasiūlęs mažiausią skatinimo apimtį arba, jei skatinimo nesiekama - didžiausią vystymo mokesť.

2) su galimybe įgyti teisę naudoti Lietuvos jūrinę teritoriją AEI naudojančių elektrinių plėtrai ir eksploatacijai siūlant vystymo mokesť, mokėtiną į valstybės išdo sąskaitą. Laimi didžiausią vystymo mokesť pasiūlęs dalyvis. (konkursas paskelbtas 2023 m. kovo 30 d. ir laimėtojas paskelbtas 2023 m. spalio 12 d.⁸).

Siekiant sudaryti galimybę prijungti numatytus plėtoti vėjo parkus prie sausumos tinklų, jiems rezervuota 1,4 GW galia tinkluose ir sudaroma galimybė prijungti Darbėnų pastotėje.

Per 2021-2023 m. atlikti šie parengiamieji darbai:

1) išmatuoti vėjo greičiai ir kiti parametrai;

2) atlikti jūros dugno tyrimai;

3) gautas atsakingosios institucijos (Aplinkos apsaugos agentūros) sprendimas dėl numatomų plėtoti vėjo elektrinių poveikio aplinkai vertinimo.

2023 m. kovo 30 d. įvyko pirmasis konkursas, kurio laimėtoju Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos 2023 m. spalio 12 d. nutarimu Nr. O3E-1478 pripažinti jungtinės veiklos sutarties pagrindu veikiantys juridiniai asmenys UAB „Ignitis renewables“ ir OW OFFSHORE, S.L. (toliau – laimėtojas), įgijęs teisę naudotis Lietuvos jūrine teritorija. Laimėtojas įsipareigoja per 3 metus nuo leidimo plėtrai ir eksploatacijai gavimo dienos (2024 m. vasario 9 d.) gauti statybą leidžiantį dokumentą ir per 6 metus nuo leidimo plėtrai ir eksploatacijai gavimo dienos gauti leidimą gaminti elektros energiją.

Per 2025 – 2026 m. bus parengtas ir patvirtintas dviejų vėjo elektrinių parkų prijungimo prie sausumos tinklų specialusis teritorijų planavimo dokumentas.

⁸ Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos 2023 m. spalio 12 d. nutarimas Nr. O3E-1478 „Dėl potencialaus jūrinės teritorijos naudojimo atsinaujinančius energijos išteklius naudojančių elektrinių plėtrai ir eksploatacijai konkurso, organizuojamo pagal Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo 22¹ straipsnį, laimėtojo pripažinimo konkurso laimėtoju“

Parengiamiesiems darbams vėjo elektrinių plėtrai jūrinėje teritorijoje skirta tiek valstybės biudžeto, tiek ES lėšų. Apie 9,8 mln. eurų bus investuojama iš Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės lėšų pagal patvirtintą „Naujos kartos Lietuva“ planą. Numatoma, kad Lietuvos jūrinėje teritorijoje planuojamos plėtoti vėjo elektrinės prisidės prie bendros AEI plėtros Lietuvoje ir padės dar labiau sumažinti elektros importą. Vertinama, kad vienas vėjo elektrinių parkas jūrinėje teritorijoje leis 30 proc. sumažinti elektros energijos importą, bus sumažinta oro tarša (34,7 tonų mažiau išmetamų šiltnamio efekta sukeliančių dujų, kuri lygi 19 tūkst. automobilių metinei taršai), bei bus sukurta apie 1300 naujų darbo vietų.

AEI plėtros sausumos teritorijoje užtikrinimas.

Planuojama, kad elektros energijos iš AEI dalis, palyginti su šalies bendruoju galutiniu elektros energijos suvartojimu jau iki 2030 m. pasieks 100 proc. Pagrindinės AEI plėtros sausumos teritorijoje pasiekimo priemonės – intensyvi vėjo ir saulės šviesos energijos elektrinių plėtra. Šiems tikslams pasiekti nuolat tobulinamas teisinis reglamentavimas, kuriant palankią reguliacinę aplinką AEI plėtrai. 2022 m. liepos 8 d. įsigaliojo pakeitimai, kuriais buvo supaprastintos sąlygos dėl poveikio aplinkai vertinimo, 2025 m. liepos 14 d. įsigaliojo direktyvos perkėlimo paketas (toliau – Įstatymų projektai), kuriuo perkeliama Direktyvos 2018/2001 nuostatos ir tobulinamas reglamentavimas AEI plėtrai siūlant nustatyti paspartintas atsinaujinančių išteklių plėtros zonas, kuriose vėjo ir saulės elektrinės, kaupimo įrenginiai bei jiems reikalinga infrastruktūra galėtų būti statoma ar įrengiama supaprastinta tvarka, lankstesnį elektrinių veikimą bandomojoje aplinkoje ir kitas sąlygas. Viešojo įstaiga Lietuvos energetikos agentūra sudarys Atsinaujinančių išteklių energijos panaudojimo energijai gaminti galimybių žemėlapi, o žemėlapio pagrindu parengtą Paspartinos plėtros zonos planą teiks tvirtinti energetikos ministrui suderinus su aplinkos ministru ne vėliau kaip iki 2026 m. vasario 21 d.

Taip pat, siekdama užtikrinti nepertraukiamą AEI plėtrą, Energetikos ministerija orientavosi į elektros energijos gamybos decentralizaciją ir pagal 2021 m. ES patvirtintą „Naujos kartos Lietuva“ planą (3,8 mlrd. eurų) numatė 2022-2026 m. į juridinių asmenų saulės elektrines ir kaupimo įrenginius investuoti subsidijų forma daugiau nei 107 mln. eurų. Juridinių asmenų (privatinių ir viešųjų) saulės ir vėjo elektrinėms bei kaupimo įrenginiams paskolų forma skirta beveik 780 mln. eurų. Fizinis asmenų saulės elektrinėms ir kaupimo įrenginiams iš įvairių finansavimo šaltinių skirta beveik 246 mln. eurų.

Vykdamas nuoseklią AEI plėtrą iki 2025 m. spalio mėn. prie elektros tinklų prijungta daugiau kaip 5,5 GW galios atsinaujinančius energijos išteklius naudojančių elektrinių.

Galimos branduolinės energetikos (saugių MBR) panaudojimo galimybių įvertinimas.

NENS yra numatyta galimybė Lietuvoje plėtoti mažos galios modulinius branduolinius reaktorius (toliau – MBR) kaip papildomus stabilios elektros energijos šaltinius subalansuoti elektros energiją Lietuvos energetikos sistemoje, paremtoje AEI. Numatoma, kad ketvirtosios kartos MBR Lietuvoje galėtų būti pradėti eksploatuoti po 2038 m. Siekiant sudaryti prielaidas sprendimui plėtoti branduolinę energetiką Lietuvoje, visų pirma, turi būti parengta preliminarinė ketvirtosios kartos MBR verslo modelio analizė ir plėtros galimybių vertinimas. Atsižvelgiant į analizės rezultatus, Seimui svarstyti galės būti teikiamas įstatymo dėl naujos branduolinės elektrinės statybos projektas, kuris sukurtų prielaidas plėtoti branduolinių elektrinių projektus. Šiuo tikslu NEKSVP yra numatyta priemonė VR14-P „Branduolinės energetikos plėtros galimybių įvertinimas ir preliminarus verslo modelio branduolinės elektrinės su 4 kartos MBR parengimas“. Priemonės įgyvendinimui 2026 m. skirta 536 tūkst. eurų, o 2027-2028 m. numatoma skirti po 480 tūkst. eurų.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2025 m. liepos 2 d. pasitarimo protokoliniu sprendimu pavedė Energetikos ministerijai sudaryti darbo grupę dėl branduolinės energetikos plėtros galimybių Lietuvoje įvertinimo ir pritarė, kad į jos veiklą būtų įtrauktos atsakingos valstybinės institucijos, mokslo įstaigos ir energetikos įmonės. Darbo grupė turės parengti ir pateikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei Branduolinės energetikos plėtros galimybių Lietuvoje įvertinimo ataskaitą (toliau - Ataskaita). Atsižvelgiant į tai, kad darbo grupės veiklai bus reikalinga ekspertinė pagalba, numatytas valstybės įmonės Ignalinos atominę elektrinę (toliau - VĮ Ignalinos AE) bendradarbiavimas su šia

darbo grupę, atliekant Ataskaitai parengti reikalingas studijas bei kitus veiksmus, reikalingus įvertinti branduolinės energetikos plėtros galimybes Lietuvoje. Šios studijos parengimui esmine informacija laikytina MBR technologinės pažangos įvertinimas, MBR veiklos ekonominio modelio ir Lietuvos elektros energetikos sektoriaus poreikių, kuriuos galėtų tenkinti MBR, įvertinimas, kuris turėtų būti parengtas iki 2026 metų pabaigos. Numatoma, kad ataskaitos parengimui didelę įtaką darys informacija iš pilotinių MBR projektų, kuriuos įgyvendina Ontario Power Generation Darlington, Kanadoje (GE Vernova Hitachi BWRX-300) ir Orlen Synthos Green Energy Lenkijoje.

2025 m. liepos mėnesį VĮ Ignalinos AE ir Europos branduolinės energetikos bendrovė „Newcleo“ pasirašė bendradarbiavimo memorandumą, kuriuo numatoma glaudžiai bendradarbiauti analizuojant pažangios greitojo reaktoriaus technologijos taikymo galimybes Lietuvoje. Numatyta, kad 2026 m. liepos mėnesi bus užbaigta studija dėl pažangios greitųjų neutronų reaktoriaus technologijos taikymo galimybių Lietuvoje ir priimtas sprendimas, suderinus su Energetikos ministerija, dėl tolimesnio bendradarbiavimo tarp bendrovių.

Plėtojant dvišalį Lietuvos ir JAV bendradarbiavimą energetikos srityje, 2024 m. lapkričio 26 d. pasirašytas Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Jungtinių Amerikos Valstijų Vyriausybės susitarimas, kuriuo siekiama palengvinti bendradarbiavimą įgyvendinant civilinę branduolinę programą Lietuvos Respublikoje. Šio susitarimo apimtyje, JAV nacionalinių laboratorijų atstovai rengia MBR technologijų vertinimo ataskaitą, kurią planuojama parengti iki 2025 metų pabaigos, Remiantis ataskaitos rezultatais bus planuojamas tolimesnis bendradarbiavimas 2026 metais.

Siekiant pasirengti galimai branduolinės elektrinės su 4 kartos MBR statybai, 2025 metais pradėtas teisinės aplinkos, branduolinės energetikos saugos ir reguliavimo infrastruktūros pritaikymas MBR vystymui, kuris turėtų būti baigtas iki 2030 metų.

Vandenilio energetikos ir išvestinių jo produktų vystymas.

2024 m. birželį LR Seimo patvirtintoje atnaujintoje Nacionalinėje energetinės nepriklausomybės strategijoje (NENS) ir Energetikos ministro 2024 m. balandžio 26 d. įsakymu Nr. 1-81 patvirtintose Vandenilio plėtros Lietuvoje 2024–2050 m. gairėse pateikta vizija, kad Lietuva turi tapti viena iš lyderių Baltijos regione gaminant ir eksportuojant žaliąjį vandenilį, panaudojusi jį savo klimato kaitos valdymo tikslams įgyvendinti transporto, pramonės ir energetikos sektoriuose. Planuota, kad žaliasis vandenilis turėtų tapti kritiškai svarbia priemone siekiant klimatui neutralios ekonomikos, mažinant transporto, energetikos ir kitų sektorių išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) kiekį, taip pat tapti integralia dalimi pereinant prie 100 procentų klimatui neutralios energetikos sistemos.

Lietuvoje žaliuoju vandeniliu galima pakeisti iškastinį kurą taršiuose pramonės procesuose, mažinant ŠESD emisijas ir stiprinant chemijos, metalų bei kitų sektorių konkurencingumą, grindžiamą neutraliomis klimatui technologijomis. Vandenilis taip pat turi plačias taikymo galimybes transporto sektoriuje, o energetikoje gali būti naudojamas energetinės sistemos balansavimui, perteklinės atsinaujinančios energijos kaupimui bei šilumos energijos, susidaranti gamybos metu, panaudojimui.

Papildomai žaliojo vandenilio gamybos potencialą Lietuvoje didintų vandenilio eksporto galimybės, kurias atvertų per šalį einantis Šiaurės–Baltijos šalių vandenilio koridorius (Nordic-Baltic Hydrogen Corridor). Lietuva jau dalyvauja šiame šešių šalių projekte, turinčiame ES bendro intereso statusą ir gavusiame pradinį ES finansavimą techninėms bei komercinėms galimybių studijoms atlikti (iki 2027 m. II ketv.). Tokios vandenilio dujotiekio infrastruktūros sukūrimas atvertų išskirtines galimybes Lietuvos gamintojams patekti į Lenkijos ir Vokietijos rinkas, kur žaliojo vandenilio paklausa bus itin didelė. Vis dėlto tai – kompleksinis, daugiašalis ir didelių investicijų pareikalaujantis infrastruktūrinis projektas, kurio įgyvendinimas, šiuo metu vertinant, tikėtinas ne anksčiau kaip 2033 m.

Pagal NENS ir Vandenilio plėtros Lietuvoje 2024–2050 m. gaires iki 2030 m. planuota, kad rinkoje bus įrengta 1300 MW elektrolizės pajėgumų, galinčių per metus pagaminti 129 tūkst. tonų žaliojo vandenilio (82 tūkst. t – amoniako gamybai, 5 tūkst. t – naftos pramonei, 33 tūkst. t – eksportui).

Tačiau šių tikslų įgyvendinimas, vertinant dabartinę situaciją, yra mažai tikėtinas. Pirmiausia, Šiaurės–Baltijos šalių vandenilio dujotiekis iki 2030 m. dar nebus pastatytas, todėl nebus ir galimybės vykdyti eksporto. Dėl to šiuo metu aktyviai nėra plėtojami ir į eksportą orientuoti didelės galios elektrolizės žaliojo vandenilio gamybai projektai. Be to, 2024 m. rudenį AB „Achema“, įvertinusi technologinius ir ekonominius iššūkius bei susijusias rizikas, atidėjo planuotą 213 MW elektrolizės projektą, nepaisant jam jau skirtos 122 mln. EUR ES paramos. Su panašiais iššūkiais susiduria ir kitų ES šalių žaliojo vandenilio projektų vystytojai.

Todėl Energetikos ministerija, vertindama pakitusią aplinką, šiuo metu ir 2026-2028 m. laikotarpiu sieks, kad minėtų žaliojo vandenilio tikslų įgyvendinimui, nors ir vėlesniam, būtų sudėti reikalingi pagrindai – parengta palanki teisinė bazė ir paskatų sistema, užtikrintas finansavimas infrastruktūrai ir sudarytos sąlygos žaliojo vandenilio paklausai.

Šiuo metu žaliojo vandenilio plėtra Lietuvoje aktyviausiai vyksta transporto sektoriuje. Energetikos ministerija skyrė daugiau nei 10 mln. EUR finansavimą pagal priemonę „Žaliojo vandenilio gamybos pajėgumų sukūrimas transporto sektoriuje“ Vilniaus miesto savivaldybės ir Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijos projektams gaminti žaliąjį vandenilį ir jį naudoti transporto tikslams. Šių projektų pagrindu iki 2026 m. bus sukurta pirmoji 4 MW žaliojo vandenilio gamybos infrastruktūra Lietuvoje. Papildomai daugiau nei 40 mln. EUR skirta kitiems žaliojo vandenilio projektams, iš kurių didžiausias potencialas siejamas su AB „Orlen Lietuva“ 20 MW elektrolizės projektu, kuriame pagamintas vandenilis būtų naudojamas naftos perdirbimo gamyklos technologiniuose procesuose gaminant naftos degalus.

Energetikos ministerija, siekdama kurti palankią teisinio reguliavimo aplinką žaliojo vandenilio ir išvestinių jo produktų vystymui, taip pat rengia Vandenilio įstatymo projektą, kuriuo į nacionalinę teisę bus perkeltos ES direktyvos 2024/1788⁹ nuostatos ir kuris nustatys teises, finansines ir organizacines sąlygas konkurencingos, ekonomiškai pagrįstos ir patikimos vandenilio rinkos Lietuvoje sukūrimui, užtikrinant tam pritaikytos vandenilio infrastruktūros vystymą ir saugų eksploatavimą. Įstatymo projektą kartu su lydinčiais teisės aktais planuojama pateikti Vyriausybei ir Seimui svarstyti 2026 m. pavasario sesijoje.

Iki 2026 m. vidurio taip pat planuojama priimti teisės aktus dėl savanoriško dinaminio elektros perdavimo tarifo, kuri įsigaliojūt nuo 2027 m. pradžios. Dinaminio tarifo esmė – mažinti vartotojų mokamą perdavimo tinklų dedamąją, kuomet elektros kaina biržoje yra maža, ir santykinai ją didinti, kuomet elektros trūksta ir jos kaina aukšta. Tokiu būdu lankstūs didieji elektros vartotojai, ypač elektrolizės įrenginiai, dirbdami lanksčiai galėtų reikšmingai sumažinti savo produkcijos (žaliojo vandenilio) savikainą.

Šilumos energijos sektoriaus dekarbonizacija ir vėsumos sektoriaus plėtros užtikrinimas.

Centralizuoto šilumos tiekimo (CŠT) sistemų transformacija. Svarbiausias Lietuvos tikslas šilumos ūkio srityje – dekarbonizacija ir nuoseklus bei subalansuotas centralizuoto šilumos tiekimo sistemų atnaujinimas (optimizavimas), užtikrinantis efektyvų šilumos vartojimą, patikimą, ekonomiškai patrauklų (konkurencingą) tiekimą ir gamybą, sudarantis galimybę diegti modernias ir aplinkai palankias technologijas, naudojančias vietinius ir atsinaujinančius energijos išteklius, užtikrinantis sistemos lankstumą ir palankią terpę investicijoms. Vadovaujantis gera ES šalių praktika, Lietuvoje bus skatinamas perėjimas prie ketvirtosios kartos (4G) centralizuoto šilumos tiekimo, integruojant AEI energiją naudojančias technologijas į centralizuoto šilumos tiekimo sistemą ir skatinant perteklinės bei atliekinės šilumos panaudojimą pastatams šildyti.

CŠT pagrįstai laikomas vienu efektyviausiu ir mažiausiai aplinką teršiančiu, taip pat saugiausiu bei patikimiausiu gyventojų aprūpinimo šiluma būdu. 2021-2027 m. laikotarpiu ES fondų lėšomis CŠT sektoriuje bus finansuojamos priemonės, kuriose prioritetą skiriamas nuosekliam energijos vartojimo efektyvumui, šilumos tiekimo patikimumui ir atsinaujinančių energijos išteklių dalies šilumos gamyboje didinimui. NENS pabrėžiama, kad viena iš Lietuvos energetikos sektoriaus stiprybių –

⁹ 2024 m. birželio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2024/1788, dėl dujų iš atsinaujinančiųjų išteklių, gamtinių dujų ir vandenilio vidaus rinkų bendrųjų taisyklių, kuria iš dalies keičiama Direktyva (ES) 2023/1791 ir panaikinama Direktyva 2009/73/EB.

didžiojoje dalyje Lietuvos miestų veikiančios gerai išvystytos centralizuoto šilumos tiekimo sistemos. Lietuvos Respublikos nacionaliniame energetikos ir klimato srities veiksmų plane 2021-2030 m. (toliau – NEKSVP) numatyta, kad CŠT sistemose energijos iš atsinaujinančių energijos išteklių (AEI) dalis turi pasiekti 90 proc. iki 2030 metų ir 100 proc. iki 2050 m. Šių rodiklių pasiekimas yra ypatingai svarbus, kadangi CŠT sektoriaus įnašas į bendrą galutinę energijos suvartojimą šalyje yra didžiausias.

Vienas iš esminių uždavinių šilumos sektoriuje yra CŠT sistemų transformacija pereinant prie modernesnių ir efektyvesnių šilumos gamybos ir tiekimų būdų. Atsižvelgdama į tai, Energetikos ministerija skiria 27 mln. eurų 2021-2027 m. ES fondų lėšų centralizuoto šilumos ir vėsumos tiekimo tinklų efektyvumo didinimui, adaptuojant tinklą darbui žematemperatūriu režimu bei modernizuojant įvadinę šilumos apskaitą tikslu įdiegti nuotolinio nuskaitymo funkciją. Šioms veikloms įgyvendinti energetikos ministro 2022 m. lapkričio 30 d. įsakymu Nr. 420 buvo patvirtintas „2021–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos energetikos plėtros programos pažangos priemonės Nr. 03-001-06-03-04 „Įgyvendinti centralizuoto šilumos, karšto vandens ir vėsumos tiekimo sistemų energijos vartojimo efektyvumą didinančias priemones“ aprašas. Didinant AEI panaudojimą šilumos ir vėsumos gamybai CŠT sektoriuje, iš 2021–2027 m. ES fondų investicijų programos skiriama 75 mln. eurų. Šios investicijos skiriamos naujų nedidelės galios AEI naudojančių technologijų diegimui ir esamų modernizavimui, nusidėvėjusių biokuro katilų keitimui kitomis AEI naudojančiomis technologijomis, AEI deginančių kogeneracinių jėgainių bei didelio efektyvumo biokuro katilų su šilumos siurbliais ir (ar) šilumos talpyklomis, pritaikytų deginti miško kirtimo liekanas (SM3 kokybės biokurą) diegimui, atliekinės šilumos panaudojimo skatinimui. Tuo tikslu energetikos ministro 2023 m. liepos 12 d. įsakymu Nr. 1-204 buvo patvirtintas „2021–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos energetikos plėtros programos pažangos priemonės Nr. 03-001-06-03-05 „Įgyvendinti AEI panaudojimą šilumos ir vėsumos gamybai didinančias priemones centralizuoto šilumos ir vėsumos tiekimo sektoriuje“ aprašas.

Dėl CŠT sektoriaus skatinamųjų priemonių įgyvendinimo, teikiant lengvatines paskolas ir dotacijas šilumos rinkos dalyviams, 2024 metais pasirašyta sutartis su UAB ILTE, o 2025 m. sausį paskelbti kvietimai teikti paraiškas finansinei paramai gauti. 2025 m. pradėjus įgyvendinti minėtų pažangos priemonių projektus CŠT sektoriuje iki 2030 m. planuojama sukurti 161,5 MW naujų AEI naudojančių technologijų pajėgumų, 2 480 MWh talpos šilumos kaupimo sprendimų, modernizuoti 34 km šilumos tiekimo vamzdynų ir 10 514 vnt. šilumos apskaitos prietaisų, o išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) kiekį sumažinti iki 21 714 t/CO₂ ekvivalentu per metus.

AEI, individualizuotų ar kvartalinio šildymo sprendimų konkurencija centralizuotam šilumos tiekimo būdai nuolat auga ir ši konkurencija ateityje tik stiprės (tą rodo ir ES šalių patirtis). 2024 m. birželio 28 d. Seimo patvirtintoje NENS pabrėžiama, kad vykstant energetikos sektoriaus dekarbonizacijai ir elektrifikacijai, ES griežtėjant tvarumo reikalavimams biomasės kurui, tvariai miškininkystei, biokuro deginimo sukeliama oro taršai CŠT, sektoriaus laukia neišvengiami pokyčiai. Ilgalaikėje perspektyvoje CŠT sektorius, norėdamas išlikti, plėstis ir konkuruoti su sparčiai populiarėjančiais ir konkuruojančiais decentralizuotais apsirūpinimo šiluma būdais, privalės didinti savo konkurencingumą išnaudodamas masto ekonomiją, mažindamas šilumos tiekimo netektis tinkluose, labiau diversifikuoti naudojamus AEI šilumos gamyboje ir AEI kuro struktūrą, investuoti į perteklinės ir atliekinės šilumos surinkimą, saugojimą bei panaudojimą pastatų šildymui ar vėsinimui. Per didelę priklausomybę nuo vienos kuro rūšies (biokuro) nėra tvarus ilgalaikis sprendimas, įvertinus biokuro kainų svyravimus, taip pat Europos Sąjungos lygiu vykstančias diskusijas dėl biokuro deginimo metu generuojamų emisijų poveikio aplinkai ir žmonių sveikatai, todėl būtina užtikrinti šilumos gamyboje naudojamų AEI ir technologijų įvairovę.

Ilgalaikėje perspektyvoje (2030-2040 m.) CŠT išliks konkurencingu alternatyviems AEI paremiams decentralizuotiems šildymo būdams tik tuo atveju jeigu didesne dalimi sugebės persiorientuoti prie AEI panaudojimo tiekiamos šilumos gamyboje, tai yra integruoti aplinkos, saulės, žemės (geotermine) energiją naudojančias technologijas CŠT sistemose, investuoti į perteklinės ir atliekinės šilumos surinkimą, saugojimą bei panaudojimą pastatų šildymui ar vėsinimui. Per didelę priklausomybę nuo vienos kuro rūšies (biokuro) nėra tvarus ilgalaikis sprendimas, įvertinus biokuro

kainų svyravimus, taip pat Europos Sąjungos lygiu vykstančias diskusijas dėl biokuro deginimo metu generuojamų emisijų poveikio aplinkai ir žmonių sveikatai.

2023 m. balandžio 6 d. priimtas Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymo Nr. IX-1565 1, 2, 3, 7, 8, 9, 10, 101, 12, 15, 17, 20, 22, 30, 32, 34, 35, 36, 37 straipsnių, aštuntojo ir vienuoliktojo skirsnių pavadinimų pakeitimo ir Įstatymo papildymo 82, 102, 291 straipsniais įstatymas Nr. XIV-1876, kuris įsigaliojo nuo 2023 m. spalio 1 d. Patvirtinti pakeitimai užtikrina tvarią šilumos ūkio sektoriaus plėtrą, skatina šilumos tiekimo sistemų ilgalaikį planavimą, dekarbonizaciją, efektyvumo didinimą ir motyvacines priemones investicijoms, užtikrinančioms kokybišką šilumos tiekimą. Įstatymo pakeitimai praplečia vietos savivaldos įtaką planuojant šilumos ūkio plėtrą ir investicijas. Savivaldybės turės galimybę ilgesniam laikotarpiui planuoti šilumos ūkio tvarią plėtrą, rengiant dešimties metų šilumos ūkio specialųjį planą. Naujomis Įstatymo nuostatomis skatinamas atliekinės šilumos panaudojimas, įtvirtinami nauji šilumos kainodaros principai skatinantys investicijas į inovacijas ir šilumos tiekimo sistemų modernizavimą, šilumos tiekimo įmonių paslaugų plėtrą.

Transporto sektoriaus perėjimas prie netaršių, klimatui neutralių transporto rūšių ir kuro.

Remiantis NENS ir Alternatyviųjų degalų įstatyme įtvirtintais tikslais siekiama užtikrinti AEI dalies transporto sektoriuje didėjimą ir mažinti iškastinio kuro dalį parduodamuose degaluose. 2022 m. transporto sektoriaus suvartojama energija, palyginti su bendru galutiniu šalies energijos suvartojimu, sudarė 40 proc., 92 proc. transporto sektoriuje suvartotos energijos buvo suvartota kelių transporte. Transporto sektoriaus suvartojamos energijos AEI dalis nuosekliai didėjo ir 2024 m. sudarė 7,9 proc., iš kurių didžiąją dalį sudarė skystieji biodegalai. Iki 2030 m. planuojama padidinti AEI dalį bendrame galutiniame transporto sektoriaus energijos suvartojime iki 29 proc. Šiam tikslui pasiekti reikalinga degalų iš AEI gamybos pajėgumų plėtra, degalų pildymo ir elektromobilių įkrovimo infrastruktūros plėtra.

Bus siekiama nuosekliai plėsti transporto priemonių įkrovimo ir alternatyviųjų degalų pildymo infrastruktūrą užtikrinant efektyvaus planavimo principus, kurie leistų koordinuotai įgyvendinti energetikos ir transporto investicijas, įtraukiant ir valstybės valdomų infrastruktūros įmonių pajėgumus, plėtoti elektros tinklų infrastruktūrą atsižvelgiant į elektrinių transporto priemonių augimo pagreitį ir elektros energijos vartojimo poveikį elektros tinklų infrastruktūrai, užtikrinant išankstinį elektros tinklų infrastruktūros pritaikymą privačios ir viešai prieinamos įkrovimo infrastruktūros plėtros poreikiams. Energetikos ministerija kartu su Susisiekimo ministerija 2022 m. liepą parengė Elektromobilių naudojimo ir elektromobilių įkrovimo infrastruktūros plėtros veiksmų planą, kuriame detalizuojami elektromobilių ir jų įkrovimo infrastruktūros plėtros tikslai ir prioritetinės kryptys, tikslų įgyvendinimo priemonės ir rekomendacijos dėl platesnio elektromobilių naudojimo skatinimo ir elektromobilių įkrovimo prieigų įrengimo, kartu užtikrinant ir efektyviausią elektros energijos tinklų panaudojimą. Planuojama atnaujinti veiksmų planą ir jame identifikuotas kryptis. Alternatyviųjų degalų įstatymas numato, kad Lietuvoje iki 2030 m. turėtų būti nemažiau kaip 60 tūkst. elektromobilių įkrovimo prieigų, iš kurių 54 tūkst. – privačios elektromobilių įkrovimo prieigos. Vienu pagrindinių elektromobilių įkrovimo infrastruktūros plėtros prioritetu laikomas efektyvus elektros energijos tinklų išnaudojimas įrengiant privačias elektromobilių įkrovimo prieigas namų ūkiuose, daugiabučių namų kiemuose, darbovietėse ir kitose tikslingose vietose. 2022 m. birželio 15 d. buvo patvirtintas 2021–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos energetikos plėtros programos pažangos priemonės Nr. 03-001-06-03-03 „Įgyvendinti degalų iš AEI gamybos priemonės ir plėtoti jų panaudojimo infrastruktūrą transporto sektoriuje“ aprašas ir veiklos „Privačių elektromobilių įkrovimo prieigų įrengimas“ projektų finansavimo sąlygų aprašas numatantis taisykles ir reikalavimus pagal ES patvirtintą Lietuvai „Naujos kartos Lietuva“ planą finansuojamoms privačioms elektromobilių įkrovimo prieigoms. Iki 2026 m. I ketv. m. bus siekiama įrengti 18 000 privačių elektromobilių įkrovimo prieigų. Jungtinių projektų vykdytoju yra paskirta VšĮ Lietuvos energetikos agentūra.

Suplanuota AEI plėtra transporto sektoriuje neįgyvendinama vien tik per transporto sektoriaus elektrifikaciją, taip pat būtina užtikrinti ir kitos rūšies degalų iš AEI naudojimą. NENS nustatyta, kad

skystųjų pažangiųjų biodegalų ir nebiologinės kilmės kuro iš atsinaujinančių energijos išteklių dalis, palyginti su galutiniu transporto sektoriaus energijos suvartojimu, sudarytų ne mažiau kaip 5,5 procento 2030 metais. Skatinsime esamus biodegalų gamintojus persiorientuoti į pažangiųjų skystųjų biodegalų gamybą, iki 2026 m. investuojant 8,7 mln. eurų „Naujos kartos Lietuva“ plano investicijų, o viešajam ir kroviniam transportui užtikrinsime pakankamą biometano dujų pasiūlą. Sieksime užtikrinti pažangiųjų biodegalų gamybą maksimaliai išnaudojant Lietuvoje esamą žaliavų potencialą ir užtikrinant, kad degalų tiekėjams nustatyti pažangiųjų biodegalų naudojimo įpareigojimai būtų įgyvendinami ne tik importuojamais, tačiau ir vietiniais išteklių. 2023 m. liepos 13 d. buvo patvirtintas „Skystųjų antros kartos biodegalų gamybos pajėgumų sukūrimas“ projektų finansavimo sąlygų aprašas, kuriame numatytos sąlygos antros kartos biodegalų gamybos projektų finansavimui. Siekiama, kad paramos lėšomis būtų užtikrintas ne mažesnis kaip 12,4 kTNE antros kartos biodegalų gamybos metinis pajėgumas, kuris prisidės prie atsinaujinančių energijos išteklių transporto sektoriuje tikslo įgyvendinimo. VšĮ Centrinė projektų valdymo agentūra 2023 m. liepos 24 d. ir 2024 m. birželio 20 d. paskelbė kvietimus teikti paraiškas. Remiantis 2022 m. birželio 15 d. patvirtintu 2021–2030 m. energetikos plėtros programos pažangos priemonės Nr. 03-001-06-03-03 „Įgyvendinti degalų iš AEI gamybos priemonės ir plėtoti jų panaudojimo infrastruktūrą transporto sektoriuje“ aprašu, 2022 m. liepos 22 d. buvo patvirtintos biometano dujų gamybos projektų finansavimo sąlygos, pagal kurias VšĮ Centrinė projektų valdymo agentūra 2022 m. liepos 29 d. ir 2024 m. sausio 31 d. paskelbė kvietimus teikti paraiškas. Biometano dujų gamybos pajėgumų plėtrai iki 2026 m. suplanuota skirti 18,8744 mln. eurų „Naujos kartos Lietuva“ plano investicijų užtikrinant, kad kartu su kitose programose numatytu finansavimu 2030 m. Lietuvoje būtų pagaminama nemažiau kaip 1400 GWh biometano dujų.

3 prioritetas. Perėjimas prie elektros ekonomikos ir aukštą pridėtinę vertę kuriančios energetikos pramonės vystymas.

Anglies dioksido surinkimo ir panaudojimo vertės grandies sukūrimas bei vystymas.

Remiantis ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemoje (toliau ATLPS) veiklos vykdytojų pateiktą 2020 m. ataskaitų duomenimis, Lietuvoje pagrindiniai taršos šaltiniai, per metus į atmosferą išmetantys didžiausią ŠESD kiekį, buvo trąšų gamybos pramonė (2,5 mln. tonų CO₂ ekv.), naftos perdirbimo pramonė (1,5 mln. tonų CO₂ ekv.), cemento gamybos pramonė (0,9 mln. tonų CO₂ ekv., iš kurių 16 tūkst. tonų biogeninės kilmės anglies dioksido), CŠT sektorius, gamybos ir pramonės įmonės (4,7 mln. tonų CO₂ ekv., iš kurių 3,4 mln. tonų biogeninės kilmės anglies dioksido). Visų šių sektorių išmetama biogeninės kilmės anglies dioksido dalis sudarė 3,5 mln. tonų, arba apie 36 proc. nuo viso įmonių, dalyvaujančių ES ATLPS, išmetamo bendro ŠESD kiekio.

Prognozuojama, kad didžiausių įmonių, dalyvaujančių ATLPS, išmetamas anglies dioksido kiekis 2050 m. galėtų siekti 1 mln. tonų iškastinio kuro išmetamo anglies dioksido ir 0,6 mln. tonų biogeninės kilmės anglies dioksido. Įrengiant anglies dioksido surinkimo įrenginius šiose įmonėse būtų sudarytos palankesnės ekonominės sąlygos, kai tuo pačiu metu įrenginiai naudojami įvairios kilmės anglies dioksidui surinkti.

Lietuvoje, įvertinus poreikį, bus įrengtas anglies dioksido eksporto terminalas. Šis terminalas leis patikimai ir efektyviai pervežti regione surinktą anglies dioksidą iki galutinių jo saugojimo vietų jūroje (ne Lietuvos teritorijoje).

Viena iš perspektyviausių biogeninio anglies dioksido panaudojimo krypčių sintetinių žaliųjų degalų (sintetinio metano, metanolio, aviacinio kuro ir sintetinio dyzelino) gamyba, mažinant priklausomybę nuo iškastinio kuro.

Sintetinių žaliųjų degalų gamyba galėtų būti vykdoma teritorijose, kuriose yra tinkamos sąlygos vykdyti biogeninio anglies dioksido surinkimą.

Siekiama, kad iki 2050 m. įmonių, kurios dėl savito gamybinio proceso negali pasiekti neutralaus poveikio klimatui tikslų ir neturi kitų galimybių dekarbonizuotis, išmetamas iškastinio kuro anglies dioksido kiekis būtų lygus jų surinktą anglies dioksido kiekiui. Skatinant žiedinės ekonomikos plėtrą šalyje ir prisidedant prie Lietuvos ekonominio augimo vystant aukštos pridėtinės

vertės produktus, biogeninės kilmės anglies dioksidas, surinktas gaminant biometaną, naudojant biokurą ar deginant atliekas, būtų panaudotas inovatyvių produktų, pavyzdžiui, sintetinių žaliųjų degalų, gamybai Lietuvoje.

Anglies dioksido surinkimo skatinimo kryptys:

1. anglies dioksido surinkimo technologijų diegimas, prioritetą skiriant biogeninio anglies dioksido surinkimui iš biometano gamybos ir daugiausia iš biogeninės kilmės anglies dioksido galinčių surinkti biokuro bei atliekų deginimo įrenginių;
 2. anglies dioksido transportavimo infrastruktūros sukūrimas;
 3. anglies dioksido panaudojimo rinkos sukūrimas ir jos galimybių plėtra;
 4. anglies dioksidą surenkančio verslo ir investicijų skatinimas;
 5. informacijos sklaida ir visuomenės informavimas apie anglies dioksido surinkimo ir panaudojimo technologijas ir naudą;
 6. technologinės inovacijos ir moksliniai tyrimai, siekiant efektyvių ir technologiškai brandžių anglies dioksido surinkimo technologijų;
 7. regioninis bendradarbiavimas siekiant sukurti efektyvią anglies dioksido transportavimo infrastruktūrą;
 8. monitoringo sistemos kūrimas, kad būtų galima tiksliai įvertinti anglies dioksido surinkimo veiksmingumą ir efektyvumą, įskaitant duomenis apie anglies dioksido kilmę;
 9. anglies dioksido surinkimo vertės grandinės reguliacinės ir teisinės aplinkos sukūrimas.
- Anglies dioksido surinkimo, transportavimo, saugojimo ir panaudojimo vertės grandinės etapai:
- 1) iki 2030 m. įgyvendinti pirmieji biogeninės kilmės anglies dioksido surinkimo ir panaudojimo sintetinių žaliųjų degalų gamybai projektai, prioritetą skiriant biometano sektoriui;
 - 2) iki 2040 m. įgyvendinti pirmieji anglies dioksido surinkimo stambiuose biokuro ir (ar) atliekų deginimo objektuose projektai;
 - 3) iki 2050 m. įmonių, kurios dėl savito gamybinio proceso negali pasiekti neutralaus poveikio klimatui tikslų ir neturi kitų galimybių dekarbonizuotis, išmetamas iškastinio kuro anglies dioksido kiekis lygus jų surinktam anglies dioksido kiekiui (tampa klimatui neutraliomis įmonėmis);
 - 4) surinktas biogeninės kilmės anglies dioksido kiekis: 2030 m. 0,2 mln. tonų, 2050 m. 3,5 mln. tonų.

AB „KN Energies”, kartu partneriais AB „Akmenės cementas” ir cemento gamykla Latvijoje „Schwenk Latvia” įsteigė koncorciumą „*CCS Baltic Consortium*” ir įgyvendina projektą, kuris įtrauktas į 2022 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir tarybos reglamento „Dėl transeuropinės energetikos infrastruktūros gairių” (TEN-E) 6-tą bendro intereso (PCI) projektų sąrašą. Vienas iš konsorciumo įgyvendinamo projekto tikslų – įsteigti skystojo CO₂ terminalą Klaipėdoje. 2024 metais įsteigta Anglies dioksido surinkimo, transportavimo ir saugojimo platforma, kurioje dalyvaujama viešojo sektoriaus, pramonės įmonės ir akademinė bendruomenė.

Energetikos ministerija siekdama tinkamo anglies dioksido surinkimo, transportavimo ir panaudojimo teisinio reguliavimo numato iki 2025 metų pabaigos parengti keistinių teisės aktų sąrašą, teisės aktų projektai turėtų būti parengti per 2026 metus.

Palankių sąlygų sudarymas naujų energijos produktų gamybai ir eksportui.

Iš viso nuo 2050 m. Lietuvoje prognozuojamo surinkti biogeninės kilmės anglies dioksido kiekio būtų galima pagaminti toliau nurodytą sintetinių žaliųjų degalų kiekį (pasirinktinai vieno iš jų):

- 1) apie 2,5 mln. tonų (14 TWh) sintetinio metanolio, kuriam pagaminti reikėtų apie 0,5 mln. tonų vandenilio, o elektros poreikis vandenilio gamybai ir anglies dioksido surinkimui siektų apie 30 TWh;
- 2) apie 1,3 mln. tonų (17 TWh) sintetinio metano, kuriam pagaminti reikėtų apie 0,5 mln. tonų vandenilio, o elektros poreikis vandenilio gamybai ir anglies dioksido surinkimui siektų apie 30 TWh;
- 3) apie 0,85 mln. tonų (10 TWh) sintetinių aviacinių degalų ir apie 1 mln. tonų (13 TWh) sintetinio dyzelino, kuriems pagaminti reikėtų apie 0,7 mln. tonų vandenilio, o elektros poreikis vandenilio gamybai ir anglies dioksido surinkimui siektų apie 43 TWh.

Nacionalinės pramonės plėtros skatinimas ir aukštą pridėtinę vertę kuriančios pramonės pritraukimas.

Sparti AEI plėtra ir vystomos naujosios energetikos technologijos (žaliojo vandenilio ekosistemos plėtra, išvestinių vandenilio produktų gamyba ir panaudojimas, atliekinės šilumos panaudojimas, elektros kaupimo ir saugojimo technologijos bei kiti sprendimai) sukurs palankias sąlygas nacionalinės pramonės perėjimui prie neutralaus poveikio klimatui energijos išteklių, sukurs prielaidas tolimesnei jos plėtrai ir užtikrins konkurencingumą. Taip pat tinkamų sąlygų sudarymas prisidės prie papildomų užsienio investicijų atėjimo į Lietuvą, naujų pramonės ir paslaugų šakų atsiradimą.

Siekiami sukurti palankią teisinę ir ekonominę aplinką investicijoms į naujos kartos energetikos technologijas - saulės šviesos energijos modulių gamyba, sausumos ir jūrinio vėjo elektrinių ir jų komponentų gamybą, elektros energijos kaupimo įrenginių ir kitų energijos kaupimo įrenginių gamybą, elektrolizės įrenginių, vandenilio kuro elementų gamybą, elektros tinklų technologijas, išvestinių vandenilio produktų ir nebiologinės kilmės degalų gamybą, energetinio efektyvumo technologijų vystymą.

Taip pat tinkamų sąlygų sudarymas – pakankami ištekliai konkurencingos ir švarios energijos – leis pritraukti į Lietuvą vandenilio ir išvestinių jo produktų gamintojus, duomenų centrus, plieno ir jo produktų gamybą, gynybos pramonę, kitas ekonominės veiklos sritis, kurioms bus būtini dideli energijos kiekiai.

Šių tikslų įgyvendinimui būtina užtikrinti tolimesnę AEI plėtrą, stiprinti elektros perdavimo ir skirstymo infrastruktūrą, sukurti sąlygas vystyti elektros energetikos lankstumo paslaugoms ir įgyvendinti ilgalaikio elektros energijos saugojimo projektus (Syderių suspausto oro saugykla ir kiti). Taip pat būtina užtikrinti bendradarbiavimą tarp skirtingų valstybinių institucijų, atsakingų už investicijų pritraukimą, siekiant sukurti ir tinkamai pristatyti vertės pasiūlymus užsienio investuotojams bei sudaryti sąlygas nacionalinės pramonės dekarbonizavimui.

4 prioritetas. Energijos išteklių prieinamumas vartotojams.

Gaminančių ir aktyviųjų vartotojų plėtros skatinimas.

Decentralizuota gamyba – vienas iš pagrindinių NENS, Vyriausybės programoje numatytų uždavinių – siekiama, 2030 m. turėti ne mažiau kaip 300 000 gaminančių ir aktyviųjų vartotojų, kurie veiktų pavieniai arba per atsinaujinančių išteklių energijos ar piliečių energetikos bendrijas (įtraukiant ir bendruomeninės energetikos dalyvius).

Užtikrinant subalansuotą AEI plėtrą, 2025–2027 m. laikotarpiu didinant vartotojų, galinčių pačius pasigaminti elektros energiją, skaičių bus orientuojamasi į:

- gaminančių vartotojų veiklos teisinio reglamentavimo tobulinimą;
- gaminančių vartotojų autonomiškumo skatinimą.

Fiziniais asmenims, ketinantiems savo elektros energijos poreikių užtikrinimui naudoti AEI, įskaitant ir kaupimo įrenginius, skirta 164,5 mln. eurų iš 2021-2027 m. ES fondų, 94 mln. eurų iš Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės bei 5,45 mln. eurų iš valstybės biudžeto. Tik per 2025 metus paskelbta kvietimų už 94 mln. eurų sumai, iš kurių 64 mln. – gyventojų saulės elektrinių įsirengimui ir įsigijimui iš nutolusių parkų, 27,6 mln. – gyventojų elektros energijos kaupimo įrenginiams. 2025 m. pabaigoje paskelbtas pilotinis kvietimas gyventojams įsirengti saulės elektrines ir elektros energijos kaupimo įrenginius komplekse, finansuojamas valstybės biudžeto lėšomis, virš 5 mln. eurų sumai. 2026 m. planuojamas dar vienas kvietimas gyventojų kaupimo įrenginių diegimui.

2025 m. lapkričio–gruodžio duomenimis:

– Gaminančių vartotojų skaičius Lietuvoje perkopė 166 000 vnt., iš jų daugiau kaip 145 000 privataus sektoriaus ir ~21 000 verslo klientų.

– Bendra gaminančių vartotojų elektrinių įrengtoji galia sudaro apie 2 180 MW (apie 2,18 GW).

– Per 2025 m. lapkritį prijungta ~3,1 tūkst. naujų gaminančių vartotojų, iš kurių ~1,7 tūkst. įsirengė elektrines vietoje ir ~1,4 tūkst. tapo nuotolinių parkų klientais.

Bendruomeninės energetikos vystymas ir energijos nepriteklių patiriančių namų ūkių skaičiaus mažinimas

Gyventojų įsitraukimas kuriant energetikos bendrijas padeda didinti visuomenės pritarimą AEI projektams, bei pritraukti papildomų investicijų į saulės ir vėjo parkų vystymą. Energetikos bendrijos yra viena iš priemonių pasiekti, kad žalioji pertvarka būtų socialiai sąžininga ir įtrauktų nepasiturinčius gyventojus. Lietuvoje veikia dviejų tipų bendrijos – atsinaujinančių išteklių energijos bendrijos (toliau – AIEB) ir piliečių energetikos bendrijos (toliau – PEB). AIEB apibrėžiama kaip teisinis statusas, suteikiamas pelno nesiekiančiam juridiniam asmeniui, kuris atitinka nustatytus kriterijus ir kuris apibrėžtoje teritorijoje nuosavybės teise valdo ir plėtoja energijos iš atsinaujinančių išteklių elektros energijos ir (ar) šilumos gamybos įrenginius ir turi teisę juose gaminti energiją, ją vartoti, kaupti energijos kaupimo įrenginiuose ir parduoti.

2024 m. spalio mėn. duomenimis¹⁰, AIEB statusą turi vos 3 pelno nesiekiantys juridiniai asmenys. Viena iš pagrindinių priežasčių, kodėl nesisteigia AIEB, jau žinomų schemų įvairovė, tokių kaip gaminantis vartotojas, nutolę saulės parkai gaminantiems vartotojams, kurios egzistuoja jau beveik dešimtmetį ir yra suprantamos visuomenei.

Siekiant AIEB modelį padaryti prieinamesnį ir suprantamesnį plačiajai visuomenei Energetikos ministerija:

- yra parengusi ir savo interneto svetainėje paskelbusi AIEB steigimo dokumentus;
- nuolatos konsultuoja AIEB steigimo klausimais; dalyvauja renginiuose, kuriuose pristato bendrijų svarbą ir veiklos galimybes;
- yra užtikrinusi paramą.

Prie energetikos bendrijų plėtros prisideda ir Lietuvos energetikos agentūra, kuri įgyvendindama Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymą parengė ir skelbia rekomendacijas dėl bendrijų steigimosi ir veiklos; teikia konsultacijas ir skirsto paramą.

2026-2028 m. laikotarpiu ir toliau bus:

- didinamas AIEB žinomumas bei informuojama apie šių bendrijų teikiamą naudą;
- teikiama parama AEI elektrinių ir kaupimo įrenginių diegimui juridiniams asmenims ir bendrijoms;
- skatinama kurti energijos išteklių bendrijas savivaldybėse, dalį pastatytų elektrinių pajėgumų priskiriant nepasiturintiems (energetinį nepriteklių patiriantiems) gyventojams. Teikiama lengvatinė paskola (iki 3 proc. palūkanos) su dotacija iki 50 proc. AEI elektrinių statybai ar įsigijimui iš parko. Dalis elektrinės įrengtosios galios turi būti neatlygintinai paskirstoma savivaldybėje gyvenantiems energetinį nepriteklių patiriantiems asmenims. Priemonei skirta 206 mln. eurų valstybės biudžeto lėšų. Planuojama sukurti 144 MW AEI elektros energijos gamybai.

Piliečių energetikos bendrija tai asociacija, viešoji įstaiga, daugiabučių gyvenamųjų namų ir kitos paskirties pastatų savininkų bendrija, sodininkų bendrija ar kitos teisinės formos juridinis asmuo, kuris pagal jo teisinę formą reglamentuojančius įstatymus yra pelno nesiekiantis asmuo ir yra įgijęs piliečių energetikos bendrijos teisinį statusą. Piliečių energetikos bendrija gali vartoti elektros energiją (dalytis elektros energija) ir vykdyti elektros energijos gamybos, įskaitant gamybą iš atsinaujinančių išteklių, tiekimo, paklausos telkimo, energijos kaupimo veiklą, teikti energijos vartojimo efektyvumo paslaugas ir (ar) elektromobilių įkrovimo paslaugas arba savo dalininkams, nariams ar dalyviams teikti kitas su veikla elektros energetikos sektoriuje susijusias paslaugas, išskyrus skirstymą. Piliečių energetikos bendrijos veikla yra pagrįsta savanorišku ir atviru dalininkų, narių ar dalyvių dalyvavimu. Piliečių energetikos bendrijos steigimo sutartyje ir (ar) įstatuose turi būti nustatytas pagrindinis tikslas – teikti aplinkos, ekonominę arba socialinę visuomeninę naudą savo dalininkams, nariams ar dalyviams ar tą naudą teikti vietose, kuriose ji vykdo veiklą, ir jos pagrindinis tikslas nėra pelno siekimas.

¹⁰ <https://www.vert.lt/Puslapiai/bendra/Paslaugos/atsinaujinanciu-istekliu-energijos-bendriju-statuso-turetojais.aspx>

Iki 2026 metų PEB statusas išduotas 55 piliečių energetikos bendrijų . Energetikos ministerijos taikytos priemonės, t.y.:

- paramos priemonė PEB plėtrai savivaldybėse, dalį galios paskiriant energetinį nepriteklių patiriantiems asmenims;
- sustiprinta komunikacija ir didinamas gyventojų informuotumas apie bendruomeninės energetikos privalumus;
- nustatyta patrauklesnė reguliacinė aplinka PEB veiklai,

sudarė prielaidas spartesnei PEB plėtrai Lietuvoje ir paskatino bendrijų steigimo procesus. Energetikos ministerija planuoja ir ateityje skatinti visuomenės susidomėjimą bendruomenine energetika ir kurti palankią aplinką PEB steigimuisi, tokiu būdu prisidedant prie aktyvaus vartotojų dalyvavimo energijos rinkoje ir atsparumo energijos kainų šuoliams didinimo bei kitų nacionalinių tikslų.

Prisidėdama prie visuomenės informuotumo didinimo ir PEB patrauklumo skatinimo, bendradarbiaudama su Energetikos ministerija Lietuvos energetikos agentūra parengė Rekomendacijas dėl piliečių energetikos bendrijų veiklos sąlygų.¹¹ Šiose rekomendacijose pateikta susisteminta informacija vartotojui: kaip tapti tokia bendrija, kokie yra keliami reikalavimai, kokią naudą galima kurti. Rekomendacijose aptariamos galimos PEB juridinės formos, teisiniai reikalavimai jų steigimui bei steigimo dokumentams, įregistravimui, statuso gavimui ir t.t. Taip pat pateikiami pagrindiniai PEB elektrinės projekto kūrimo žingsniai, pateikiami galimų finansuoti aplinkos, ekonominės, socialinės ir visuomeninės naudos projektų pavyzdžiai bei kita vartotojui, ketinančiam steigti PEB, naudinga informacija.

Energijos kainų ir rinkos konkurencingumo užtikrinimas.

Elektros rinkos vystymas. Energetikos ministerija 2020 m. ir 2021 m. įgyvendino elektros rinkos modelio pakeitimus, užtikrinančius pažangiausių ES elektros sektoriaus teisinio reguliavimo principų ir metodų praktinį realizavimą Lietuvos elektros energetikos sektoriuje bei visapusišką integraciją į ES elektros rinką teisine prasme. Energetikos ministerija 2021 m. taip pat įgyvendino ES Švarios energijos paketo (Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2019/944 ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas 2019/943) nuostatas. Naujasis elektros rinkos modelis skatina bendruomeninę energetiką, vartotojų aktyvų dalyvavimą elektros energijos rinkoje gaminant, kaupiant ar parduodant pačių iš AEI pasigaminatą elektros energiją, bei skatinant vartotojus tapti nutolusių AEI elektrinių bendrasavininkais. 2021 m. taip pat buvo atlikti Elektros energetikos įstatymo pakeitimai, įtvirtinantys nuostatas dėl kintamosios elektros energijos kainos sutarčių su kainodara, atitinkančia elektros kainos kitimą elektros energijos biržoje, taip pat įtvirtinti pakeitimai, sudarantys galimybes Valstybinei energetikos reguliavimo tarybai ir (ar) privatiems rinkos dalyviams kurti nepriklausomų elektros energijos tiekėjų kainų palyginimo priemonės (įrankius). Atlikti pakeitimai taip pat sudarys galimybes nuo 2023 m. sausio 1 d. elektros energijos rinkos dalyviams ir vartotojams dalyvauti elektros energetikos sistemos lankstumo paslaugų teikime. Šių paslaugų plėtra sudarys palankesnes sąlygas integruoti į elektros energetikos sistemą daugiau paskirstytosios AEI gamybos.

Energetikos ministerija planuoja toliau skatinti bendruomeninės energetikos plėtrą ir įgalinti piliečių energetikos bendrijų, elektros energiją gaminančių iš AEI, didesnę įsitraukimą į elektros energijos rinką naudojant, taip pat parduodant pačių pasigaminatą elektros energiją.

Energetikos ministerija sukurs ir išplėtos energijos reguliavimo sistemą, kuri skatins taikyti ir diegti inovacijas pramonėje ir namų ūkiuose, motyvuos vartotojus keisti vartojimo scenarijus, taip užtikrinsime mažesnes elektros tinklo apkrovas, didesnes jo valdymo ir išnaudojimo galimybes. Tai leis nedaryti perteklinių investicijų į elektros tinklų atnaujinimą ir išlaikyti žemas naudojimosi elektros tinklais kainas.

Elektros rinkos modelio pakeitimai sukūrė pagrindą besivystančioms ir naujoms veikloms elektros energetikos sektoriuje, tarp jų platesnės apimties balansavimo paslaugų teikimui, energijos kaupimui, elektros energijos telkimui ir vartotojų paklausos pokyčio valdymui. Atsirado naujos

11 <https://www.ena.lt/uploads/PEB-reikalai/PEB-rekomendacijos-2024-09-20.pdf>

galimybės vartotojams dalyvauti elektros rinkoje ir bendruomeninėje energetikoje. Tai turėtų lemti didesnę Lietuvos elektros energijos rinkos konkurencingumą ir likvidumą bei daryti teigiamą įtaką vartotojų gaunamų paslaugų kokybei. Šiais pakeitimais siekiama skatinti didesnę vartotojų įgalinimą veikti elektros energijos rinkoje ne tik pasyviai vartojant elektros energiją, bet ir aktyviai prisidedant prie jos gamybos, kaupimo, telkimo ir realizavimo rinkoje.

2022 m. rugpjūčio mėn. kilusi elektros energijos kainų krizė verčia Europos Sąjungos valstybes nares svarstyti priemones reikalingas reformuoti bendrą ES elektros rinką. Europos Komisija 2023 metų kovo mėn. planuoja pateikti teisėkūros pasiūlymus dėl Europos Sąjungos elektros rinkos reformos. Šiai reformai keliami tikslai:

- apsaugoti vartotojus ir pramonę nuo pernelyg didelio elektros energijos kainų svyravimo, kad ES vartotojams būtų užtikrinta prieinama ir konkurencinga energija;
- padidinti ES energijos tiekimo saugumą ir pasirengimą ekstremalioms situacijoms;
- gerinti investicijų paskatas, kad būtų paspartintas perėjimas prie švarios energijos, kad būtų pasiekti dekarbonizacijos tikslai.

Europos Sąjungos elektros rinkos reforma bus vienas iš prioritetinių darbų ES ir Energetikos ministerijos darbotvarkėje.

Vienas iš NENS tikslų yra palaipsniui atsisakyti mažmeninių elektros energijos kainų reguliavimo, nustatant, kad mažmeninių elektros energijos kainų reguliavimas, taikant tam tikrus reikalavimus, atitinkančius socialinius tarifus, bus galimas tik išskirtiniais atvejais, siekiant apsaugoti socialiai pažeidžiamus elektros energijos vartotojus ir nedidinti energetinio skurdo šalyje. Energetikos ministerijos užsakymu 2018 m. atlikta studija, nagrinėjusi mažmeninės elektros energijos tiekimo rinkos namų ūkių vartotojams visiško liberalizavimo prielaidas ir sąlygas parodė, kad reguliuojamos elektros energijos kainos neskatina nepriklausomų tiekėjų ateiti į rinką ir siūlyti savo paslaugas buitiniams vartotojams bei riboja konkurenciją tarp nepriklausomų tiekėjų, todėl palaipsniui turėtų būti pereinama prie mažmeninės elektros energijos tiekimo rinkos liberalizavimo, atsisakant visuomeninio tiekėjo instituto.

Elektros energetikos įstatyme numatoma laipsniškai iki 2026 m. atsisakyti mažmeninių elektros kainų reguliavimo buitiniams vartotojams. Elektros energetikos įstatymo pakeitimai numato palaipsniui (skirtingais etapais nuo 2021 m. sausio 1 d. iki 2026 m. sausio 1 d. priklausomai nuo elektros energijos suvartojimo kiekio) atsisakyti mažmeninių elektros energijos kainų reguliavimo buitiniams vartotojams. Įstatymo pakeitimai taip pat sudarys sąlygas efektyviam elektros energijos tiekimo paslaugų rinkos ir konkurencijos vystymuisi, buitiniams vartotojams sudarys sąlygas rinktis jų poreikius atitinkančius elektros energijos vartojimo planus bei bus sukurtos teisinės prielaidos, reikalingos sukurti bazinę elektros energijos vartojimo duomenų kaupimo ir mainų platformą (angl. Data Hub), kuri užtikrins efektyvesnę rinkos plėtrą ir vartotojams supaprastins procesus renkantis ir keičiant tiekėją.

Paklausos valdymas elektros energetikos sistemos lankstumo ir papildomų paslaugų rinkose.

AEI plėtra ir augantis elektros energijos vartojimas didina energijos kaupimo, elektros energetikos sistemos lankstumo ir papildomų paslaugų, įskaitant elektros energetikos sistemos balansavimo paslaugas, poreikį. Planuojama, kad 2030 m. elektros energetikos sistemos lankstumo šaltiniai sieks 8 GW, 2040 m. – 17 GW, 2050 m. – 24 GW. Siekiant elektros energetikos sistemą pritaikyti prie kintamos ir paskirstytos AEI elektros energijos gamybos ir augančio elektros energijos vartojimo, esminis vaidmuo teks vartotojams ir vartotojų įgalinimui teikti paklausos pokyčių paslaugas, įskaitant elektros energijos paklausos telkimą, energijos kaupimą ir AEI šaltinių valdymą elektros energetikos sistemos lankstumo ir papildomų paslaugų, įskaitant elektros energetikos sistemos balansavimo paslaugas, rinkos segmentams. Elektros energijos perdavimo ir skirstomųjų tinklų valdymo, elektros energijos apskaitos ir vartojimo prietaisų skaitmenizavimas ir technologinė pažanga suteikia galimybes vartotojams prisidėti prie elektros energetikos sistemos lankstumo didinimo ir iš to gauti finansinės naudos.

Paklausos valdymo elektros energetikos sistemos lankstumo ir papildomų, įskaitant elektros energetikos sistemos balansavimą, paslaugų rinkų srityje bus siekiama sukurti sąlygas ir

standartizuotus produktus (sprendimus) elektros energijos vartotojams ir kitiems rinkos dalyviams energetikos sektoriuose (gamtinių dujų, šilumos ir kt.) intensyviau dalyvauti teikiant elektros energetikos sistemos lankstumo ir papildomas, įskaitant elektros energetikos sistemos balansavimą, paslaugas, valdyti energijos vartojimą ir sąskaitas.

Paklausos valdymo elektros energetikos sistemos lankstumo ir papildomų, įskaitant elektros energetikos sistemos balansavimą, paslaugų rinkose užtikrinimas įgyvendinamas šiomis kryptimis:

1. įtvirtinti reguliavimą, kurio pagrindu elektros energijos rinkos dalyviai galėtų intensyviau teikti standartizuotus lankstumo produktus (paslaugas) ir papildomas, įskaitant elektros energetikos sistemos balansavimą, paslaugas;

2. pagal ES institucijų parengtus tinklo kodeksus, sukurti i lankstumo registrą, kuris palengvintų rinkos dalyvių įrenginių registraciją ir išankstinės techninės kvalifikacijos procesus;

3. skatinti papildomų elektros energetikos sistemos lankstumo pajėgumų diegimą, įtraukiant gamtinių dujų, šilumos, transporto ir kitų sektorių technologijas;

4. įvertinti lankstumo ir papildomų, įskaitant elektros energetikos sistemos balansavimą, paslaugų poreikį elektros energijos perdavimo ir skirstomuosiuose tinkluose ir nustatyti sąnaudų ir naudos aspektu efektyviausias priemones šiems poreikiams užtikrinti;

5. remiantis moksliniais tyrimais ir inovacijomis inicijuoti ir įgyvendinti elektros energetikos sistemos lankstumo ir papildomų, įskaitant elektros energetikos sistemos balansavimą, paslaugų sprendimų bandomuosius projektus;

6. įtvirtinti reguliavimą, kurio pagrindu vartotojai galėtų aktyviau teikti elektros energetikos sistemos lankstumo ir papildomas, įskaitant elektros energetikos sistemos balansavimą, paslaugas, pavyzdžiui, vartotojo elektros energijos paklausos pokyčio ir energijos kaupimo, ir taip valdyti savo energijos vartojimą ir sąskaitas bei suteikti elektros energetikos sistemai daugiau lankstumo;

7. skatinti investicijas į skirtingas lankstumo priemones: elektros energijos kaupimo įrenginių sistemas, elektros energijos iš elektrinių transporto priemonių tiekimo į tinklą technologijas, hidroakumuliacinės sistemas, energijos kaupimo ir konvertavimo technologijas (pavyzdžiui, vandenilio ir žaliųjų sintetinių degalų ir kitos energijos gamybos, kaupimo ir vartojimo technologijas);

8. skatinti inovacijas ir pokyčius skirtinguose sektoriuose: elektros ir dujų sektorių integracija (angl. Power-to-Gas), elektros ir šilumos sektorių integracija (angl. Power-to-Heat), išmaniųjų apskaitos sistemų, skirtųjų matuoklių diegimas, elektros energetikos sistemos lankstumo ir papildomų, įskaitant elektros energetikos sistemos balansavimą teikimas, aktyviųjų vartotojų, paklausos telkėjų ir skirtingų telkimo modelių veikimo įgalinimas;

9. skatinti skirtingų lankstumo priemonių diegimą: trumpuoju laikotarpiu dėmesį skirti aktyviųjų vartotojų, energetikos bendrijų ir telkėjų teisinio reguliavimo tobulinimui. Vidutiniu ir ilguoju laikotarpiu diegti energijos kaupimo sistemas, elektromobilių prijungimo prie elektros tinklų infrastruktūrą, hidroakumuliacines sistemas, energijos konvertavimo technologijas (pavyzdžiui, vandenilio ir sintetinio kuro technologijas);

10. taikyti išmaniuosius (valandinės laiko apskaitos pagal elektros biržos kainas) tarifus, kurie skatintų vartotojus išmaniau naudoti elektros energiją, atsižvelgiant į tikrą laiką elektros energijos kainas, sukurti lanksčių tiekimo ir naudojimo sutarčių ir paskatų pasiūlą, atsižvelgiant į tikrą laiką elektros kainas. Tarifai turėtų paskatinti skirstomųjų tinklų operatorius naudotis elektros energetikos sistemos lankstumo paslaugomis toliau plėtojant novatoriškus esamų elektros tinklų optimizavimo sprendimus ir pirkti elektros energetikos sistemos lankstumo paslaugas. Dalis šių priemonių bus įgyvendinama teisinio reguliavimo priemonėmis, kuriomis į nacionalinę teisę bus perkeliama vadinamoji ES elektros energijos rinkos reforma, t.y. 2024 m. birželio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2024/1711 dėl Sąjungos elektros energijos rinkos modelio tobulinimo ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1747 dėl Sąjungos elektros energijos rinkos modelio. Tam tikslui Energetikos ministerija rengia Energetikos įstatymo ir Elektros energetikos įstatymo pakeitimus.

Energetikos pokyčių įgalinimas.

Energijos vartojimo efektyvumo didinimas.

Pagal Efektyvumo direktyvą, Lietuva įpareigota nuo 2021 m. sausio 1 d. iki 2030 m. gruodžio 31 d. sutaupyti ne mažiau kaip 39,3 TWh galutinės energijos, skaičiuojant akumuliaciniu metodu. Pagal Efektyvumo direktyvos 8 straipsnio reikalavimus, apskaičiuotas privalomas sutaupytos galutinės energijos tikslas Lietuvai iki 2030 metų yra 39,3 TWh (3383,9 ktne). Lietuvos metinis galutinės energijos suvartojimas 2030 metais neturėtų viršyti 51,0 TWh (4384 ktne). Į šį kiekį neįskaičiuojama aplinkos energija ir vandenilis. Šie tikslai įtvirtinti atnaujintoje NENS, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Seimo 2024 m. birželio 27 d. nutarimu Nr. XIV-2856, atnaujintame NEKSVP, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2024 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. 1069 „Dėl Nacionalinio energetikos ir klimato srities veiksmų plano 2021–2030 m. patvirtinimo“ ir Efektyvumo direktyvą perkeliančiame Energijos vartojimo efektyvumo didinimo įstatymo Nr. XV-2702 pakeitimo įstatyme Nr. XV-237.. Atnaujintoje NENS pabrėžiama, kad energijos vartojimo efektyvumo didinimas mažina energijos sąnaudas vartotojams, prisideda prie mažesnių sąskaitų už energiją ir didina energijos prieinamumą vartotojams. Didinant energijos vartojimo efektyvumą taip pat skatinamos inovacijos ir šiuolaikiški sprendimai, kurie ilguoju laikotarpiu gali būti ekonomiškai naudingi. Didinant energijos vartojimo efektyvumą taip pat efektyviau panaudojami jau turimi ištekliai ir sumažinamas į atmosferą išmetamas ŠESD kiekis. Tai didina energetikos sistemos saugumą ir efektyvumą, mažina priklausomybę nuo iškastinio kuro importo ir nuo kitų valstybių energijos šaltinių, taip mažinant pažeidžiamumą dėl geopolitinių įvykių ir energijos kainų svyravimų. Bus siekiama, kad energijos vartojimo efektyvumo didinimas ir atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimas taptų kasdiene kiekvieno energiją vartojančio rinkos dalyvio veiklos dalimi.

Energijos vartojimo efektyvumo didinimo tikslų bus siekiama atnaujinant pastatus, skatinant naujausius ir pažangiausius pastatų atnaujinimo būdus, naujų ir beveik energijos nevartojančių (A+ ir aukštesnių energinio efektyvumo klasių) pastatų statybą, diegiant šilumos siurblius, plėtojant didelę pridėtinę vertę kuriančias ir energijos vartojimo efektyvumą didinančias pramonės šakas, diegiant ir įsigyjant naujausias ir aplinkai palankias technologijas ir įrenginius, didinant pramonės elektrifikaciją ir dekarbonizaciją (vandenilio ir išvestinių vandenilio produktų naudojimą pramonėje), skatinant atlikti energijos vartojimo auditus pramonės įmonėse, diegiant energijos suvartojimo stebėsenos ir valdymo sistemas (dirbtinį intelektą ir kt.), didinant energijos vartojimo efektyvumą transporto sektoriuje per transporto sektoriaus elektrifikaciją ir vandenilio bei nebiologinės kilmės degalų iš AEI integraciją.

Energijos taupymo plano patvirtinimas: Respublikos Vyriausybė sprendimu (2022 m. rugsėjo 7 d. pasitarimo protokolo Nr. 32 1 kl.) pritarė Energijos taupymo priemonių planui, kuris apima siūlomas taupymo priemones, joms skirtą finansavimą bei rekomendacijas privačiam sektoriui ir gyventojams, bei įpareigojo valstybės institucijas įgyvendinti trumpojo laikotarpio priemones ir per 2 metus sutaupyti 20 proc. energijos, t. y. turėti 20 proc., arba penktadaliu, mažesnes energetines sąnaudas.

Planas parengtas remiantis Europos Komisijos, Tarptautinės energetikos agentūros bei Lietuvos energetikos agentūros rekomendacijomis, kitų šalių taupymo planų ir rekomendacijų analize bei valstybės valdomo turto duomenimis apie energetines sąnaudas. Tarp siūlomų greitojo poveikio priemonių – temperatūros patalpose sumažinimas iki 19 laipsnių šildymo sezono metu, vasarą – kondicionierių temperatūros pakėlimas iki 27 laipsnių, karšto vandens išjungimas viešojo sektoriaus pastatuose ir kitos priemonės. Nuotolinį darbą taikančioms institucijoms siūloma taikyti jį penktadieniais ir pirmadieniais – taip pastatų administratoriams atsirastų galimybė keturioms dienoms iš eilės šildymo temperatūrą patalpose sumažinti iki 17 laipsnių.

2022 m. rugpjūčio 12 d. energetikos ministro įsakymu Nr. 1-250 patvirtinta 2021–2030 metų plėtros programos valdytojos Energetikos ministerijos energetikos plėtros programos pažangos priemonė 03-001-06-05-01 „Įgyvendinti energijos vartojimo efektyvumą didinančias priemones viešuosiuose centrinės valdžios pastatuose, individualiuose gyvenamuosiuose namuose ir įmonėse“ (toliau – Pažangos priemonė Nr. 03-001-06-05-01), kurioje numatomos Energetikos ministerijos kompetencijos sričiai priklausančios energijos efektyvumo didinimo veiklos iki 2030 m. laikotarpio. Pagal šią Pažangos priemonę 2025-2027 m. laikotarpiu Energetikos ministerijos kompetencijos

apimtyje bus vykdoma dešimt energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiklų decentralizuotame šilumos ir vėsumos bei centrinės valdžios pastatų sektoriuose, kurios susiję su viešųjų centrinės valdžios pastatų atnaujinimu bei taršių ir neefektyvių šilumos gamybos įrenginių keitimu namų ūkiuose į efektyvesnes šilumos gamybos technologijas, šilumos gamybai naudojančias AEI energiją.

Siekiant klimato neutralumo tikslų bei šilumos sektoriaus dekarbonizacijos ir vėsumos sektoriaus plėtros, transformuojant žemo efektyvumo ir didelės taršos kuro pasiūlą, decentralizuotame šilumos ir vėsumos sektoriuje pagal 2021–2027 m. Europos Sąjungos struktūrinių fondų investicijas (šilumos gamybos įrenginių namų ūkiuose atnaujinimui iš viso numatyta 120,2 mln. eurų investicijų) bei atsižvelgiant į Pažangos priemonės Nr. 03-001-06-05-01 veiklas, 2023 m. liepos 24 d. Lietuvos Respublikos Energetikos ministro įsakymu Nr. 1-244 patvirtintas veiklų, susijusių su katilų keitimu į efektyvesnes šilumos gamybos technologijas projektų finansavimo sąlygų aprašas, nustatantis reikalavimus būsimiems pareiškėjams ir projektams, kurie finansuojami, siekiant gyventojams pasikeisti šilumos gamybos įrenginius į efektyvesnes ir netaršias šilumos gamybos technologijas (aukšto efektyvumo ir mažos taršos biokuro katilus ir šilumos siurblius). Nuo 2023 m. spalio 5 d. iki 2025 m. spalio 27 d. 10 157 namų ūkiai įsirengė modernias šildymo sistemas, jiems išmokėta 33,78 mln. eurų. 2026 m. - 2028 m. laikotarpyje kvietimai gyventojams įsidiesti modernią AEI naudojančią šildymo įrangą su valstybės parama planuojama, kad bus skelbiami nuolatos (kas ketvirtį). Per 2021-2030 m. laikotarpį, įgyvendinus pažangos priemonės Nr. 03-001-06-05-01 šilumos gamybos įrenginių atnaujinimo veiklas pilna apimtimi, planuojama, kad bus įdiegta 166,3 MW efektyvių atsinaujinančių energijos išteklių naudojančių šilumos gamybos technologijų vietoje šiuo metu naudojamų iškastinio kuro įrenginių, ne mažiau kaip 20 tūkst. Lietuvos namų ūkių naudos efektyviausias ir netaršias šilumos gamybos technologijas, kas leis sutaupyti apie 7,6 TWh suminės galutinės energijos 2021-2030 m. laikotarpiu bei sumažinti oro taršą, ypač kietosiomis dalelėmis. Ši veikla prie energijos efektyvumo 2030 m. tikslo prisidės beveik 20 proc. apimtimi. apimtimi.

Politikos priemonė – energijos sutaupymo susitarimai. Efektyvumo direktyvą perkeliančiame Energijos vartojimo efektyvumo didinimo įstatymo pakeitimo įstatyme numatyta, kad tokius susitarimus dėl energijos sutaupymo privalės sudaryti ne tik valstybės valdomi operatoriai, bet ir valstybės ir savivaldybės valdomos įmonės. Kitos energetikos įmonės, taip pat ne mažiau kaip 1 GWh galutinės energijos per metus suvartojantys ūkio subjektai taip pat turėtų teisę savanoriškai sudaryti tokius susitarimus. Priemonės tikslas – valstybės ir savivaldybių valdomose įmonėse energijai imlios įrangos ir technologijų modernizacija bei procesų optimizacija, kurie sąlygotų kokybiškesnes ir pigesnes viešąsias paslaugas Lietuvos gyventojams. Energetikos ministerija 2020-2024 m. laikotarpiu iš viso sudarė 33 energijos sutaupymo susitarimus su daug energijos suvartojančiomis valstybės ir savivaldybių valdomomis įmonėmis. 2020 metais buvo sudaryti 3 susitarimai, 2021 metais – 1, 2022 metais – 15, 2023 metais – 13, 2024 - 1. 2021 m. įmonės sutaupė 1,73 GWh galutinės energijos, 2022 m. - 12,98 GWh, 2023 m. - 219,8 GWh, 2024 m. - 788 GWh, ir tai duos efektą iki pat 2030 m. Kasmet didėjant įmonių, įgyvendinančių taupymo priemones, skaičiui, didėja ir sutaupyta energijos kiekis. Pagal sudarytus energijos sutaupymo susitarimus valstybės ir savivaldybių valdomos įmonės įsipareigojo racionaliau vartoti energiją ir planuojama, kad iki 2030 metų bus sutaupyta 3,45 TWh suminės galutinės energijos. Tai sudaro beveik 10 proc. bendro Lietuvos energijos efektyvumo tikslo. Įmonės, veikiančios energetikos, sausumos, oro ir vandens transporto, pašto paslaugų, valstybės kelių priežiūros, renginių organizavimo, valstybės nekilnojamo turto valdymo, nacionalinių duomenų tvarkymo ir kitose svarbiose veiklose įsipareigojo kasmet iki 2030 m. diegti platų spektrą technologinių ir organizacinių energijos efektyvumo didinimo priemonių, kurios apima elektros, šilumos energijos, iškastinio kuro efektyvesnį vartojimą bei pačių įmonių darbuotojų elgsenos pokyčius, kurie pakeistų įmonių personalo įpročius tiek darbo metu tiek ne darbo metu taupiau vartoti energiją. Dalis valstybės ir savivaldybių valdomų įmonių ateityje pačios pasigamins reikalingą elektros energijos poreikį diegiant saulės šviesos fotovoltinius modulius.

2022 m. atlikta Išsamaus nacionalinio šilumos ir vėsumos potencialo įvertinimo studija (toliau – Šilumos ir vėsumos studija¹², kurioje nubrėžtos Lietuvos šilumos sektoriaus transformacijos kryptys

¹² Šaltinis: <https://enmin.lrv.lt/lt/naujienos/parengta-lietuvos-silumos-ir-vesumos-potencialo-ivertinimo-studija>

iki 2050 metų, norint pilnai pasiekti sektoriaus dekarbonizavimo tikslus. Šilumos ir vėsumos studijos rezultatai buvo svarbūs parengiant ir atnaujinant NENS šilumos dekorbanizavimo ir vėsumos plėtros kryptis bei poveikio rodiklius.

Šilumos ir vėsumos studijoje nustatyta, kad šiuo metu decentralizuotame namų ūkių segmente šilumos energijai gaminti naudojamų visų šilumos gamybos įrenginių taršos emisijos sukelia 232 mln. eurų dydžio metinę socialinę-ekonominę žalą Lietuvai (pagrindė dėl neefektyvių biokuro katilų ir iškastinio kuro katilų taršos), todėl pagrindiniai Energetikos ministerijos tikslai šilumos decentralizuotame namų ūkių sektoriuje yra siejami su santykinai žemo efektyvumo ir didelės taršos šilumos gamybos įrenginių transformacija į efektyvias ir netaršias šilumos gamybos technologijas siekiant 2050 metais pasiekti klimato neutralumo tikslus bei sumažinti bendrą decentralizuotų namų ūkių taršos sukeltą socialinę-ekonominę žalą šalyje 91 proc. (bent iki 20 mln. eurų per metus).

NEKSVP nuo 2021 m. iki 2030 m. suplanuota kasmet atnaujinti po 5000 vnt. namų ūkių senų šilumos gamybos įrenginių į efektyvias šilumos gamybos technologijas, šilumos gamybai naudojančias AEI energiją. Tai leis pasiekti 7,6 TWh sutaupytos suminės galutinės energijos iki 2030 m., ir tai sudaro beveik 20 proc. viso Lietuvos bendro galutinės energijos sutaupymo tikslo. Tokia priemonė gerina galutinės energijos vartojimo efektyvumą, mažina oro taršą bei gyventojų patiriamas išlaidas šildymui, o Šilumos ir vėsumos studijoje nustatyta, kad planuojama įgyvendinti veikla yra aukšto prioriteto veikla decentralizuotame namų ūkių sektoriuje, siekiant pasiekti klimato neutralumo tikslus, transformuojant žemo efektyvumo ir didelės taršos kuro pasiūlą.

Ši veikla buvo įgyvendinama ir 2014–2020 m. ES fondų investicijomis: 2021 m. buvo faktiškai įdiegta 34,05 MW suminės šiluminės galios 2702 vnt. efektyvių šilumos gamybos įrenginių individualiuose gyvenamuosiuose pastatuose vietoje senų ir neefektyvių šilumos gamybos įrenginių. Naujai įdiegti efektyvus šilumos gamybos įrenginiai ne tik mažina gyventojų išlaidas šilumos energijai, tačiau ir leidžia pagerinti energijos vartojimo efektyvumą – sutaupoma 119,8 GWh galutinės energijos per metus (iki 2030 m. suminės galutinės energijos sutaupymai sieks 1,19 TWh). 2022 m. buvo įdiegta 29,79 MW suminės šiluminės galios 2179 vnt. efektyvių šilumos gamybos įrenginių individualiuose gyvenamuosiuose pastatuose vietoje senų ir neefektyvių šilumos gamybos įrenginių, kurie generuos 95,7 GWh galutinės energijos sutaupymus per metus. 2023 m. buvo įdiegta 5,79 MW suminės šiluminės galios 423 vnt. efektyvių šilumos gamybos įrenginių, kurie generuos 18,29 GWh galutinės energijos sutaupymus per metus. Naujai įdiegti efektyvūs šilumos gamybos įrenginiai ne tik mažina gyventojų išlaidas už šilumos energiją, tačiau ir leidžia pagerinti energijos vartojimo efektyvumo bei taršos mažinimo rodiklius. Efektyvumo direktyvoje numatyta pareiga užtikrinti, kad energijos suvartojimas viešajame sektoriuje kasmet sumažėtų 1,9 proc., be to, turės būti kasmet renovuojama bent 3 proc. bendro viešojo sektoriaus institucijoms priklausančių šildomų ir (arba) vėsinamų pastatų ploto. Pagal Lietuvos ilgalaikę renovacijos strategiją iki 2030 metų pabaigos numatyta atnaujinti 1200 tūkst. kv. m. centrinės valdžios pastatų ploto.

2020 m. Energetikos ministerija patobulino finansavimo mechanizmą viešųjų centrinės valdžios pastatų atnaujinimui. Pagal naująjį viešųjų pastatų atnaujinimo instrumentą (gražinamoji subsidija kartu su ENEF paskola ir ENEF subsidija) sudarytos palankios finansinės sąlygos biudžetinėms bei viešosioms įstaigoms ir centralizuotai valdomo valstybės turto valdytojui atnaujinti viešuosius pastatus. Teikiamo finansavimo dydis projekto vykdytojams yra siejamas su projekto generuojamu energijos vartojimo sutaupymu, labiau skatinant pastatų sektoriuje siekti aukštesnės energinio naudingumo klasės bei didesnio renovuojamo pastatų ploto. Pagal šį modelį 2021 ir 2022 metais baigta atnaujinti 16 centrinės valdžios viešieji pastatai (44895 m² ploto), kasmet sutaupant 3,66 GWh energijos bei sumažinant apie 366 t išmetamo CO₂ kiekį, 2023 metais baigta 50 pastatų atnaujinimo projektų ir atnaujinta 141972 m² viešųjų pastatų ploto, kasmet sutaupant 18,64 GWh energijos bei sumažinant apie 1864 t išmetamo CO₂ kiekį ir 2024 metais baigta 14 pastatų atnaujinimo projektų bei atnaujinta 32070 m² pastatų ploto, kasmet sutaupant 4,9 GWh energijos bei sumažinant apie 490 t išmetamo CO₂ kiekį. Siekiant įgyvendinti Efektyvumo direktyvoje nustatytus viešųjų pastatų atnaujinimo įsipareigojimus ir Nacionaliniame energetikos ir klimato veiksmų plane 2021–2030 m. numatytus energijos efektyvumo didinimo tikslus, , centrinės valdžios pastatų atnaujinimui skirtas finansavimas iš 2021 – 2027 m. ES fondų ir Modernizavimo fondo. Pagal 2022 metais pateiktą

paraišką Europos investicijų bankui gautas 40 mln. eurų finansavimas iš Modernizavimo fondo, parengtos ir Energetikos ministro 2022 m. gruodžio 27 d. įsakymu Nr. 1-478 patvirtintos projektų finansavimo sąlygos, pagal kurias 2022 m. gruodžio 29 d. paskelbtą kvietimą įgyvendinama 16 projektų, kuriais planuojama atnaujinti apie 60 tūkst. m² biudžetinių įstaigų pastatų ploto. 2024 metais patvirtintas papildomas 30 mln. eurų finansavimas iš Modernizavimo fondo viešųjų pastatų atnaujinimui ir pagal 2024 m. spalio mėn. paskelbtą kvietimą pradėti finansuoti ir įgyvendinami 18 biudžetinių įstaigų pastatų atnaujinimo projektų, kuriuos įgyvendinus planuojama atnaujinti apie 41 tūkst. m² pastatų ploto. Siekiant įgyvendinti aukščiau minėtus viešųjų pastatų energijos efektyvumo didinimo tikslus, Energetikos ministro ir Aplinkos ministro 2025 m. lapkričio 13 d. įsakymu Nr. D1-181/1-254 patvirtintose Modernizavimo fondo nacionalines finansavimo kryptyse 2026–2027 metams, iš Modernizavimo fondo, centrinės valdžios institucijų pastatų atnaujinimo naujų projektų finansavimui numatyta 78 mln. Eur. Pagal 2021–2027 m. ES fondų investicijų programą, viešųjų pastatų atnaujinimui skirta 62 mln. eurų. Viešųjų pastatų atnaujinimo iš 2021–2027 m. ES fondų finansavimui (kvietimas paskelbtas 2024 m. gruodžio 16 d.) taikomi 2014–2020 m. perspektyvoje veikiantys finansavimo modeliai, pagal kuriuos 2025 m. pradėti įgyvendinti 14 projektų ir planuojama atnaujinti iki 100 tūkst. m² centrinės valdžios viešųjų įstaigų pastatų ploto ir kasmet sutaupyti iki 8,8 GWh pirminės energijos bei sumažinti iki 800 t išmetamo CO₂ kiekį. Derinant tarpusavyje finansinę priemonę su atskira dotacine priemone, .

Politikos priemonė – daugiabučių šilumos punktų atnaujinimas. Energetikos ministerija inicijavo Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymo ir Aplinkos ministro įsakymu patvirtinto Klimato kaitos programos kompensacinių išmokų daugiabučių namų vidaus šildymo ir karšto vandens sistemų modernizavimui tvarkos aprašo pakeitimus, pagal kuriuos daugiabučiams pastatams numatyta 50 – 80 proc. finansinė parama planuojantiems atsinaujinti senus elevatorinius šilumos punktus ir modernizuoti (atnaujinti) šildymo ir karšto vandens sistemas (toliau - mažoji renovacija). Pažymėtina, kad 2022 metais iš Klimato kaitos programos daugiabučių pastatų mažajai renovacijai buvo skirta 4 mln. eurų lėšų, o pagal paskelbtą kvietimą paramai gauti, susidomėjimas šia priemone buvo labai didelis (gauta 110, įgyvendinami 88 projektai). Ši priemonė buvo tęsiama ir 2024-2025 metais, skyrus 20 mln. eurų finansavimą iš Klimato kaitos programos lėšų. Pagal 2024 m. liepos 25 d. paskelbtą kvietimą (iki 2025 metų liepos 25 d.) gauta 448 paraiškos ir šiuo metu įgyvendinami 391 mažosios renovacijos projektas.

Politikos priemonė – įmonių efektyvumo didinimas pagal auditų ataskaitas. Ši priemonė finansuojama Klimato kaitos programos lėšomis. Energetikos ministerijos iniciatyva 2022 m. buvo patobulintas priemonės finansavimo sąlygų mechanizmas ir suderinus su Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Aplinkos projektų valdymo agentūra, buvo paskelbtas kvietimas įmonėms teikti paraiškas finansavimui gauti nuo 2022 rugpjūčio 1 d. iki 2023 liepos 31 d. Kvietimui numatytas finansavimas – 5 mln. eurų. Pagal šią Aplinkos ministerijos pažangos priemonės teiktą paramą 2020 m. yra įgyvendinti 3 projektai, 2022 m. - 14 projektų, pagal kuriuos įmonėse įdiegtos mažiau energijos vartojančios technologijos.

Siekiant įgyvendinti NEKSVP priemones bei užtikrinti priemonių įgyvendinimo tęstinumą, 2024–2025 metais įsigytos 2 studijos, kurių rezultatais bus remiamasi planuojant teisinio reguliavimo ir tvarios savivaldybių infrastruktūros planavimo pakeitimus energijos efektyvumo srityje.

Pirmojoje studijoje „Viešųjų pastatų modernizavimo teisės aktų analizė“ išanalizuotas Lietuvoje taikytų ir taikomų viešųjų pastatų atnaujinimo (modernizavimo) projektų finansavimo efektyvumas, jų planavimo, rengimo, įgyvendinimo bei administravimo rezultatai, eiga bei esamos kliūtys strateginiuose dokumentuose nustatytiems tikslams bei įsipareigojimams pasiekti, įvertintas energijos efektyvumo priemonių diegimo tolimesnis tikslingumas, efektyvumas, pasiūlytos naujos priemonės, kurių turi imtis viešojo sektoriaus institucijos, siekiančios savo veikloje kasmet bent 1,9 proc. sumažinti galutinės energijos suvartojimą bei pateikti pasiūlymai teisės aktų atnaujinimui. Taip pat identifikuotas viešojo sektoriaus (viešųjų subjektų) 2021 m. bendras galutinės energijos suvartojimas, kuris buvo lygus 5,5 TWh.

Antrojoje studijoje „Energijos efektyvumo potencialo Lietuvoje analizė“ įvertinta esama energijos vartojimo efektyvumo situacija pastatų, pramonės ir transporto sektoriuose, nustatytas

energijos vartojimo efektyvumo priemonių potencialas savivaldybių įstaigose ir įmonėse, parengtas pavyzdinis savivaldybių energijos efektyvumo didinimo plano projektas bei tokių planų rengimo gairės. Taip pat studijos metu įvertintas su energijos vartojimo efektyvumo didinimu susijusių specialistų pakankamumas rinkoje.

Moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra, inovacijos ir energetikos technologijų vystymo centrų sukūrimas.

Energetikos ministerija dalyvauja Šiaurės Ministrų Tarybos Šiaurės energetikos tyrimų agentūros ir trijų Baltijos šalių už energetiką atsakingų ministerijų energetikos tyrimų programoje. Ši programa skirta finansuoti energetikos tyrimų projektus tarp Baltijos bei tarp Baltijos ir Šiaurės šalių. Programos supratimo memorandume identifikuotos tokios tyrimų temos: a) vandenilis (įskaitant elektrolizerius ir saugojimo technologijas), kiti alternatyvūs degalai ir dujos (įskaitant amoniaką, e-metanolį ir sintetinį metaną); b) regioninis energijos tinklų sujungimas, atsinaujinančios energijos gamyba ir skaitmeninimas;; c) anglies dioksido surinkimas, panaudojimas ir transportavimas; d) vėjo energijos plėtra sausumoje ir jūroje; e) energijos saugojimo sprendimai, įskaitant baterijas 2020 m. Lietuva pirmą kartą įmokėjo savo įnašą į šią programą, ir nuo tų metų Lietuvos mokslo ir tyrimų įstaigos gali lygiomis teisėmis su kitų programos partnerių įstaigomis dalyvauti jos veiklose. Priklausomai nuo rezultatų, ketinama toliau aktyviai dalyvauti šioje programoje – siekti, kad per Lietuvos mokslo dalyvavimą, mokslinės veiklos ir rezultatų pavidalu būtų atsiimta bent tiek lėšų, kiek buvo investuota.

Kaip vienas iš įrankių 2021-2027 m. laikotarpiu veikiančios pagrindinės ES tyrimų ir inovacijų finansavimo programos „Europos horizontas“ investicijoms įdarbinti yra ES valstybių narių sudaromos Europinės Partnerystės. Jų tikslas – pasaulinius iššūkius spręsti bei pramonės modernizavimą remti bendrais suderintais ES tyrimų ir inovacijų veiksmis. Pagrindinė energetikos srityje – „Perėjimo į švarią energiją“ europinė partnerystė, kurios tikslas – būti transformacine visos Europos tyrimų ir inovacijų programa, skatinančia visų energetikos sričių pokyčius regioniniu, nacionaliniu ir pasauliniu mastu. Prie šių pokyčių prisidės pramonė, viešasis sektorius ir tyrimų bei nevyriausybinės organizacijos su tikslu, kad Europa būtų lyderė kurdamą ir diegdama energetikos inovacijas, tokiu būdu tapdama pirmuoju žemynu, nedarančiu neigiamos įtakos klimato kaitai. Šia partneryste ketinama spręsti tokius iššūkius:

- 1) Neigiamos įtakos klimatui nedaranti, lanksti ir patikima energetikos sistema;
- 2) Švarios energijos gamybos ir konversijos technologijų vystymas;
- 3) Skaitmeninė transformacija;
- 4) Energijos saugojimo sprendimai ir jų integravimas į energetikos sistemą;
- 5) Žiedinės ekonomikos principai energetikos sistemoje;
- 6) Teisingi ir įtraukūs energijos pokyčiai;
- 7) Sektorių integracija.

Lietuvai, kuri pagal NENS 2050 m. siekia 95 proc. šalies energijos poreikio pagaminti iš atsinaujinančių energijos išteklių bei kad 100 proc. bendrai suvartojamos šalies elektros sudarytų pagaminta vietinė atsinaujinančių išteklių elektros energija, privalo neatsilikti nuo ES masto programų žaliosios energetikos tyrimų ir inovacijų programų. Dėl šios priežasties reikalinga investuoti į „Perėjimo į švarią energiją“ europinę partnerystę. Kaip ir Šiaurės-Baltijos šalių tyrimų programos atveju, bus siekiama, kad per Lietuvos mokslo dalyvavimą mokslinės veiklos ir rezultatų pavidalu būtų atsiimta bent tiek lėšų, kiek buvo investuota.

Energetikos specialistų parengimas energetikos transformacijai

Prognozuojama, kad iki 2030 m. valstybės valdomų energetikos įmonių sektoriuje trūks mažiausiai 2 500 darbuotojų. Tai susiję su energetikos ir pramonės sektorių žaliaja transformacija (atsinaujinančių energijos išteklių, vandenilio, anglies dioksido technologijų plėtra), Didėjant AEI sektoriaus ir su juo susijusių subsektorių specialistų paklausai, darbo rinkoje gali atsirasti įgūdžių neatitiktis.

Siekiant užtikrinti energetikos sektoriaus žmogiškųjų išteklių poreikius, tobulinti energetikos krypties studijų kokybę, Energetikos ministerijoje veiklos vykdomos šiomis kryptimis:

- 1) Stojančiųjų skaičiaus didinimas.
- 2) Studijų kokybės gerinimas.
- 3) Energetiko profesijos populiarinimas.

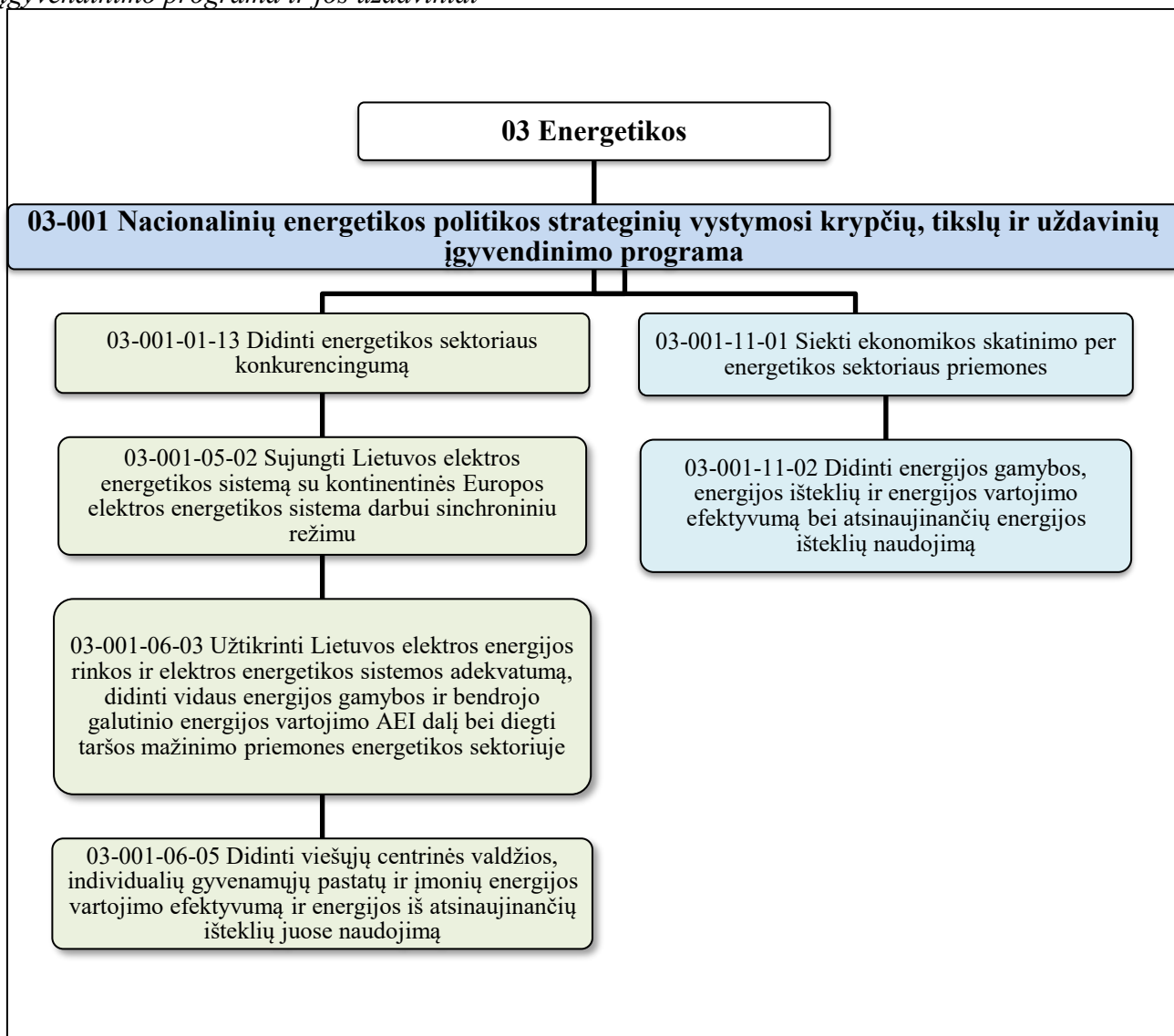
Telkiant suinteresuotas viešojo sektoriaus, mokslo ir studijų institucijas, energetikos įmones pasirašytas Tarpusavio susitarimo memorandumas, numatantis dalyvaujančių institucijų pastangas sutelkti pastangas ir išteklius skatinant bendrojo ugdymo mokyklų mokinius, STEAM centrų bendruomenę domėtis energetikos sektoriaus plėtra, energetikos srities studijomis, energetiko profesija, sudaryti sąlygas energetikos studijų studentams praktiškai susipažinti su energetikos sektoriaus įmonių veikla, technologijomis ir profesijos perspektyvomis, bendradarbiauti kuriant ir tobulinant studijų programas ir (ar) jų modulius, aktyviai įsitraukti į bendrojo ugdymo ir studijų procesą, keistis informacija, mokslinėmis žiniomis, patirtimi apie energetikos sektoriaus transformaciją, kuriamas ir diegiamas naujas technologijas, dalyvauti bendruose projektuose, organizuojamose mokslinėse konferencijose, seminaruose ir kituose renginiuose, susijusiuose su energetikos sektoriaus transformacijos tematika.

2024 m. rugpjūčio 29 d. buvo pasirašytas Lietuvos Respublikos energetikos ministro įsakymas Nr. I-155 „Dėl darbo grupės tarpusavio susitarimo memorandumo įgyvendinimo priemonių planui parengti sudarymo“, kuriuo sudaryta darbo grupė įpareigota parengti Tarpusavio susitarimo memorandumo įgyvendinimo priemonių planą.

Didinant energetikos specialistų skaičių ir populiarinant energetiko profesiją bus siekiama šių rodiklių:

- 1) iki 2030 m. ne mažiau kaip 1 900 parengtų energetikos srities specialistų (kaupiamasis rodiklis);
- 2) iki 2050 m. 100 proc. užimtų energetikos sektoriaus darbo vietų, reikalaujančių aukštos kvalifikacijos specialistų, Lietuvoje.

2 grafikas. Nacionalinių energetikos politikos strateginių vystymosi kryptių, tikslų ir uždavinių įgyvendinimo programa ir jos uždaviniai

4 lentelė. 2026–2028 metų Nacionalinių energetikos politikos strateginių vystymosi krypčių, tikslų ir uždavinių įgyvendinimo programos uždaviniai, priemonės, asignavimai ir kitos lėšos (tūkst. eurų)

Valstybės veiklos srities, programos, uždavinio, priemonės kodas, požymis	Uždavinio, priemonės pavadinimas	2026 metų asignavimai		2027 metų asignavimai		2028 metų asignavimai		Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano, Nacionalinės darbotvarkės, NPP ir (arba) nacionalinės plėtros programos akronimas ir elemento kodas
		iš viso	iš jų darbo užmokesčiui	iš viso	iš jų darbo užmokesčiui	iš viso	iš jų darbo užmokesčiui	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
03-001-01-13 (P)	Didinti energetikos sektoriaus konkurencingumą	22000,0		27100,0		1000,0		
03-001-01-13-01 (PP)	Diegti pažangias technologijas, palaipsniui mažinant iškastinio kuro naudojimą, teikiant prioritetą vandenilio technologijoms	22000,0		27100,0		1000,0		EPP ¹³ 03-001-01-13-01
03-001-05-02 (P)	Sujungti Lietuvos elektros energetikos sistemą su kontinentinės Europos elektros energetikos sistema darbui sinchroniniu režimu	64683,0		44364,0		51254,0		
03-001-05-02-01 (PP)	Įgyvendinti Lietuvos elektros energetikos sistemos sinchronizacijos projektą	64543,0		44224,0		51114,0		VPNIP ¹⁴ 9.1.1 – 9.1.4 EPP 03-001-05-02-01
03-001-05-02-02 (TP)	Užtikrinti efektyvų Europos infrastruktūros tinklų priemonės (EITP) finansinės paramos panaudojimą	140,0		140,0		140,0		
03-001-06-03 (P)	Užtikrinti Lietuvos elektros energijos rinkos ir elektros energetikos sistemos adekvatumą, didinti vidaus energijos gamybos ir bendrojo galutinio energijos vartojimo AEI dalį bei diegti taršos mažinimo priemones energetikos sektoriuje	558144,0		166800,0		178800,0		
03-001-06-03-02 (PP)	Didinti AEI dalį, užtikrinant atsinaujinančių išteklių integraciją į elektros tinklus	496839,0		142000,0		147000,0		VPNIP 9.1.8, 9.2.1, 9.2.3, 9.2.6 - 9.2.7, EPP 03-001-06-03-02
03-001-06-03-03 (PP)	Įgyvendinti degalų iš AEI gamybos priemones ir plėtoti jų panaudojimo infrastruktūrą transporto sektoriuje	21205,0						VPNIP 8.3.4 EPP 03-001-06-03-03

¹³ 2021–2030 m. energetikos plėtros programa.

¹⁴ Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo planas.

Valstybės veiklos srities, programos, uždavinio, priemonės kodas, požymis	Uždavinio, priemonės pavadinimas	2026 metų asignavimai		2027 metų asignavimai		2028 metų asignavimai		Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano, Nacionalinės darbotvarkės, NPP ir (arba) nacionalinės plėtros programos akronimas ir elemento kodas
		iš viso	iš jų darbo užmokesčiui	iš viso	iš jų darbo užmokesčiui	iš viso	iš jų darbo užmokesčiui	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
03-001-06-03-04 (PP)	Didinti centralizuoto šilumos, karšto vandens ir vėsumos tiekimo sistemų energijos vartojimo efektyvumą bei plėsti sistemas	5100,0		4800,0		3800,0		EPP 03-001-06-03-04
03-001-06-03-05 (PP)	Įgyvendinti AEI panaudojimą šilumos ir vėsumos gamybai didinančias priemones CŠVT sektoriuje	15000,0		10000,0		18000,0		VPNĮP 9.2.5 EPP 03-001-06-03-05
03-001-06-03-06 (PP)	Didinti elektros tinklo patikimumą ir atsparumą	20000,0		10000,0		10000,0		VPNĮP 9.1.7 EPP 03-001-06-03-06
03-001-06-05 (P)	Didinti viešųjų centrinės valdžios, individualių gyvenamųjų pastatų ir įmonių energijos vartojimo efektyvumą ir energijos iš atsinaujinančių išteklių juose naudojimą	84786,0		68217,0		59109,0		
03-001-06-05-01 (PP)	Įgyvendinti energijos vartojimo efektyvumą didinančias priemones viešuosiuose centrinės valdžios pastatuose, individualiuose gyvenamuosiuose namuose ir įmonėse	84786,0		68217,0		59109,0		EPP 03-001-06-05-01
03-001-11-01 (T)	Siekti ekonomikos skatinimo per energetikos sektoriaus priemones	494,0		299,0		194,0		
03-001-11-01-01 (TP)	Pakeisti suskystintų naftos dujų balionus daugiabučiuose, kitais energijos šaltiniais	494,0		299,0		194,0		
03-001-11-02 (T)	Didinti energijos gamybos, energijos išteklių ir energijos vartojimo efektyvumą bei atsinaujinančių energijos išteklių naudojimą	18396,0	1350,0	15098,0	1350,0	15098,0	1350,0	
03-001-11-02-01 (TP)	Užtikrinti Lietuvos energetikos agentūros veiklos organizavimą	1605,0	1350,0	1605,0	1350,0	1605,0	1350,0	
03-001-11-02-05 (TP)	Panaudoti kitą 2014-2020 m. ES struktūrinę paramą	148,0						
03-001-11-02-08 (TP)	Skatinti atsinaujinančių energijos išteklių plėtrą, energijos efektyvumo didinimą, mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą atsinaujinančių išteklių energetikos sektoriuje, panaudojant pajamas, gautas vykdant susitarimus dėl statistinių energijos vienetų perdavimų	4650,0		1500,0		1500,0		
03-001-11-02-11 (TP)	Kaupti ir tvarkyti naftos produktų ir naftos valstybės atsargas	11993,0		11993,0		11993,0		
	1. Lietuvos Respublikos valstybės biudžetas, iš viso	748503,0	1350,0	321878,0	1350,0	305455,0	1350,0	
	iš jo: 1.1. valstybės biudžeto lėšos	358853,0	1350,0	66537,0	1350,0	66432,0	1350,0	

Valstybės veiklos srities, programos, uždavinio, priemonės kodas, požymis	Uždavinio, priemonės pavadinimas	2026 metų asignavimai		2027 metų asignavimai		2028 metų asignavimai		Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano, Nacionalinės darbotvarkės, NPP ir (arba) nacionalinės plėtros programos akronimas ir elemento kodas
		iš viso	iš jų darbo užmokesčiui	iš viso	iš jų darbo užmokesčiui	iš viso	iš jų darbo užmokesčiui	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	1.2. bendrojo finansavimo lėšos							
	1.3. Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšos	376994,0		235173,0		208569,0		
	1.4. pajamų įmokos ir kitos pajamos	12656,0		20168,0		30454,0		
	2. Kiti šaltiniai (Europos Sąjungos finansinė parama projektams įgyvendinti ir kitos teisėtai gautos lėšos, nurodant atskirus šaltinius)							
	Iš viso programos pažangos ir regioninėms pažangos priemonėms finansuoti	729473,0		306341,0		290023,0		
	Iš jų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis finansuojamoms pažangos priemonėms	729473,0		306341,0		290023,0		
	Iš jų iš kitų šaltinių finansuojamoms pažangos priemonėms							
	Iš jų iš kitų šaltinių finansuojamoms pažangos priemonėms							
	Iš viso programos tęstinės veiklos ir pervedimų priemonėms finansuoti	19030,0	1350,0	15537,0	1350,0	15432,0	1350,0	
	Iš jų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis finansuojamoms tęstinės veiklos ir pervedimų priemonėms	19030,0	1350,0	15537,0	1350,0	15432,0	1350,0	
	Iš jų iš kitų šaltinių finansuojamoms tęstinės veiklos ir pervedimų priemonėms							
	Iš viso programai finansuoti (1 + 2)	748503,0	1350,0	321878,0	1350,0	305455,0	1350,0	

5 lentelė. Nacionalinių energetikos politikos strateginių vystymosi krypčių, tikslų ir uždavinių įgyvendinimo programos uždaviniai, priemonės, stebėsenos rodikliai ir jų reikšmės

Stebėsenos rodiklio kodas	Uždavinių, priemonių, stebėsenos rodiklių pavadinimai ir matavimo vienetai	Stebėsenos rodiklių reikšmės arba kitimo tendencija			Susijęs planavimo dokumentas (Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo planas, NPP, plėtros programa, Regionų plėtros programa)
		2026 m.	2027 m.	2028 m.	
1	2	4	5	6	7
	Uždavinys: Didinti energetikos sektoriaus konkurencingumą				
E-03-001-01-13-01	Pagamintas žaliojo vandenilio kiekis, t	50	140	140	ND „NENS“ ¹⁵
	Priemonė: Diegti pažangias technologijas, palaipsniui mažinant iškastinio kuro naudojimą, teikiant prioritetą vandenilio technologijoms				
R-03-001-01-13-01-01	Sukurti žaliojo vandenilio gamybos pajėgumai, MW	-	-	_16	EPP ¹⁷
	Uždavinys: Sujungti Lietuvos elektros energetikos sistemą su kontinentinės Europos elektros energetikos sistema darbu sinchroniniu režimu				
E-03-001-05-02-01	Energetinės priklausomybės indeksas, proc.	65	63	63	ND „NENS“
	Priemonė: Įgyvendinti Lietuvos elektros energetikos sistemos sinchronizacijos projektą				
R-03-001-05-02-01-01	Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistema desinchronizuota nuo IPS / UPS sistemos ir sujungta su kontinentinės Europos elektros tinklais darbu sinchroniniu režimu 2025 m.	Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistema sinchroniškai veikia su kontinentinės Europos elektros tinklais	-	Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistema sinchroniškai veikia su kontinentinės Europos elektros tinklais	EPP
	Priemonė: Užtikrinti efektyvų Europos infrastruktūros tinklų priemonės (EITP) finansinės paramos panaudojimą				

¹⁵ Nacionalinė darbotvarkė „Nacionalinė energetinės nepriklausomybės strategija“

¹⁶ 2030 m. rodiklio siektina reikšmė – 400 MW

¹⁷ 2021–2030 m. energetikos plėtros programa.

Stebėsenos rodiklio kodas	Uždavinių, priemonių, stebėsenos rodiklių pavadinimai ir matavimo vienetai	Stebėsenos rodiklių reikšmės arba kitimo tendencija			Susijęs planavimo dokumentas (Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo planas, NPP, plėtros programa, Regionų plėtros programa)
		2026 m.	2027 m.	2028 m.	
1	2	4	5	6	7
R-03-001-05-02-02-01	Lėšų, skirtų priemonės „Užtikrinti efektyvų Europos infrastruktūros tinklų priemonės (EITP) finansinės paramos panaudojimimą“ vykdymui, panaudojimas, procentai	100	100	100	
	Uždavinys: Užtikrinti Lietuvos elektros energijos rinkos ir elektros energetikos sistemos adekvatumą, didinti vidaus energijos gamybos ir bendrojo galutinio energijos vartojimo AEI dalį bei diegti taršos mažinimo priemones energetikos sektoriuje				
E-03-001-06-03-01	Atsinaujinančių energijos išteklių dalis, palyginti su bendroju energijos suvartojimu transporto sektoriuje, procentai	Didėjimas			NPP
E-03-001-06-03-02	Atsinaujinančių energijos išteklių dalis nuo galutinio energijos suvartojimo šildymui ir aušinimui, procentai	Didėjimas			NPP
E-03-001-06-03-03	Iš atsinaujinančių energijos išteklių pasigaminatą elektros energiją savo reikmėms vartojančių asmenų skaičius (asmenys)	Didėjimas			NPP
E-03-001-06-03-04	Elektros energijos iš atsinaujinančių energijos išteklių dalis galutiniame elektros energijos suvartojimo balanse, procentai	62,3	72,1	81,4	NPP
E-03-001-06-03-05	Atsinaujinančių energijos išteklių dalis nuo bendrojo galutinio energijos suvartojimo, procentai	41,3	43,3	47,2	NPP
	Priemonė: Didinti AEI dalį, užtikrinant atsinaujinančių išteklių integraciją į elektros tinklus				
R-03-001-06-03-02-01	AEI dalis, palyginti su šalies bendroju galutiniu elektros energijos suvartojimu, procentai	62,3	72,1	81,4	EPP
R-03-001-06-03-02-02	Numatomas šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis, t CO2 ekvivalentas per metus	-	-	- ¹⁸	EPP
R-03-001-06-03-02-03	Vartotojai, kuriems pagerėjo tiekiamos elektros energijos kokybė, galutiniai vartotojai per metus	-	-	- ¹⁹	EPP
	Priemonė: Įgyvendinti degalų iš AEI gamybos priemones ir plėtoti jų panaudojimo infrastruktūrą transporto sektoriuje				
R-03-001-06-03-03-01	AEI dalis, palyginti su bendroju galutiniu kelių ir geležinkelių transporto energijos suvartojimu, procentai	10	13	15	EPP
	Priemonė: Įgyvendinti centralizuoto šilumos, karšto vandens ir vėsumos tiekimo sistemų energijos vartojimo efektyvumą didinančias priemones				

¹⁸ 2029 m. rodiklio siektina reikšmė – 0 t CO2 ekvivalentas per metus

¹⁹ 2029 m. rodiklio siektina reikšmė – 258 536 galutiniai vartotojai per metus

Stebėsenos rodiklio kodas	Uždavinių, priemonių, stebėsenos rodiklių pavadinimai ir matavimo vienetai	Stebėsenos rodiklių reikšmės arba kitimo tendencija			Susijęs planavimo dokumentas (Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo planas, NPP, plėtros programa, Regionų plėtros programa)
		2026 m.	2027 m.	2028 m.	
1	2	4	5	6	7
R-03-001-06-03-04-01	Numatomas išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis, tCO2 ekvivalentu per metus	-	-	_ ²⁰	EPP
R-03-001-06-03-04-02	Metinis pirminės energijos suvartojimo kiekis, MWh per metus	-	-	_ ²¹	EPP
	Priemonė: Įgyvendinti AEI panaudojimą šilumos ir vėsumos gamybai didinančias priemones CŠVT sektoriuje				
R-03-001-06-03-05-01	Numatomas išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis, tCO2 ekvivalentas per metus	-	-	_ ²²	EPP
	Priemonė: Didinti elektros tinklo patikimumą ir atsparumą				
R-03-001-06-03-06-01	Vartotojai, kuriems pagerėjo tiekiamos elektros energijos kokybė, vienetai	-	-	_ ²³	EPP
	Uždavinys: Didinti viešųjų centrinės valdžios, individualių gyvenamųjų pastatų ir įmonių energijos vartojimo efektyvumą ir energijos iš atsinaujinančių išteklių juose naudojimą				
E-03-001-06-05-01	Elektros energijos galutinis suvartojimas, TWh	Didėjimas			NPP
	Priemonė: Įgyvendinti energijos vartojimo efektyvumą didinančias priemones viešuosiuose centrinės valdžios pastatuose, individualiuose gyvenamuosiuose namuose ir įmonėse				
R-03-001-06-05-01-01	Metinis pirminės energijos suvartojimas, MWh per metus	405 182	333 631	257 672	EPP
R-03-001-06-05-01-02	Numatomas išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis, tCO2 ekvivalentas per metus	73 720	51 636	29 110	EPP
	Uždavinys: Siekti ekonomikos skatinimo per energetikos sektoriaus priemones				
R-03-001-11-01-01	Daugiabučių, prijungtų prie vietinių suskystintų naftos dujų tinklų ar naudojančių suskystintų naftos dujų balionus, skaičius, vienetai	300	200	120	
	Priemonė: Pakeisti suskystintų naftos dujų balionus daugiabučiuose, kitais energijos šaltiniais				

²⁰ 2029 m. rodiklio siektina reikšmė – 365 500 t CO2 ekvivalentas per metus

²¹ 2029 m. rodiklio siektina reikšmė – 3 655 002 t CO2 MWh per metus

²² 2029 m. rodiklio siektina reikšmė – 17 864 t CO2 ekvivalentas per metus

²³ 2030 m. rodiklio siektina reikšmė – 207 000 vienetai

Stebėsenos rodiklio kodas	Uždavinių, priemonių, stebėsenos rodiklių pavadinimai ir matavimo vienetai	Stebėsenos rodiklių reikšmės arba kitimo tendencija			Susijęs planavimo dokumentas (Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo planas, NPP, plėtros programa, Regionų plėtros programa)
		2026 m.	2027 m.	2028 m.	
1	2	4	5	6	7
R-03-001-11-01-01-01	Daugiabučių, prijungtų prie vietinių suskystintų naftos dujų tinklų ar naudojančių suskystintų naftos dujų balionus, skaičius, vienetai	300	200	120	
	Uždavinys: Didinti energijos gamybos, energijos išteklių ir energijos vartojimo efektyvumą bei atsinaujinančių energijos išteklių naudojimą				
E-03-001-11-02-01	Atsinaujinančių energijos išteklių dalis nuo bendrojo galutinio energijos suvartojimo, procentai	41,3	43,3	47,2	NPP
	Priemonė: Užtikrinti Lietuvos energetikos agentūros veiklos organizavimą				
R-03-001-11-02-01-01	Metinio veiklos plano priemonių įgyvendinimas, procentai	100	100	100	
	Priemonė: Skatinti atsinaujinančių energijos išteklių plėtrą, energijos efektyvumo didinimą, mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą atsinaujinančių išteklių energetikos sektoriuje, panaudojant pajamas, gautas vykdant susitarimus dėl statistinių energijos vienetų perdavimų				
R-03-001-11-02-08-01	Elektros energijos iš atsinaujinančių energijos išteklių dalis galutiniame elektros energijos suvartojimo balanse, procentai	62,3	72,1	81,4	NPP
	Priemonė: Kaupti ir tvarkyti naftos produktų ir naftos valstybės atsargas				
R-03-001-11-02-08-01	Energetikos ministerijos nustatytų specialiųjų naftos produktų atsargų kaupimo ir tvarkymo metinių užduočių įvykdymas, procentai	>100	>100	>100	

Programą koordinuoja Energetikos viceministras Airidas Daukšas (el. paštas airidas.dauksas@enmin.lt), Energetikos viceministrė Edita Gudauskienė (el. paštas edita.gudauskiene@enmin.lt), Energetikos viceministras Gabriel Gorbačevski (el. paštas gabriel.gorbacevski@enmin.lt) ir Kanclerė Živilė Poželienė (el. paštas zivile.pozelienne@enmin.lt).

BRANDUOLINĖS ENERGETIKOS OBJEKTŲ EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO IR RADIOAKTYVIŲJŲ ATLIEKŲ TVARKYMO PROGRAMA (03-002)

Programa įgyvendina 2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano 6.9 uždavinį „Saugiai nutraukti branduolinės energetikos objektų eksploatavimą ir sutvarkyti radioaktyvias atliekas“.

Ši programa parengta įgyvendinant 2011 m. liepos 19 d. Tarybos direktyvą 2011/70/Euratomas, kuria nustatoma panaudoto branduolinio kuro ir radioaktyviųjų atliekų atsakingo ir saugaus tvarkymo Bendrijos sistema, vadovaujantis Jungtine panaudoto kuro tvarkymo saugos ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo saugos konvencija ir Lietuvos Respublikos radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įstatymą.

Taip pat programa užtikrina Lietuvos įsipareigojimų pagal Stojimo į Europos Sąjungą sutarties protokolą Nr. 4 „Dėl Ignalinos atominės elektrinės Lietuvoje“ įgyvendinimą²⁴. Ši programa taip pat prisideda įgyvendinant Vyriausybės programos nuostatas, Vyriausybės programos įgyvendinimo plane nustatytus darbus ir (arba) veiksmus ir kituose strateginio planavimo dokumentuose numatytus tikslus, uždavinius ir priemones.

Programa yra įgyvendinamas Energetikos ministerijos strateginis tikslas – „Užtikrinti saugų ir efektyvų Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo procesą ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymą“.

Atsižvelgiant į 2022 m. gegužės mėnesį įvykusios TATENA integruotos peržiūros misijos ARTEMIS, kurios metu buvo atliktas radioaktyviųjų atliekų ir panaudoto branduolinio kuro tvarkymo Lietuvoje ir Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo įvertinimas, pateiktas rekomendacijas:

- atlikti bendrą Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo poveikio aplinkai vertinimą (iki šiol PAV buvo atliekami atskiriems Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo projektams): VĮ Ignalinos AE parengė Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo poveikio aplinkai vertinimo programą, kurią 2023 m. gegužės mėnesį Aplinkos apsaugos agentūra patvirtino. Šiuo metu yra rengiama apibendrinanti Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo poveikio aplinkai vertinimo ataskaita, sprendimą dėl planuojamos ūkinės veiklos tikimasi gauti 2026 metais;

- nustatyti detalesnę giluminio radioaktyviųjų atliekų atliekyno (toliau – GA) įrengimo strategiją (GA megaprojektas) ir GA įrengimo projekto kainą: 2024 m. gruodžio pabaigoje užbaigta strateginio lygmens GA projekto vykdymo planavimo ir kainos įvertinimo studija (GA Megaprojektas), kurią rengė SKB International AB. Rangovas parengė pagrindinį GA projekto įgyvendinimo scenarijų, jo įgyvendinimo grafiką (strateginio lygmens), apskaičiavo GA projekto įgyvendinimo kainą, parengė GA projekto kainos įvertinimo metodiką. Atsižvelgiant į šią informaciją planuojama 2026 metais atnaujinti 2021–2030 metų branduolinės energetikos objektų eksploatavimo nutraukimo ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo plėtros programos pažangos priemonės Nr. 03-010-06-09-05 „Galutinai sutvarkyti ilgaamžes radioaktyvias atliekas“ aprašą.

- parengti ir patvirtinti optimizuotą GA įrengimo projekto finansavimo modelį pagal finansavimo šaltinius: atsižvelgiant į tai, kad tarpinstitucinei darbo grupei (Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko 2021 m. spalio 20 d. potvarkis Nr. 180), kuriai buvo pavesta parengti pasiūlymus dėl papildomų Rezervinio (stabilizavimo) fondo pajamų šaltinių ir optimizuoto GA įrengimo projekto finansavimo modelio bei jo priežiūros, yra reikalinga ekspertinė pagalba, yra sutarta su Finansų ministerija, kad ji atliks pirminę analizę apie galimybes padidinti fondo pajamas įplaukomis į valstybes biudžetą, o vėliau bus svarstomas tarptautinio viešojo pirkimo poreikis pasiūlymams dėl papildomų Rezervinio (stabilizavimo) fondo pajamų šaltinių ir optimizuoto GA įrengimo projekto finansavimo modelio bei jo priežiūros parengti.

²⁴ Vyriausybė 2004 m. lapkričio 25 d. nutarimu Nr. 1491 „Dėl valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės pirmojo bloko stabdymo datos“ įteisino sprendimą sustabdyti Ignalinos AE 1-ąjį bloką 2004 m. gruodžio 31 d. Įgyvendinant Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. lapkričio 4 d. nutarimo Nr. 1448 „Dėl valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės antrojo bloko stabdymo“ ir energetikos ministro 2009 m. gruodžio 14 d. įsakymo Nr. 1-251 „Dėl valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės antrojo bloko stabdymo“ nuostatas, 2009 m. gruodžio 31 d. buvo galutinai sustabdytas Ignalinos AE 2-asis blokas.

2023 metų liepos 17-25 d. Energetikos ministerijos ir VĮ Ignalinos AE kvietimu įvyko TATENA integruotos peržiūros misija ARTEMIS, kurios metu TATENA tarptautiniai ekspertai remdamiesi TATENA saugos standartais, techninėmis gairėmis ir tarptautine gerąja patirtimi vertino, kaip Lietuva vykdo potencialiai tinkamų GA įrengimo vietų atrankos procesą. Ekspertų nuomone, Lietuva tinkamai planuoja ir vykdo GA projektą. Atsižvelgiant į ARTEMIS misijos rezultatus planuojama tikslinti radioaktyviųjų atliekų tvarkymą reglamentuojančius teisės aktus, siekiant aiškiau apibrėžti giluminio atliekyno įrengimo procesą, didinti visuomenės įsitraukimą į giluminio atliekyno įrengimo projektą, stiprinti projekto suinteresuotų šalių kompetencijas bei gebėjimus, reikalingus efektyviam projekto įgyvendinimui bei valdymui.

VĮ Ignalinos AE vykdo Giluminio radioaktyviųjų atliekų atliekyno (toliau -GA) įrengimo projekto pirminį įgyvendinimo etapą, kurio metu atliekama kompleksiniai Lietuvos teritorijų tyrimų programa. Jos metu atliktas pradinis Lietuvos teritorijos tinkamumo GA įrengimui vertinimas ir atrinktos 3 geologinės formacijos (kambro molio, kristalinio pamato ir triaso molio) esančios 77 potencialiose teritorijose 29 savivaldybėse. VĮ Ignalinos AE bendradarbiaudama su Suomijos „Posiva Solutions“ šioms geologinėms formacijoms parengė GA įrengimo bendrąsias koncepcijas (kristalinio pamato ir molio uolienose). 2026-2028 m. bus atliekami apatinio kambro ir kristalinio pamato formacijų tyrimai Ignalinos ir Utenos rajonų savivaldybėse, darant giluminius gręžinius. Numatoma potencialias geologines formacijas tirti laipsniškai, pradedant nuo esančių arčiausiai IAE lokacijos vietos, t. y. Ignalinos raj. Šiame rajone yra dvi iš trijų tinkamų geologinių formacijų, kurias ištyrus ir nustatčius jų netinkamumą GA projektui, bus galima atmesti visas kitas šių formacijų teritorijas.

Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2020 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. 1-248 patvirtintas atnaujintas Galutinis Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo planas, kuriame aprašyta Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo strategija, planas ir grafikas iki 2038 m., darbai, įvertintos eksploatavimo nutraukimo išlaidos, eksploatavimo nutraukimo metodai ir technologijos, atliekų, susidarysiančių eksploatavimo nutraukimo metu, kiekiai, saugos ir poveikio aplinkai vertinimas, nurodyti neapibrėžtumai, galintys paveikti Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo datą ir kainą. Šis planas turi būti peržiūrimas kas 10 metų, tačiau EK ir Energetikos ministerija inicijavo jo peržiūrą anksčiau, kad suinteresuotosios šalys galėtų tiksliau įvertinti Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo finansavimo poreikį 2028-2034 laikotarpiui.

Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2018 m. spalio 5 d. įsakymu Nr. 1-272 patvirtintas Galutinis Maišiagalos radioaktyviųjų atliekų saugyklos (toliau - MRAS) eksploatavimo nutraukimo planas. Visos MRAS saugomos radioaktyviosios atliekos buvo išvežtos 2024 m. MRAS infrastruktūros griovimo ir jos teritorijos radiacinės kontrolės panaikinimo darbams užbaigti 2026 m. skirta 1700 tūkst. eurų. Vykdamas Maišiagalos radioaktyviųjų atliekų saugyklos eksploatavimo nutraukimą, 2025 m. parengta iš saugyklos teritorijos išvežtų radioaktyviųjų atliekų charakterizavimo metodika, kurios panaudojimas, be kita ko, leis valstybei atsiskaityti su VĮ Ignalinos AE už šių atliekų sutvarkymą.

VĮ Ignalinos AE veiklos strategija, kurioje nustatyti VĮ Ignalinos AE veiklos tikslai ir uždaviniai, nustatyti svarbiausi strategijos įgyvendinimo rezultatai. Pagrindinis programos įgyvendinimo finansavimo šaltinis yra ES finansuojama Ignalinos programa. Europos Komisija, vykdydama savo įsipareigojimus, iki 2020 metų pabaigos Ignalinos programai skyrė 1817,8 mln. eurų. 2021–2027 metų daugiametės finansinės programos laikotarpiu numatyta Ignalinos atominės elektrinės uždarymo procesui skirti 552 mln. eurų. 2028–2034 m. laikotarpiu, numatytas paketas siekia 678 mln. eurų. Dvimečiais sprendimais Europos Komisija patvirtina skiriamų lėšų sumą ir atitinkamų metų Ignalinos programos darbo programas. Dalį iš ES biudžeto Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimui skiriamų lėšų administruoja VŠĮ Centrinė projektų valdymo agentūra, kita dalis Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo projektų finansuojama per Tarptautinį Ignalinos eksploatavimo nutraukimo rėmimo fondą, kurį pagal šio fondo taisykles ir savo pirkimo procedūras administruoja Europos rekonstrukcijos ir plėtros bankas.

Valstybės biudžeto lėšos naudojamos VĮ Ignalinos AE darbuotojų darbo užmokesčio daliai finansuoti, mokesčiams padengti bei tam tikroms su Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo

nutraukimu susijusioms išlaidoms, kurios negali būti finansuojamos ES lėšomis. Valstybės skiriamos lėšos sudaro ne mažiau kaip 14 proc. Ignalinos AE eksploataavimo nutraukimui skiriamų lėšų.

Energetikos ministerija organizuoja saugų ir efektyvų Ignalinos AE eksploataavimo nutraukimą ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymą.

Ignalinos AE eksploataavimo nutraukimo darbai vyksta saugiai (nebuvo įvykių, patenkančių į INES skalę, branduolinės energetikos objektų darbuotojų maksimali apšvitos dozė visus Ignalinos AE eksploataavimo nutraukimo metus neviršijo ribinės 18 mSv/metus), o į atmosferą pašalintų radionuklidų (su H-3, C-14) aktyvumas ir į vandenį pašalintų radionuklidų aktyvumas neviršijo 1 proc. nuo maksimalios leidžiamos reikšmės $1,5 \times 10^{13}$ Bq/metus atitinkamai.

Baigiama įrengti radioaktyviųjų atliekų tvarkymo infrastruktūra. Į laikiną panaudoto branduolinio kuro saugyklą perkelta 100 proc. (190) konteinerių su panaudotu branduoliniu kuru. 2025 m. buvo išmontuota 45 proc. Įrangos, o iki 2028 m. pabaigos bus išmontuota 53 proc. Reaktorių šerdžių išmontavimo koncepcijoms rengti pritrauktos dvi didžiausią patirtį ir kompetenciją turinčios pasaulinio lygmens įmonės. Abu rangovai pateikė konceptualaus projekto galutines versijas. Pradėta rengti paraiška dotacijai ir techninė specifikacija II etapo pirkimui, kuris numatomas 2026 m., o 2027 m. planuojama sudaryti II etapo paslaugų sutartį. 2025 m. parengtos reaktoriaus atliekų laikinosios saugyklos techninės specifikacijos ir pradėtos rinkos konsultacijos. 2026 – 2028 m. planuojama pasirašyti projektavimo paslaugų sutartis, parengti projektinius pasiūlymus ir parengti techninį projektą bei saugos analizę ir pateikti jas derinimui. Tuo tikslu planuojama suformuoti R3 ir LRAS projektų komandas, pajėgias įvykdyti pirkimus ir užtikrinti užsakovo įsipareigojimų vykdymą techninio projektavimo ir licenzijavimo etape. Būgnų separatorių išmontavimui vykdyti pasitelkta aukščiausias technologines kompetencijas šioje srityje turinti įmonė. 2025 m. Gruodžio 17 d. Valstybinė atominės energetikos saugos inspekcija (VATESI) išdavė leidimą vykdyti abiejų energijos blokų įrenginių garo būgnų-separatorių išmontavimo ir dezaktyvavimo darbus pagal suderintą technologinį projektą. Išmontavimo darbus planuojama pradėti 2026 m. pabaigoje. Iki to laiko planuojama pasirengti būgnų-separatorių išmontavimo atliekų tvarkymui. Bitumuotų atliekų saugyklos, kurioje saugoma 14 422 kub. m atliekų, pertvarkymo į atliekyną koncepcijai 2023 m. pradžioje buvo gautas Valstybinės atominės energetikos saugos inspekcijos pritarimas, o 2024 m. užbaigtas poveikio aplinkai vertinimas ir gautas planuojamos ūkinės veiklos leidimas ir pradėti techninio projekto rengimo darbai. Inicijuotas bitumuotų RA galutinio sutvarkymo alternatyvų studijos paslaugos pirkimas, parengti pirkimo dokumentai, ruošiamasi paskelbti konkursą. Šios saugyklos pertvarkymas į atliekyną leis sutaupyti daug lėšų, kurių būtų reikėję naujo atliekyno statybai ir bitumuotų atliekų sutvarkymui. Tam, kad galutinai sutvarkyti mažai ir vidutiniškai radioaktyvius atliekas 2025 m. gegužės mėn. pradėti pagrindiniai naujojo paviršinio mažo ir vidutinio aktyvumo trumpaamžių radioaktyviųjų atliekų saugyklos statybos darbai, kurių pabaiga numatoma 2029 m.

Europos Komisija, finansuodama Ignalinos AE eksploataavimo nutraukimą, kelia įmonei reikalavimą didinti elektrinės eksploataavimo nutraukimui įvykdyti reikalingų procesų valdymo ir skiriamų lėšų panaudojimo efektyvumą. Atsižvelgiant į tai, VĮ Ignalinos AE siekia optimizuoti savo veiklą taip, kad būtų užtikrintas eksploataavimo nutraukimo darbų įgyvendinimas pagal ambicingus terminus ir skirtą finansavimą. Įmonė kryptingai optimizuoja eksploataavimo nutraukimo procesus, trumpindama megaprojekto kritinio kelio trukmę ir diegdama sisteminių požiūrį į įrangos naudojimą. Šiuo tikslu planuojama parengti įrangos eksploataavimo ir priežiūros (O&M) strategiją, apibrėžti veiklos procesų architektūrą bei diegti efektyvumo didinimo metodus ir įrankius.

Siekiant užtikrinti savalaikį atliekų tvarkymo ir įrangos išmontavimo planų vykdymą, ypatingas dėmesys skiriamas turimos gamybinės įrangos efektyviam naudojimui ir patikimam veikimui. Tam įdiegtas bendras įrangos efektyvumo rodiklis – OEE (Overall Equipment Effectiveness), kuris leidžia identifikuoti pagrindinius nuostolių šaltinius ir priimti duomenimis grįstus sprendimus veiklos procesams tobulinti. Nuo 2024 m. didinama Ignalinos AE eksploataavimo nutraukimo projektų valdymo branda – sukurtas projektų valdymo biuras (angl. Project Management Office (PMO)), projektai pertvarkomi pagal projektų portfelius. Kiekvienas portfelis turi aiškius su įmonės strateginiais tikslais susietus tikslus ir rodiklius. Kiekviename portfelyje yra logiškas ir pagrįstas vykdomų ir planuojamų projektų bei veiklų sąrašas. Stebima portfelių pažanga. Visiems vykdomiems projektams parengti 1 metų laikotarpio gairių planai.

Efektyvus Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo proceso įgyvendinimas taip pat yra susijęs su nuolatiniu rizikų vertinimu ir jų valdymu. VĮ Ignalinos AE įdiegta korporatyvinė rizikų valdymo sistema, kurios pagrindinė paskirtis – identifikuoti, įvertinti rizikas ir numatyti priemones, kaip sumažinti rizikos pasireiškimo tikimybę ir (ar) jos neigiamą įtaką. Reguliariai atliekamas VĮ Ignalinos AE strateginių rizikų vertinimas, rizikų vertinimas radioaktyviųjų atliekų tvarkymo projektuose, rizikų vertinimas planavimo, žmogiškųjų resursų ir kituose procesuose, nuolat peržiūrimi ir papildomi projektų rizikų registrai. 2022 m. gruodžio mėn. buvo atliktas rizikų valdymo brandos lygio pirminis vertinimas. Atsižvelgiant į gautus vertinimo rezultatus, 2023 metais parengtas, o 2024 m. atnaujintas rizikų valdymo gerinimo priemonių planas („roadmap“), kurio priemonės yra įgyvendinamos. Siekiama rizikų valdymą paversti nuosekliu procesu, susietu su įmonės veiklos strategija.

Įmonė vykdo platesnę organizacinę transformaciją, kurios metu keičiamas jos identitetas ir savęs pozicionavimas. 2025 m. antroje pusėje pristatytas naujas įmonės valdomas prekės ženklas – „Altra“. Įmonė save pozicionuoja kaip atominės transformacijos architektus, atsakingus už viso branduolinės energetikos ciklo valdymą bei visuomenės branduolinės energetikos brandos ugdymą. Įgyvendinami ir organizacinės struktūros pokyčiai, diegiama „Agility“ principais paremta organizacinė kultūra, skatinanti lankstumą, veiklos greitį ir organizacinį mokymąsi. Pokyčiai planuoja įsigaliooti nuo 2026 m. pradžios.

2026 m. planuojama reikšmingai stiprinti VĮ Ignalinos AE viešųjų pirkimų vidaus kontrolės sistemą, apimančią visą pirkimų procesą – nuo poreikio formavimo iki sutarčių įvykdymo ir rezultatų įvertinimo. Taip pat numatyta parengti ir įgyvendinti tiekėjų pritraukimo strategiją, standartizuoti pirkimų ir santykių su tiekėjais valdymo modelį bei sukurti skaitmeninę platformą tiekėjams. Didelis dėmesys bus skiriamas projektų komandų narių kompetencijų stiprinimui, darbuotojų darbo apmokėjimo sistemos atnaujinimui ir įmonės, kaip darbdavio, įvaizdžio gerinimui.

Vykdydama radioaktyviųjų atliekų tvarkymo veiklą, įmonė siekia kuo didesnės atliekų konversijos į antrines žaliavas. Atliekų konversijos rodiklis pasirinktas kaip vienas pagrindinių strateginių veiklos ir darnumo rodiklių. 2025 m. pirmojo pusmečio pabaigoje pasiekta 77,3 % įrangos ir 94,2 % betono atliekų konversija.

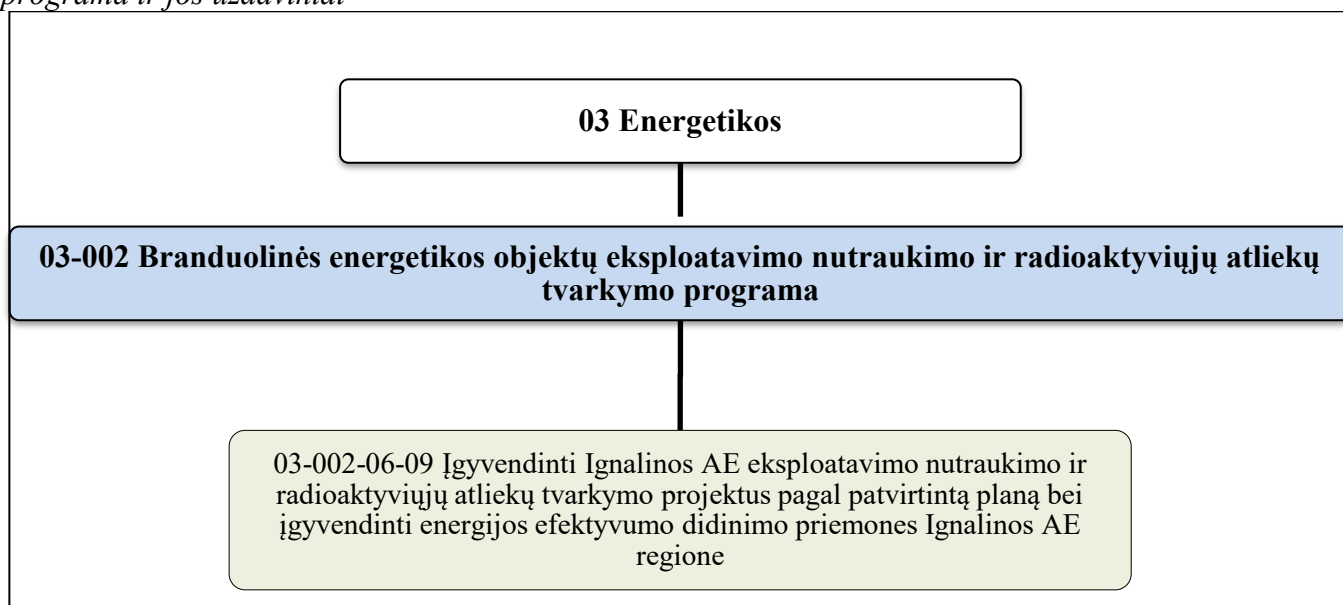
2026 m. planuojama atnaujinti atliekų konversijos skaičiavimo metodiką, ją išplečiant ir į neradioaktyviųjų, daugiausia griovimo, atliekų perdirbimą. Tvarumo principai bus nuosekliai integruojami per žaliuosius viešuosius pirkimus, tiekėjų etikos kodeksą ir konkurencinio dialogo taikymą. Tiekėjų platforma skatins inovacijas ir prisidės prie strateginio tikslo – nulinio šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijų – įgyvendinimo

Siekiant apsaugoti žmones ir aplinką nuo žalingo jonizuojančiosios spinduliuotės poveikio ir nepalikti nepelnytų naštos ateities kartoms, t. y. sutvarkyti visas Lietuvoje esančias ir susidarysiančias radioaktyvias atliekas, Energetikos ministerija kaip VĮ Ignalinos AE savininko teises ir pareigas įgyvendinančioji institucija kartu su įmone ir jos valdymo organais iki 2028 metų pabaigos numato:

- pašalinti atliekų, kurių radiologinių savybių vertės neviršys nekontroliuojamųjų lygių (neradioaktyviųjų atliekų) – 79 proc. viso atliekų kiekio;
- sudėti į atliekyną labai mažo, mažo ir vidutinio aktyvumo trumpaamžių radioaktyviųjų atliekų – ne mažiau 19 proc. viso atliekų kiekio (apie 134 tūkst. kub. m);

sudėti į saugyklą ilgaaamžių radioaktyviųjų atliekų, išskyrus panaudotą branduolinį kurą, – 45 proc. viso pradinio atliekų kiekio. Siekiant 2021–2030 metų branduolinės energetikos objektų eksploatavimo nutraukimo ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo plėtros programoje numatytų priemonių rezultato rodiklių, 2026 m. VĮ Ignalinos AE planuoja išlaikyti elektrinės įrangos išmontavimo tempą 4000-5000 tonų per metus, o iš senų radioaktyviųjų atliekų saugyklų atliekas išimti ne mažesniu tempu nei anksčiau.

3 grafikas. Branduolinės energetikos objektų eksploatavimo nutraukimo ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo programa ir jos uždaviniai

6 lentelė. 2026-2028 metų Branduolinės energetikos objektų eksploatavimo nutraukimo ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo programos uždaviniai, priemonės, asignavimai ir kitos lėšos (tūkst. eurų)

Valstybės veiklos srities, programos, uždavinio, priemonės kodas, požymis	Uždavinio, priemonės pavadinimas	2026 metų asignavimai		2027 metų asignavimai		2028 metų asignavimai		Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano, Nacionalinės darbotvarkės, NPP ir (arba) nacionalinės plėtros programos akronimas ir elemento kodas
		iš viso	iš jų darbo užmokesčiui	iš viso	iš jų darbo užmokesčiui	iš viso	iš jų darbo užmokesčiui	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
03-002-06-09 (P)	Įgyvendinti Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo projektus pagal patvirtintą planą bei įgyvendinti energijos efektyvumo didinimo priemones Ignalinos AE regione	144277,0		159963,0		90246,0		
03-002-06-09-01 (PP)	Išmontuoti branduolinės energetikos objektus	74036,0		62156,0		54841,0		BEOENRAT PP ²⁵ 03-002-06-09-01
03-002-06-09-02 (PP)	Atlikti radioaktyviųjų atliekų pradinį apdorojimą	7976,0		8862,0		8982,0		BEOENRAT PP 03-002-06-09-02
03-002-06-09-03 (PP)	Vykdyti radioaktyviųjų atliekų pagrindinį ir galutinį apdorojimą ir užtikrinti visų radioaktyviųjų atliekų saugojimą	16326,0		13024,0		13894,0		BEOENRAT PP 03-002-06-09-03
03-002-06-09-04 (PP)	Galutinai sutvarkyti labai mažai, mažai ir vidutiniškai radioaktyvias atliekas	38329,0		72089,0		7387,0		BEOENRAT PP 03-002-06-09-04
03-002-06-09-05 (PP)	Galutinai sutvarkyti ilgaamžes radioaktyvias atliekas	1030,0		2111,0		1915,0		BEOENRAT PP 03-002-06-09-05
03-002-06-09-06 (TP)	Išmontuoti branduolinės energetikos objektus (tęstinė veikla)	2757,0		369,0		1664,0		
03-002-06-09-08 (TP)	Vykdyti radioaktyviųjų atliekų pagrindinį ir galutinį apdorojimą ir užtikrinti visų radioaktyviųjų atliekų saugojimą (tęstinė veikla)	455,0						
03-002-06-09-10 (TP)	Užtikrinti, kad būtų suteikta mokslinės-techninės paramos organizacijų parama Valstybinei atominės energetikos saugos inspekcijai, vertinant projektus, susijusius su Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimu	532,0		272,0		483,0		
03-002-06-09-11 (TP)	Ignalinos AE civilinės atsakomybės dėl branduolinės žalos draudimo įsigijimas	600,0		600,0		600,0		
03-002-06-09-12 (TP)	Nutraukti Maišiagalos radioaktyviųjų atliekų saugyklos eksploatavimą	1700,0						

²⁵ 2021–2030 metų branduolinės energetikos objektų eksploatavimo nutraukimo ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo plėtros programa.

Valstybės veiklos srities, programos, uždavinio, priemonės kodas, požymis	Uždavinio, priemonės pavadinimas	2026 metų asignavimai		2027 metų asignavimai		2028 metų asignavimai		Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano, Nacionalinės darbotvarkės, NPP ir (arba) nacionalinės plėtros programos akronimas ir elemento kodas
		iš viso	iš jų darbo užmokesčiui	iš viso	iš jų darbo užmokesčiui	iš viso	iš jų darbo užmokesčiui	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
03-002-06-09-14 (TP)	Atlikti ketvirtos kartos mažos galios modulinį branduolinių reaktorių technologijos plėtros ir tinkamumo Lietuvos elektros energijos sistemai vertinimą	536,0		480,0		480,0		
	1. Lietuvos Respublikos valstybės biudžetas, iš viso	144277,0		159963,0		90246,0		
	iš jo:	3866,0		3325,0		3129,0		
	1.1. valstybės biudžeto lėšos							
	1.2. bendrojo finansavimo lėšos	17528,0		16493,0		18093,0		
	1.3. Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšos	122883,0		140145,0		69024,0		
	1.4. pajamų įmokos ir kitos pajamos							
	2. Kiti šaltiniai (Europos Sąjungos finansinė parama projektams įgyvendinti ir kitos teisėtai gautos lėšos, nurodant atskirus šaltinius)							
	Iš viso programos pažangos ir regioninėms pažangos priemonėms finansuoti	137697,0		158242,0		87019,0		
	Iš jų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis finansuojamoms pažangos priemonėms	137697,0		158242,0		87019,0		
	Iš jų iš kitų šaltinių finansuojamoms pažangos priemonėms							
	Iš viso programos tęstinės veiklos ir pervedimų priemonėms finansuoti	6580,0		1721,0		3227,0		
	Iš jų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis finansuojamoms tęstinės veiklos ir pervedimų priemonėms	6580,0		1721,0		3227,0		
	Iš jų iš kitų šaltinių finansuojamoms tęstinės veiklos ir pervedimų priemonėms							
	Iš viso programai finansuoti (1 + 2)	144277,0		159963,0		90246,0		

7 lentelė. Branduolinės energetikos objektų eksploatavimo nutraukimo ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo programos uždaviniai, priemonės, stebėsenos rodikliai ir jų reikšmės

Stebėsenos rodiklio kodas	Uždavinių, priemonių, stebėsenos rodiklių pavadinimai ir matavimo vienetai	Stebėsenos rodiklių reikšmės arba kitimo tendencija			Susijęs planavimo dokumentas (Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo planas, NPP, plėtros programa, Regionų plėtros programa)
		2026 m.	2027 m.	2028 m.	
1	2	3	4	5	6
	Uždavinys: Įgyvendinti Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo projektus pagal patvirtintą planą				
E-03-002-06-09-01	Pašalintų atliekų, kurių radiologinių savybių vertės neviršija nebekontroliuojamųjų lygių (neradioaktyviųjų atliekų), dalis, kai iš viso atliekų yra 110 000 m ³ (procentai)	64	67	70	NPP
E-03-002-06-09-02	Trumpaamžių radioaktyviųjų atliekų, sudėtų į atliekynus, dalis, kai iš viso atliekų yra 134 232 m ³ (procentai)	12	12	14	NPP
E-03-002-06-09-03	Ilgaamžių radioaktyviųjų atliekų (išskyrus panaudotą branduolinį kurą), sudėtų į saugyklą, dalis, kai iš viso atliekų yra 5 941 m ³ (procentai)	31	39	46	NPP
	Priemonė: Išmontuoti branduolinės energetikos objektus				
R-03-002-06-09-01-01	Išmontuota įrangos dalis nuo visos išmontuotinos įrangos apimties (180 000 t), procentai	47	50	52	BEOENRAT PP ²⁶
	Priemonė: Atlikti radioaktyviųjų atliekų pradinį apdorojimą				
R-03-002-06-09-02-01	Išmontuotos įrangos radioaktyviųjų atliekų, kurioms atliktas pradinis apdorojimas, dalis nuo visų išmontuotinių įrangų radioaktyviųjų atliekų, kurioms turi būti atliktas pradinis apdorojimas (150 526 t), procentai	42	45	47	BEOENRAT PP
	Priemonė: Vykdyti radioaktyviųjų atliekų pagrindinį ir galutinį apdorojimą ir užtikrinti visų radioaktyviųjų atliekų saugojimą				
R-03-002-06-09-03-01	Galutinai apdorotų trumpaamžių radioaktyviųjų atliekų ir ilgaamžių radioaktyviųjų atliekų pakuočių dalis po pagrindinio apdorojimo, procentai	48	54	61	BEOENRAT PP
	Priemonė: Galutinai sutvarkyti labai mažai, mažai ir vidutiniškai radioaktyvias atliekas				
R-03-002-06-09-04-02	Įgyvendinta trumpaamžių mažai ir vidutiniškai radioaktyviųjų atliekų atliekyno pripažinimo tinkamu eksploatuoti programa, procentai	64	76	88	BEOENRAT PP
R-03-002-06-09-04-03	Įgyvendintas bitumuotų radioaktyviųjų atliekų saugyklos pavertimo atliekynu programos projektavimo etapas, procentai	85	100	-	BEOENRAT PP
	Priemonė: Galutinai sutvarkyti ilgaamžes radioaktyvias atliekas				
R-03-002-06-09-05-01	Giluminio atliekyno vietos parinkimo tyrimų programos įvykdymo dalis, procentai	18	21	24	BEOENRAT PP
	Priemonė: Išmontuoti branduolinės energetikos objektus				
R-03-002-06-09-06-01	Išmontuota įrangos dalis nuo visos išmontuotinos įrangos apimties, procentai	47	50	52	BEOENRAT PP
	Priemonė: Vykdyti radioaktyviųjų atliekų pagrindinį ir galutinį apdorojimą ir užtikrinti visų radioaktyviųjų atliekų saugojimą				
R-03-002-06-09-08-01	Galutinai apdorotų trumpaamžių radioaktyviųjų atliekų ir ilgaamžių radioaktyviųjų atliekų pakuočių dalis po pagrindinio apdorojimo, procentai	48	54	61	BEOENRAT PP

²⁶ 2021–2030 metų branduolinės energetikos objektų eksploatavimo nutraukimo ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo plėtros programa.

Stebėsenos rodiklio kodas	Uždavinių, priemonių, stebėsenos rodiklių pavadinimai ir matavimo vienetai	Stebėsenos rodiklių reikšmės arba kitimo tendencija			Susijęs planavimo dokumentas (Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo planas, NPP, plėtros programa, Regionų plėtros programa)
		2026 m.	2027 m.	2028 m.	
1	2	3	4	5	6
	Priemonė: Užtikrinti, kad būtų suteikta mokslinės-techninės paramos organizacijų parama Valstybinei atominės energetikos saugos inspekcijai, vertinant projektus, susijusius su Ignalinos AE eksploataavimo nutraukimu				
R-03-002-06-09-10-01	Lėšų, skirtų priemonės „Užtikrinti, kad būtų suteikta mokslinės-techninės paramos organizacijų parama Valstybinei atominės energetikos saugos inspekcijai, vertinant projektus, susijusius su Ignalinos AE eksploataavimo nutraukimu“ vykdymui, panaudojimas, proc.	100	100	100	
	Priemonė: Ignalinos AE civilinės atsakomybės dėl branduolinės žalos draudimo įsigijimas				
R-03-002-06-09-11-01	Sudaryta draudimo sutartis su draudimo bendrove dėl Ignalinos AE civilinės atsakomybės už branduolinę žalą, vnt.	1	1	1	
	Priemonė: Nutraukti Maišiagalos radioaktyviųjų atliekų saugyklos eksploatavimą				
R-03-002-06-09-12-01	Suplanuotų veiklų, per metus, vykdymas, proc.	100	-	-	
	Priemonė: Atlikti ketvirtos kartos mažos galios moduliinių branduolinių reaktorių technologijos plėtros ir tinkamumo Lietuvos elektros energijos sistemai vertinimą				
R-03-002-06-09-14-01	Suplanuotų veiklų, per metus, vykdymas, proc.	100	100	100	

Programą koordinuoja Energetikos viceministras (el. paštas @enmin.lt).

ENERGETIKOS MINISTERIJOS VALDYMO PROGRAMA (03-003)

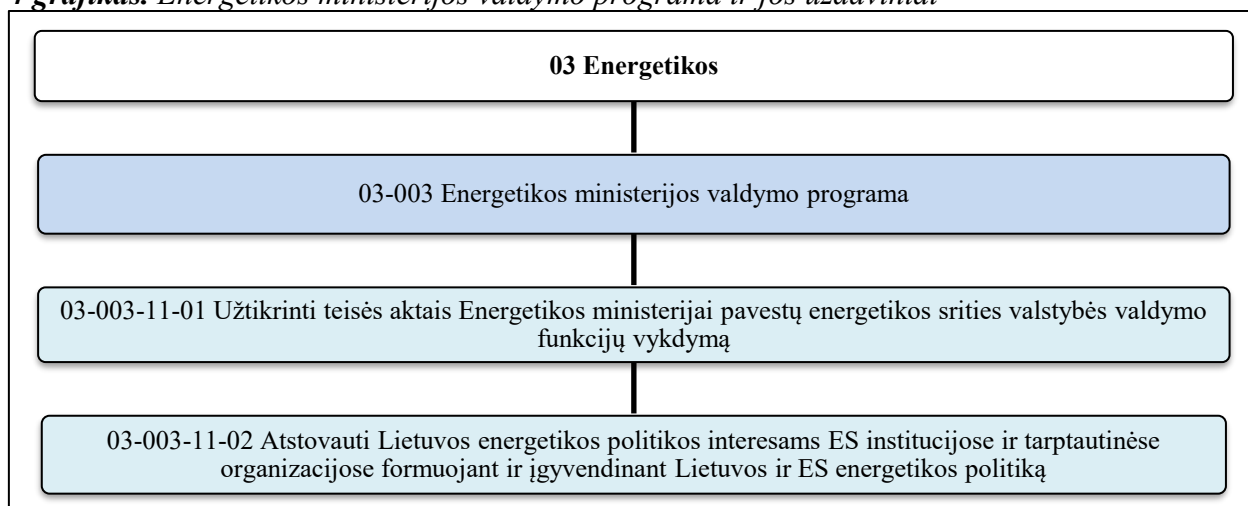
Energetikos ministerijos valdymo programą sudaro tęstinės veiklos uždaviniai, tęstinės veiklos priemonės, šių uždavinių ir priemonių rezultato ir (arba) veiklos efektyvumo rodikliai ir priemonėms įgyvendinti numatomos tęstinės veiklos lėšos.

Valdymo programoje suplanuota veiklai užtikrinti skirtos išlaidos (darbo užmokesčio ir socialinio draudimo, prekių ir paslaugų įsigijimo, darbdavių socialinių pašalpų, materialiojo ir nematerialiojo turto įsigijimo išlaidos).

2027 m. I pusmetį Lietuva pirmininkaus ES Tarybai, todėl 2025-2027 m. buvo skirtos papildomos lėšos, kurios bus naudojamos komandiruotėms, renginių organizavimo paslaugoms, viešbučių ir restoranų paslaugoms priimančioms didesnę, nei įprastą užsienio delegacijų skaičių, taip pat reprezentacinėms prekėms.

Planuojama organizuoti regioninio lygio renginius, siekiant įvertinti regiono prioritetus energetikos srityje formuojant pirmininkavimo programą. Pirmininkavimo laikotarpiu (2027 m. I pusm.) Energetikos ministerija preliminariai planuoja organizuoti vieną aukšto lygio konferenciją ir du ekspertinio lygio renginius ir ES valstybių narių energetikos atašė išvyką (Lietuvoje).

4 grafikas. Energetikos ministerijos valdymo programa ir jos uždaviniai

8 lentelė. 2026-2028 metų Energetikos ministerijos valdymo programos uždaviniai, priemonės, asignavimai ir kitos lėšos (tūkst. eurų)

Valstybės veiklos srities, programos, uždavinio, priemonės kodas, požymis	Uždavinio, priemonės pavadinimas	2026 metų asignavimai		2027 metų asignavimai		2028 metų asignavimai		Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano, Nacionalinės darbotvarkės, NPP ir (arba) nacionalinės plėtros programos akronimas ir elemento kodas
		iš viso	iš jų darbo užmokesčiui	iš viso	iš jų darbo užmokesčiui	iš viso	iš jų darbo užmokesčiui	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
03-003-11-01 (T)	Užtikrinti teisės aktais Energetikos ministerijai pavestų energetikos srities valstybės valdymo funkcijų vykdymą	5078,0	3938,0	5102,0	3938,0	5078,0	3938,0	
03-003-11-01-01 (TP)	Užtikrinti ministerijos veiklos organizavimą	4819,0	3683,0	4819,0	3683,0	4819,0	3683,0	VPNIP 1.6.9 – 1.6.12, 9.2.2, 9.2.4, 9.2.8, 9.3.2, 9.3.4, 9.4.1 - 9.4.4
03-003-11-01-02 (TP)	Administruoti techninę paramą, skirtą veiksmų programai įgyvendinti (ES Sanglaudos fondas)	259,0	255,0	259,0	255,0	259,0	255,0	
03-003-11-01-04 (TP)	Administruoti techninę paramą, skirtą veiksmų programai vertinti (ES Socialinis fondas)			24,0				
03-003-11-02 (T)	Atstovauti Lietuvos energetikos politikos interesams ES institucijose ir tarptautinėse organizacijose formuojant ir įgyvendinant Lietuvos ir ES energetikos politiką	1999,0	442,0	1958,0	377,0	1308,0	170,0	
03-003-11-02-01 (TP)	Užtikrinti Lietuvos energetikos atašė ES funkcijų vykdymą	714,0	170,0	717,0	170,0	718,0	170,0	
03-003-11-02-02 (TP)	Dalyvauti (narystė) tarptautinėse energetikos organizacijose	184,0		176,0		176,0		
03-003-11-02-03 (TP)	Dalyvauti Tarptautinės atominės energetikos agentūros (TATENA) veikloje	414,0		414,0		414,0		
03-003-11-02-04 (TP)	Pasirengti ir pirmininkauti ES Tarybai 2027 m.	687,0	272,0	651,0	207,0	0,0	0,0	
	1. Lietuvos Respublikos valstybės biudžetas, iš viso	7077,0	4380,0	7060,0	4315,0	6386,0	4108,0	
	iš 1.1. valstybės biudžeto lėšos	6818,0	4125,0	6777,0	4060,0	6127,0	3853,0	
	1.2. bendrojo finansavimo lėšos							
	1.3. Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšos	259,0	255,0	283,0	255,0	259,0	255,0	
	1.4. tikslinės paskirties lėšos ir pajamų įmokos							
	1.5. dotacijos savivaldybių biudžetams							

Valstybės veiklos srities, programos, uždavinio, priemonės kodas, požymis	Uždavinio, priemonės pavadinimas	2026 metų asignavimai		2027 metų asignavimai		2028 metų asignavimai		Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano, Nacionalinės darbotvarkės, NPP ir (arba) nacionalinės plėtros programos akronimas ir elemento kodas
		iš viso	iš jų darbo užmokesčiui	iš viso	iš jų darbo užmokesčiui	iš viso	iš jų darbo užmokesčiui	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	2. Kiti šaltiniai (Europos Sąjungos finansinė parama projektams įgyvendinti ir kitos teisėtai gautos lėšos, nurodant atskirus šaltinius)							
	Iš viso programos pažangos ir regioninėms pažangos priemonėms finansuoti							
	Iš jų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis finansuojamoms pažangos priemonėms							
	Iš jų iš kitų šaltinių finansuojamoms pažangos priemonėms							
	Iš viso programos tęstinės veiklos ir pervedimų priemonėms finansuoti	7077,0	4380,0	7060,0	4315,0	6386,0	4108,0	
	Iš jų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis finansuojamoms tęstinės veiklos ir pervedimų priemonėms	7077,0	4380,0	7060,0	4315,0	6386,0	4108,0	
	Iš jų iš kitų šaltinių finansuojamoms tęstinės veiklos ir pervedimų priemonėms							
	Iš viso programai finansuoti (1 + 2)	7077,0	4380,0	7060,0	4315,0	6386,0	4108,0	

9 lentelė. Energetikos ministerijos valdymo programos uždaviniai, priemonės, stebėsenos rodikliai ir jų reikšmės

Stebėsenos rodiklio kodas	Uždavinių, priemonių, stebėsenos rodiklių pavadinimai ir matavimo vienetai	Stebėsenos rodiklių reikšmės arba kitimo tendencija			Susijęs planavimo dokumentas (Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo planas, NPP, plėtros programa, Regionų plėtros programa)
		2026 m.	2027 m.	2028 m.	
1	2	4	5	6	7
	Uždavinys: Užtikrinti teisės aktais Energetikos ministerijai pavestų energetikos srities valstybės valdymo funkcijų vykdymą				
R-03-003-11-01-01	Laiku įgyvendintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano veiksmų dalis, procentai	100	100	100	
	Priemonė: Užtikrinti ministerijos veiklos organizavimą				
R-03-003-11-01-01-01	Laiku įgyvendintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano veiksmų dalis, procentai	100	100	100	
R-03-003-11-01-01-02	Žaliųjų viešųjų pirkimų vertės dalis nuo visų viešųjų pirkimų vertės Energetikos ministerijoje, procentai	100	100	100	
	Priemonė: Administruoti techninę paramą, skirtą veiksmų programai įgyvendinti (ES Sanglaudos fondas)				
R-03-003-11-01-02-01	Lėšų, skirtų priemonės „Administruoti techninę paramą, skirtą veiksmų programai įgyvendinti (ES Sanglaudos fondas)“ vykdymui, panaudojimas, procentai	100	100	100	
	Priemonė: Administruoti techninę paramą, skirtą veiksmų programai vertinti (ES Socialinis fondas)				
R-03-003-11-01-04-01	Lėšų, skirtų priemonės „Administruoti techninę paramą, skirtą veiksmų programai vertinti (ES Socialinis fondas)“ vykdymui, panaudojimas, procentai	-	100	-	
	Uždavinys: Atstovauti Lietuvos energetikos politikos interesams ES institucijose ir tarptautinėse organizacijose formuojant ir įgyvendinant Lietuvos ir ES energetikos politiką				
R-03-003-11-02-01	Lietuvos energetikos atašė ir pavaduotojų skaičius, vienetai	5	5	5	
	Priemonė: Užtikrinti Lietuvos energetikos atašė ES funkcijų vykdymą				
R-03-003-11-02-01-01	Lietuvos energetikos atašė ES funkcijų vykdymas, procentai	100	100	100	
	Priemonė: Dalyvauti (narystė) tarptautinėse energetikos organizacijose				
R-03-003-11-02-02-01	Dalyvavimas tarptautinių energetikos organizacijų veikloje, procentai	100	100	100	
	Priemonė: Dalyvauti Tarptautinės atominės energijos agentūros (TATENA) veikloje				
R-03-003-11-02-03-01	Dalyvavimas Tarptautinės atominės energijos agentūros (TATENA) veikloje, procentai	100	100	100	
	Priemonė: Pasirengti ir pirmininkauti ES Tarybai 2027 m.				
R-03-003-11-02-04-01	2026 – 2027 m. Energetikos ministerijos kompetencijos ribose dalyvauti įgyvendinant “Lietuvos pasirengimo pirmininkauti Europos Sąjungos Tarybai 2027 m. veiksmų planą” patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2024 m. sausio 10 d. nutarimu Nr. 39, 2027 m. - Energetikos ministerijos kompetencijos ribose pirmininkauti ES Tarybai užtikrinant sklandų ES Tarybos energetikos srities darbotvarkės įgyvendinimą, procentai	100	100	100	

Programą koordinuoja Energetikos viceministras Airidas Daukšas (el. paštas airidas.dauksas@enmin.lt), Energetikos viceministrė Edita Gudauskienė (el. paštas edita.gudauskiene@enmin.lt), Energetikos viceministras Gabriel Gorbačevski (el. paštas gabriel.gorbacevski@enmin.lt) ir Kanclerė Živilė Poželienė (el. paštas zivile.pozeliene@enmin.lt).

V SKYRIUS
ŽMOGIŠKIEJI IŠTEKLIAI

11 lentelė. Informacija apie įstaigos (ministro valdymo srities įstaigų) žmogiškuosius išteklius (vnt.) ir asignavimus jiems išlaikyti (tūkst. eurų)

Eil. Nr.	Institucijos ar įstaigos pavadinimas	2026 metai			2027 metai			2028 metai		
		Pareigybių skaičius		Išlaidos DU	Pareigybių skaičius		Išlaidos DU	Pareigybių skaičius		Išlaidos DU
		iš viso	iš jų VT		iš viso	iš jų VT		iš viso	iš jų VT	
1.	Lietuvos Respublikos energetikos ministerija	109	89	4 380	109	89	4 315	109	89	4 108
2.	VšĮ Lietuvos energetikos agentūra	51		1 350	51		1 350	51		1 350
	Iš viso	155	82	5 730	155	82	5 665	155	82	5 458

VI SKYRIUS

VALSTYBĖS VALDOMŲ ĮMONIŲ PLANUOJAMOS PASIEKTI PAGRINDINIŲ VEIKLOS RODIKLIŲ REIKŠMĖS

12 lentelė. Valstybės valdomų įmonių planuojamos pasiekti pagrindinių veiklos rodiklių reikšmės

Eil. Nr.	Valstybės valdomos įmonės pavadinimas	Rodiklio pavadinimas, mato vnt.	Planuojamos rodiklių reikšmės		
			2026 metais	2027 metais	2028 metais
1	2	3	4	5	6
1.	AB KN Energies (1B)	Tęstinės veiklos rodikliai			
		Vidutinė koreguota ²⁷ EBITDA	vidurkis \geq 46 mln. EUR 2025-2027 m.		51,4 mln. EUR
		Finansinės skolos ir EBITDA santykis	vidurkis \leq 7,2 karto 2025-2027 m.		6,0
2.	UAB „EPSO-G“ (1B) ²⁸	Tęstinės veiklos rodikliai			
		Koreguota ROE, proc. ²⁹	>6,5	>6,5	>6,5
		Grynosios skolos/Kor EBITDA santykis ³⁰	<4,0	<4,0	<4,0
3.	VĮ Ignalinos atominė elektrinė (2)	Igyvendinamų pažangos projektų rodikliai			
		Radioaktyviųjų atliekų patalpintų į atliekynus, kiekis, kub. metrais	3500	-	-3500
		Bendras išmontuotos įrangos kiekis, tonomis	~4700	~4600	5100

²⁷EBITDA - koregavimai (laikinieji reguliaciniai skirtumai, laikinieji išvestinių finansinių priemonių tikrosios vertės svyravimai, ilgalaikio turto pardavimo ar perkainojimo rezultatai, kompensacijos, gautos už praėjusius laikotarpius, kiti netipiniai reguliavimo koregavimai).

²⁸ Didžiausią įtaką rezultatams turi reguliacinė aplinka ir viršpelnių grąžinimai, taip pat COVID 19 bei skolos Ignitis grupei grąžinimas (EPSO-G dividendai) (dėl šių priežasčių 2022 m. ir 2023 m. planuojamas EBITDA maržos ir nuosavo kapitalo grąžos mažėjimas).

²⁹ Apskaičiuojant koreguotą ROE, atliekamas einamųjų metų grynojo pelno koregavimas, siekiant eliminuoti laikinų reguliacinių nuokrypių nuo VERT patvirtinto reguliuojamo pelningumo ir kitų netipinių operacijų įtaką. Apskaičiuojant koreguotus rodiklius, įvertinama pajamų, 6 sąnaudų ir (ar) investicijų grąžos dėl praėjusių laikotarpių korekcija, kuri VERT sprendimu jau yra patvirtinta, nustatant ataskaitinio periodo perdavimo reguliuojamų paslaugų reguliuojamas kainas ir (ar) kainų / pajamų viršutines ribas, bei įvertinamas ataskaitinio periodo VERT patvirtinto (reguliuojamo) ir faktinio pelningumo (investicijų grąžos) nuokrypis, kuris bus įvertintas VERT, nustatant perdavimo reguliuojamas kainas ateinančiam reguliavimo periodui ir (ar) kitiems einamojo reguliavimo periodo metams, taip pat eliminuojami turto perkainojimo rezultatai ir kitas netipinis pelnas arba nuostolis. Apskaičiuojant koreguotą einamųjų metų pelną, naudojama apskaičiuojant koreguotą ROE, taip pat eliminuojama papildoma investicijų dedamoji investicijų finansavimui bei su tuo susijusios pelno mokesčio sąnaudos. EPSO-G neturi galimybės daryti įtakos šios papildomos dedamosios dydžiui, kadangi jis yra tvirtinamas VERT atskiru sprendimu.

³⁰ Grynosios skolos santykis su koreguota EBITDA (koreguota EBITDA yra pelnas prieš apmokestinimą + finansinės veiklos sąnaudos – finansinės veiklos pajamos + nusidėvėjimo ir amortizacijos sąnaudos + turto vertės sumažėjimo sąnaudos + turto nurašymo sąnaudos + laikinųjų reguliacinių nuokrypių ir netipinio pelno ar nuostolių korekcija). EBITDA rodiklio koregavimas atliekamas, siekiant eliminuoti laikinų reguliacinių nuokrypių nuo VERT patvirtinto reguliuojamo pelningumo ir kitų netipinių operacijų įtaką. Apskaičiuojant koreguotus rodiklius įvertinama pajamų, sąnaudų ir (ar) investicijų grąžos dėl praėjusių laikotarpių korekcija, kuri VERT sprendimu jau yra patvirtinta, nustatant ataskaitinio periodo perdavimo reguliuojamų paslaugų reguliuojamas kainas ir (ar) kainų / pajamų viršutines ribas, bei įvertinamas ataskaitinio periodo VERT patvirtinto (reguliuojamo) ir faktinio pelningumo (investicijų grąžos) nuokrypis, kuris bus įvertintas VERT nustatant perdavimo reguliuojamas kainas ateinančiam periodui, taip pat eliminuojami turto perkainojimo rezultatai ir kitas netipinis pelnas arba nuostolis. Apskaičiuojant šį rodiklį, VERT patvirtinta papildoma dedamoji investicijų finansavimui nėra eliminuojama, kadangi jos skyrimas (arba neskylimas) yra susijęs su numatomu investicijų dydžiu ir joms atlikti reikalingu papildomu finansavimu.

VII SKYRIUS

VIEŠŪJŲ ĮSTAIGŲ, KURIŲ SAVININKĖ YRA VALSTYBĖ ARBA KAI VALSTYBĖ TURI 50 PROCENTŲ IR DAUGIAU BALSŲ VISUOTINIAME DALININKŲ SUSIRINKIME, PLANUOJAMOS PASIEKTI PAGRINDINIŲ VEIKLOS RODIKLIŲ REIKŠMĖS

13 lentelė. Viešųjų įstaigų, kurių savininkė yra valstybė arba kai valstybė turi 50 procentų ir daugiau balsų visuotiniame dalininkų susirinkime, planuojamos pasiekti pagrindinių veiklos rodiklių reikšmės

Eil. Nr.	Viešosios įstaigos pavadinimas	Veiklos tikslas arba programos uždavinys	Rodiklio pavadinimas, matavimo vnt.	Planuojamos rodiklių reikšmės		
				2026 metais	2027 metais	2028 metais
1	2	3	4	5	6	7
1.	VšĮ Lietuvos energetikos agentūra	Tęstinės veiklos rodikliai				
		Didinti energijos gamybos, energijos išteklių ir energijos vartojimo efektyvumą bei atsinaujinančių energijos išteklių naudojimą	Veiklos plano priemonių įgyvendinimas, proc.	100	100	100
			Įgyvendinamų tarptautinių projektų skaičius, vnt.	5	3	2
			Energijos vartojimo auditų patikra, vnt.	50	50	50
			Energijos sutaupymo susitarimų patikra proc. ³¹	>25	>20	>20
			Galutinės energijos vartotojų švietimo ir konsultavimo priemonių patikra proc. ³²	>25	>20	>20

³¹ Energijos sutaupymo susitarimų (pagal Energijos vartojimo efektyvumo didinimo įstatymo 7 straipsnį) įgyvendinimą pagrindžiančios dokumentacijos patikrinimas, sutaupymų apskaičiavimas ir vertinimas. Procentas apskaičiuojamas nuo VšĮ Lietuvos energetikos agentūrai pateikto energijos sutaupymų dydžio.

³² Galutinės energijos vartotojų švietimo ir konsultavimo priemonių (pagal Energijos vartojimo efektyvumo didinimo įstatymo 8 straipsnį) įgyvendinimą pagrindžiančios dokumentacijos patikrinimas, sutaupymų apskaičiavimas ir vertinimas. Procentas apskaičiuojamas nuo VšĮ Lietuvos energetikos agentūrai pateikto energijos sutaupymų dydžio.